

משניות סדר זרעים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ונתן זרע לזרע ולחם לאכל לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2022

הובא לדפוס באמצעות X_YTEX ע"י שמעון מונטגיו

הקדמה

שנמצאת במשניות שהיה לומד מעלת
מורינו הרב המדקדק רבי דוד בכ"ר
שלמה אלטארטס זצ"ל שעשה
לתיקון המשניות בחייו וזה לשונה

עם שונה שלום

ידיע להוי לך שונה ידיד דתהלות לאל יתברך כעל אשר גמלני
ורב טוב שהחייני וקיימני לגמור בעדי מה שבצפייתי צפיתי
ואויתי בעודי בחיים חייתי להיות לי למגן וצנה משכיות סדורות
ערוכות בכל ושמורות מוגהות ביתר שאת כיד ה' הטובה אנה לידי.
והוא יודע ועד כמה יגיעות יגעת יעד שבאתי לכלל ישובן למוצאן
ולמובאן והביאו לי מקום הראשונים שבקדושה להתגדר זעיר שם
זעיר שם ודוד מכרכר בכל עז לפני ה' מטפס ועולה מטפס ויורד
לו לשמו כי כל ישעי וכל חפצי לדבקה בו:

ואלה פקודיהם למסעיהם בראשונה השתדלתי למצוא כל
הגירסאות הטובות והבריאות ש"ס ורבינו שמשון זצ"ל על
המשנה ומבעל הערוך ז"ל זולת מה שהביאו המפרשים הקדושים
אשר בארץ המה הרמב"ם ז"ל והר"ב ז"ל ובעל תי"ט כי מימיהם
אנו שותים:

ועוד שנית בפסק ההלכות מה שלא פסקו הם ז"ל לא שלותי
עד ששקטתי לברר ההלכה על תלה וארמונה על משפטו
ישב כי דפקתי על דלתי רבינו הגדול פוס ממלל ברבן הרמב"ם ז"ל
בחבורו הגדול ומהולל בתשבחות שם העליתי מצודתי ומצאתי און
לי והוצאתי לאור משפטי ומפוסקים אחרים ולאן מלתא זוטרתי:

הן אמת חפצתי בטו"חות חכמה כי מצאתי קצת סתירות להרב ז"ל מיניה וביה מהפ"י והחיבור לא רציתי לשלוח יד להכריע. הגם כי כבר ראיתי לאחרונים ז"ל כבת קול יוצאת מפיהם ומפי כתבם דהלכתא כמילי בתראי דפסק בחבורו דלסוף ימיו עשהו ויכוננהו ואזן וחקר ותקן ותכן במאזני שכלו הזך כי מי כמוהו מורה אב הוא דלא לוסיף עליהם עם כל זה האיש הנלבב יעשה מה שלבו חפץ הוא יבחר ולא אני מכריע שאין בו ממש. א"כ איפה ראה כל היבא דתמצא דמות כוכב כזה * בא האות והמופת דהלכתא כוותיה ואיכא פלוגתא דרבוותא על הפסק דין מר פסיק כוותיה ומר לא פסיק כוותיה או הרמב"ם ז"ל דהדר ביה בחבורו עשיתי ציון כזה * . האות הראשון הוא מהפירוש והשני מהחבור ודוק:

ותו משכחת לה דלפעמים במשנה איכא פלוגתא דתנאי ולית הלכתא כשום חד מנייהו משום דאיכא פסק הלכה כי סברא שלישית דאוקי ש"ס דבתר דידהו סמיכנא ואמשול לך משל בגיטין פ"ז מ"ד לא תתיחד עמו אלא בפני עדים וכו' מה היא באותן הימים ר' יהודה אומר כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת לית הלכתא לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי לפי שיש פסק דין בזה דמגורשת לגמרי והר"ב ובעל תי"ט השמיטוהו ויעזבוהו ולו נטשתוהו ובחפוש אחר חפוש באמתחות פ"ה הר"מ מצאתיו כי הוא כרבא דכולי ביה וזולתם הרבה והכל רשום בכתב אמת כי שניתי ושלשתי לעשות ציונים מכוונים במלאכת השמים:

ועוד בה שלישיה כי בדקתי עד שידי מגעת בש"ס וכל איכא דמשכחיה דאוקי ש"ס ההוא מתניתין בחסורי מחסרה עשיתי רושם על פני חוץ לכתוב שתי תיבות כזא חסורי מחסרה להיותם לי לזכרון בין עיני וטוטפות ולסנבוטין כי זה חלקי מכל עמלי ומצאתי להר"ב ז"ל דלפעמים הכי קאמר שבש"ס קורא אותו ח"מ וליתא בנשיקת ידיו ורגליו דח"מ תוספת על המשנה

בפועל והכי קאמר בכח כידוע המשל בפרק המניח במשנת כ' שהיו מהלכים בר"ה אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצים כתב הר"ב ח"מ והכי קאמר וכו' ועיין מ"ש דף ל"ב דקאמר התם השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצים מבעיא אלא הכי קאמר וכו' עמוד עליו כי האמת יורה דרכו ושאר פרפראות והבנות בקיצור על קצת משניות ודיוקים בדקדוק הלשון על הקריאה כאשר עיני השונה תחזינה מישרים ומה שימצא בה דבר טוב יתלה הדבר במי שהוא טוב וישר ה' כי הוא הנותן לפתאים ערמה וכח לעשות חיל ומה שלא יצדק כי לא בא אל נכון יתלה הדבר בי לפי קוצר המשיג כי נער אנכי נער ישראל ואוהבהו עושה מעשה נערות וה' יכפר בעדי אם שגיתי ואתי תלין משוגתי כי אני מכיר את מקומי שאיני כדאי לשום דבר יציב ונכון שאין בי לא חכמה ולא תבונה עת לחננה. קריאת חנה דוד הוא הקטן ולא יבצר ממך מזימה שונה מתנות שנחלן אל לעמו ישראל כי תקנתי מעוות יוכל לתקון בחליף וחסיר ויתיר שגיאות הבאות אל שער הדפוס למען לא אטה ימין ושמאל קולע אל השערה ולא אחטיא בגרסת המשנה בעזר המאזני חיל לתת תמים דרכי ואעידה לי שנים עדים נאמנים כי צרפתים כצרוף את הכסף וכבחון את הזהב הא' בפרק ד' דביצה ואין חותכין את הפתילה לשנים רי"א חותכה באור כצ"ל ולא יותר ובכל הגרסאות חדשות גם ישנות נמצא דתני לב' נרות וטעות הוא בידם דבש"ס הכי קאמר ואין חותכין את הפתילה לשנים. מ"ש בסכין דלא דקמתקן מנא באור נמי קא מתקן מנא תני ר' חייא חותכה באור בפי שתי נרות ע"כ. ופירש רש"י דקמתקן מנא א' היתה ועושה אותה שנים. בפי שתי נרות שתי ראשיה בתוך ב' נרות אם צריך להדליקן כאחד ומדליק באמצע דלא מוכח דלתקוני מנא מכיון אלא להדלקה בעלמא עכ"ל הא קמן דלא גרסינן במתניתין לשתי נרות דבתוספתא תני הכי ר' חייא ולזה כוין ר' יהודה בכח כשאמר חותכה באור וק"ל. ובעל תי"ט לא קאמר ביה מידי. והב'

בפרק ב' דחולין השוחט לשם זבחים כצ"ל ובגרסאות שלנו תני לשם שלמים והיא שגגה שיוצאת שפירוש זבחים כאן ר"ל שלמים ואינו שם כולל כמו בריש זבחים כל הזבחים שנזבחו והביאו בעל תי"ט ז"ל ומצאתיו מתוקן בגירסת הש"ס דפוס אמשטרדם. אם כן ל"ג שלמים דהו סברי בעלי הדפוס דשלמים עדיפא להו דהוא מפורש טפי וכי תורת המשנה זאת תורת העולה על רוחה כדסברא דעתייהו וכהנה רבות עמי אשר שם אלהים בפי לדבר. כי הכל עשיתי לזכות את עצמי שלא לגשש כעורים קיר שאיני כדאי וראוי לזכות את אחרים כי מה אני להבל דמה תולעת ולא איש לדייק בלישניה לישנא קלילא הראוי לבילה פרט הנושר בשעת הבצירה דערבא ערבא צריך והבא ללמד ונמצא למד אבל בטחתי בחסד אלהים יעזרני על דבר אמת לאמתו (כי פה לא עשיתי מאומה והבור רק אין בו מים) ויוציאני למרחב יחלצני לתת לי לחם ושמלה שאוכל להוציא לאור מה שיש בלבי לשמור ולעשות כי כל יוכל. ולא יזכור לי עון אשר חטא כי הוא ירבה לסלוח. ותקרב ותבואה עת לחננה כי בא מועד תרבה הדעת כמים לים מכסים בקול ששון ובקול שמחה אכ"ר :

לישנא קלילא והראוי לבילה

דב"ש אלטאראס זלה"ה

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אפשל
בדבר הלכה וישמחו בי חבירי ולא אומר על טהור טמא ולא על
טמא טהור ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר ולא יפשלו חבירי
בדבר הלכה ואשמח בהם:

והאר"י זצוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הנני רוצה ללמוד כפי שביאני תלמוד זה לידי מעשה ולידי מדות
ישרות ולידי ידיעת התורה והריני עושה לשם יחוד קדשא בריך
הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ויהי נועם יהוה אלהינו עלינו ומעשה
ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

משניות סדר זרעים

יש בו י"א מסכתות וזהו סדורן

א ברכות ט פרקים ב פאה ח פרקים ג דמאי ז פרקים
ד כלאים ט פרקים ה שביעית י פרקים ו תרומה
יא פרקים ז מעשרות ה פרקים ח מעשר שני ה פרקים
ט חלה ד פרקים י ערלה ג פרקים יא בכורים ג פרקים
בין הכל ע"ד פרקים:

מסכת ברכות

יום א

פרק א

מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים
נכנסים לאכול בתרומתן. עד סוף האשמורת
הראשונה. דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים עד חצות.
רבן גמליאל אומר. עד שיעלה עמוד השחר. מעשה
שבאו בניו מבית המשתה אפרו לו. לא קרינו את
שמע. אמר להם. אם לא עלה עמוד השחר. חייבין אתם
לקרות. ולא זו בלבד. אלא. כל מה שאמרו חכמים עד
חצות. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים
ואברים. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלים
ליום אחד. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם בן למה
אמרו חכמים עד חצות. כדי להרחיק את האדם מן
העבירה:

^ב מאימתי קורין את שמע בשחרית משיפיר בין תכלת
ללבן. רבי אליעזר אומר בין תכלת לכרתי (וגומרה) עד
הנץ החמה. רבי יהושע אומר. עד שלש שעות. שכן דרך
בני מלכים. לעמוד בשלש שעות. הקורא מכאן ואילך.
לא הפסיד. באדם הקורא בתורה:

^א בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו ויקראו. ובבבא
 יעמדו שנאמר ובשכבך ובקומך. ובית הלל אומרים כל
 אדם קורא כדרךכו. שנאמר ובלכתך בדרך. אם כן למה
 נאמר ובשכבך ובקומך. (אלא) בשעה שדרך בני אדם
 שוכבים ובשעה שדרך בני אדם עומדים. אמר רבי
 טרפון. אני הייתי בא בדרך. והטתי לקרות כדברי בית
 שמאי. וסכנתי בעצמי. מפני הלסטים. אמרו לו כדי היית
 לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל:

^ב בשחר מברך שתים לפניו. ואחת לאחריו. ובערב
 מברך שתים לפניו. ושתים לאחריו. אחת ארצה ואחת
 קצרה. מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. לקצר
 אינו רשאי להאריך. לחתום אינו רשאי שלא לחתום.
 ושלא לחתום אינו רשאי לחתום:

^ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן
 עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר
 יציאת מצרים בלילות. עד שדרשה בן זומא. שנאמר
 למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי
 חייך הימים. כל ימי חייך הלילות. וחכמים אומרים ימי
 חייך העולם הזה. כל ימי חייך. להביא לימות המשיח:

פרק ב

הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא אִם כּוֹיִן לְבוֹ יָצָא
 וְאִם לָאוּ לֹא יָצָא בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד
 וּמִשִּׁיב. וּבְאַמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב. דְּבַרִּי רַבִּי
 מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּאַמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה.
 וּמִשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. וּמִשִּׁיב
 שְׁלוֹם לְכָל אָדָם:

ב אֵלּוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים. בֵּין בִּרְכָּה רִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה. בֵּין
 שְׁנִיָּה לַשְּׁמַע. בֵּין שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע. בֵּין וְהִיָּה אִם
 שְׁמַע לְוִיֵּאמֹר. בֵּין וִיֵּאמֹר לְאַמֶּת וְיִצִּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.
 בֵּין וִיֵּאמֹר לְאַמֶּת וְיִצִּיב לֹא יִפְסִיק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 קֶרְחָה לָמָּה קִדְמָה שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע. (אֶלָּא) כְּדִי
 שִׁיקְבֹּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תַּחֲלָה. וְאַחֵר כֵּךְ יִקְבֹּל
 עָלָיו עוֹל מִצּוֹת. וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוִיֵּאמֹר. שְׁוְהִיָּה אִם שְׁמַע
 נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. וִיֵּאמֹר אֵינּוּ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם:

ג הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ יָצָא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
 לֹא יָצָא. קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יָצָא.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יָצָא. הַקּוֹרֵא לְמִפְרָע לֹא יָצָא. קָרָא
 וְסָעָה. יַחֲזוֹר לְמָקוֹם שִׁטָּעָה:

ד הָאוֹמְנִין. קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאֵילָן. אוֹ בְּרֹאשׁ הַנֶּדְבֶּךְ. מֵה
 שְׂאִינָן רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה:

ה' חֲתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה. מַעֲשֵׂה בִּרְבֵּן גַּמְלִיאֵל. שֶׁקָּרָא בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁנָשָׂא. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שֶׁחֲתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן. אָמַר לָהֶם. אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם. לְבַטֵּל מִמֶּנִּי עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אֶפִּילוּ שָׁעָה אַחַת:

י' רַחֵץ בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁמַתָּה אֲשֶׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שֶׁאַבֵּל אָסוּר לְרַחוּץ. אָמַר לָהֶם אֵינִי כְּשֹׂאֵר כָּל אָדָם אֶסְטָגִים אֲנִי:

י' וּכְשִׁמַּת טָבִי עֲבָדוֹ קִבֵּל עָלָיו תִּנְחוּמִין. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ. שֶׁאִין מְקַבְּלִין תִּנְחוּמִין עַל הָעֲבָדִים. אָמַר לָהֶם. אִין טָבִי עֲבָדִי כְּשֹׂאֵר כָּל הָעֲבָדִים. כְּשֶׁר הִיא:

ה' חֲתָן. אִם רָצָה לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן קוֹרֵא. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. לֹא כָּל הָרוֹצֵה לְטוֹל אֶת הַשֵּׁם יְטוֹל:

פרק ג

מי שמתו מוטל לפניו פטור (מקריאת שמע) מן
התפלה ומן התפלין. נושאי המטה וחלופיהן וחלופי
חלופיהן. את שלפני המטה ואת שלאחר המטה. את
שלמטה צורך בהן פטורין. ואת שאין למטה צורך בהן
חייבין. אלו ואלו פטורין מן התפלה:

^ב קברו את המת חזרו. אם יכולים להתחיל ולגמור.
עד שלא יגיעו לשורה יתחילו. ואם לאו. לא יתחילו.
העומדים בשורה הפנימים פטורים. והחיצונים חייבין:

^ג נשים ועבדים וקטנים פטורים מקריאת שמע ומן
התפלין. והייבין בתפלה. ובמזוזה. ובברכת המזון:

^ד בעל קרי מהרהר בלבו. ואינו מברך. לא לפניו. ולא
לאחריה. ועל המזון מברך. לאחריו ואינו מברך לפניו.
רבי יהודה אומר מברך לפניו ולאחריהם:

^ה היתה עומד בתפלה. ונזכר שהוא בעל קרי. לא יפסיק.
אלא יקצר. ירד לטבול. אם יכול לעלות ולהתכסות
ולקרות עד שלא תגז החמה יעלה ויתכסה ויקרא. ואם
לאו. יתכסה במים ויקרא. אבל לא יתכסה. לא במים
הרעים. ולא במי המשרה. עד שיטיל לתוכן מים. וכמה
ירחיק מהם ומן הצואה. ארבע אמות:

י זב שראה קריי ונדה שפּלטה שכבת זרע. והמשמשת
שראתה נדה צריכין טבילה. ורבי יהודה פוטר:

פרק ד

תפלת השחר עד חצות. רבי יהודה אומר עד ארבע
שעות. תפלת המנחה עד הערב. רבי יהודה
אומר עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע. ושל
מוספין כל היום (רבי יהודה אומר עד שבע שעות):

ב רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית
המדרש. וביציאתו. תפלה קצרה. אמרו לו. מה מקום
לתפלה זו. אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא תארע
תקלה על ידי. וביציאתי אני נותן הודיה על חלקי:

ג רבן גמליאל אומר. בכל יום מתפלל אדם שמונה
עשרה. רבי יהושע אומר מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא
אומר. אם שגורה תפלתו בפיו. יתפלל שמונה עשרה.
ואם לאו מעין שמונה עשרה:

ד רבי אליעזר אומר העושה תפלתו קבע. אין תפלתו
תחנונים. רבי יהושע אומר. המהלך במקום סכנה.
מתפלל תפלה קצרה. אומר הושע השם את עמך את
שארית ישראל. בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך.
ברוך אתה יי שומע תפלה:

ה הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר יֵרֵד. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לֵירֵד. יַחְזִיר
אֶת פָּנָיו. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת פָּנָיו. יְכוּיֵן אֶת לְבוֹ
כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים:

י הָיָה יוֹשֵׁב בַּסְּפִינָה. אוֹ בְּקֶרוֹן. אוֹ בְּאַסְדָּא. יְכוּיֵן אֶת לְבוֹ
כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים:

י' רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אֵין תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין אֵלָּא
בְּחֶבֶר עִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּחֶבֶר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֶבֶר עִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוּ כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶבֶר עִיר. הֵיחִיד
פְּטוֹר מִתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין:

פרק ה

אֵין עוֹמְדִין לְהַתְּפִלֵּל אֵלָּא מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ. חֲסִידִים
הָרָאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְּפַלְּלִים. כְּדִי
שְׁיִכְוְנוּ אֶת לִבָּם לְמָקוֹם. אֲפִילוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ לֹא
יְשִׁיבֵנוּ. וְאֲפִילוּ נָחַשׁ כְּרוּךְ עַל עֵקְבוֹ לֹא יַפְסִיק:

ב מְזַכְרִין גְּבוּרוֹת גִּשְׁמִים בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים. וְשׁוֹאֲלִין
הַגִּשְׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְהַבְּדֵלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר אוֹמְרָה בְּרָכָה רְבִיעִית בְּפָנֶי עֲצֻמָּה. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּהוֹדָאָה:

ג הָאוֹמֵר (יְבָרְכוּךְ טוֹבִים הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַמִּינִים) עַל קֶן
צִפּוֹר יִגְעוּ רַחֲמֶיךָ. וְעַל טוֹב יִזְכֹּר שְׁמֶךָ. מוֹדִים מוֹדִים
מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. הָעוֹבֵר לְפָנֶי הַתִּיבָה וְטָעָה. יַעֲבֹר אַחֵר

תַּחֲתֵיוֹ. וְלֹא יֵהָא סִרְבֵּן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. מִנֵּין הוּא מִתְחִיל
מִתְחַלֵּת הַבִּרְכָּה שְׁטָעָה בָּהּ:

ד' הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתִּיבָה לֹא יַעֲנֶה אַחֵר הַכֹּהֲנִים אֲמֵן מִפְּנֵי
הַטְּרוּף. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֲלֵא הוּא לֹא יֵשֶׁא אֶת כַּפְּיוֹ.
וְאִם הִבְתַּחֲתוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפְּיוֹ וְחוֹזֵר לְתַפְּלוֹתוֹ
רְשָׁאי:

ה' הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה סִמֵּן רָע לוֹ. וְאִם שָׁלַיִח צָבוּר הוּא סִמֵּן
רָע לְשׁוֹלְחָיו. מִפְּנֵי שֶׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ עָלָיו
עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא. כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים. הָיָה
אוֹמֵר זֶה חַי וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ מִנֵּין אֶתָּה יוֹדֵעַ. אָמַר לָהֶם.
אִם שְׁגוּרָה תִּפְּלִיתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל. וְאִם לֹא.
יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוֹרֵף:

פרק ו

כִּיצַד מְבָרְכִין עַל הַפִּירוֹת. עַל פִּירוֹת הָאֵילָן אוֹמֵר בּוֹרָא
פְּרִי הָעֵץ. חוּץ מִן הַיֵּין. שְׁעַל הַיֵּין אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי
הַגֶּפֶן. וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה. חוּץ
מִן הַפֶּת. שְׁעַל הַפֶּת הוּא אוֹמֵר הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאֶרֶץ.
וְעַל הַיִּרְקוֹת אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
בוֹרָא מִיַּי דְּשָׂאִים:

^ב בֵּרֶךְ עַל פִּירוֹת הָאֵילָן בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה יֵצֵא וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ לֹא יֵצֵא עַל כָּלֵם אִם אָמַר שֶׁהֵכֵל יֵצֵא:

^ג עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל עַל הַחוֹמָן וְעַל הַנּוֹבְלוֹת וְעַל הַגּוֹבָאֵי אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל (עַל הַחֲלָב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבִּיצִים אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא מִין קָלָלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו:

^ד הָיוּ לְפָנָיו מִיָּנִים הֶרְבֵּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִמֵּין שְׂבָעָה מְבָרְךְ עָלָיו וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים מְבָרְךְ עַל אֵי זֶה מֵהֶם שִׁירָצָה:

^ה בֵּרֶךְ עַל הַיֵּין שֶׁלִּפְנֵי הַמְּזוֹן פֶּטֶר אֶת הַיֵּין שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן בֵּרֶךְ עַל הַפְּרָפֶרֶת שֶׁלִּפְנֵי הַמְּזוֹן פֶּטֶר אֶת הַפְּרָפֶרֶת שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן בֵּרֶךְ עַל הַפֶּת פֶּטֶר אֶת הַפְּרָפֶרֶת עַל הַפְּרָפֶרֶת לֹא פֶטֶר אֶת הַפֶּת בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף לֹא מַעֲשֵׂה קִדְרָה:

^ו הָיוּ יוֹשְׁבֵין לֶאֱכֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעֶצְמוֹ הַסִּיבּוֹ אֶחָד מְבָרְךְ לְכָלֵם בָּא לָהֶם יֵין בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעֶצְמוֹ לְאַחֵר הַמְּזוֹן אֶחָד מְבָרְךְ לְכָלֵם וְהוּא אוֹמֵר עַל הַמִּגְמָר אֵף עַל פִּי שְׂאִין מְבִיאִין אֶת הַמִּגְמָר אֵלָּא לְאַחֵר הַסְּעוּדָה:

י הביאו לפניו מליח בתחלה ופת עמו. מברך על המליח. ופוסט את הפת. שהפת טפלה לו. זה הכלל. כל שהוא עיקר ועמו טפלה. מברך על העיקר ופוסט את הטפלה:

ח אכל תאנים וענבים ורמונים. מברך אחריהן שלש ברכות דברי רבן גמליאל. וחכמים אומרים ברכה אחת (מעין שלש). רבי עקיבא אומר אפילו אכל שלק והוא מזוננו. מברך אחרי שלש ברכות. השוטה מים לצמא. אומר שהכל נהיה בדברו. רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות:

פרק ז

שלשה שאכלו באחד. חיבין לזמן. אכל דמאי. ומעשר ראשון שנטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שנפדו. והשמש שאכל כזית. והכותי. מזמנין עליהם. אבל אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שלא נפדו. והשמש שאכל פחות מכזית. והנכרי. אין מזמנין עליהם:

ב נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם. עד כמה מזמנין. עד כזית. רבי יהודה אומר עד כביצה:

ג כיצד מזמנין. בשלשה אומר נברך. בשלשה והוא אומר ברכו. בעשרה אומר נברך. לאלהינו. בעשרה והוא אומר ברכו. אחד עשרה ואחד עשרה רבוא. במאה

אומר נברך ליי אלהינו במאה והוא אומר ברכו באלף
 אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל באלף והוא אומר
 ברכו ברבוא אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל אלהי
 העבאות יושב הכרובים (על המזון שאכלנו) ברבוא
 והוא אומר ברכו כענין שהוא מברך כד ענין אחריו
 ברוך יי אלהינו אלהי ישראל אלהי העבאות יושב
 הכרובים על המזון שאכלנו רבי יוסי הגלילי אומר לפי
 רוב הקהל הן מברכין שנאמר במקלות ברכו אלהים
 יי ממקור ישראל אמר רבי עקיבא מה מצינו בבית
 הכנסת אחד מרבין ואחד מועטין אומר ברכו את יי
 רבי ישמעאל אומר ברכו את יי המבורך:

ד שלשה שאכלו כאחד אינן רשאים לחלק וכן ארבעה
 וכן חמשה ששה נחלקין עד עשרה ועשרה אין נחלקין
 עד שיהיו עשרים:

ה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן
 רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזמון ואם לאו
 אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן ואין מברכין על
 היין עד שיתן לתוכו מים דברי רבי אליעזר ותכמים
 אומרים מברכין:

פרק ח

אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל בְּסֵעוּדָה: בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם: וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ עַל
הַיּוֹן: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹן: וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ
עַל הַיּוֹם:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מוֹזְגִין אֶת
הַכּוֹס: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחֵר כֶּךָּ
נוֹטְלִין לַיָּדִים:

גִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְקַנְחִין יָדָיו בַּמָּפָה וּמַנִּיחָהּ עַל
הַשֻּׁלְחָן: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים עַל הַכֶּסֶת:

דִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְכַבְּדִין אֶת הַבֵּית וְאַחֵר כֶּךָּ נוֹטְלִין
לַיָּדִים: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מְכַבְּדִין
אֶת הַבֵּית:

הִבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים גֵּר וּמִזּוֹן וּבִשְׂמִים וְהַבְּדִלָה: וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים גֵּר וּבִשְׂמִים וּמִזּוֹן וְהַבְּדִלָה: בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים שֶׁבָּרָא מְאֹד הָאֵשׁ: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים בּוֹרָא
מְאֹדֵי הָאֵשׁ:

וְאֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל גּוֹיִם: וְלֹא
עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל מֵתִים: וְלֹא עַל הַנֵּר וְלֹא
עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלפָּנֵי עֲבוֹדָה זָרָה: אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד
שֶׁיֵּאָדְרוּ לְאֹדְרוֹ:

י מי שֶׁאַכַּל וְשָׁכַח וְלֹא בִרְךָ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחְזֹר לְמָקוֹמוֹ וּבִבְרָךְ וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יִבְרָךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר עַד אֵימָתִי הוּא מְבָרָךְ עַד כְּדִי שִׁיתַּעֲבֹל הַמָּזוֹן שֶׁבִּמְעֵיו:

י"ב בֵּא לָהֶם יֵין לְאַחַר הַמָּזוֹן וְאִין שָׁם אֵלֹא אוֹתוֹ הַכּוֹס בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְבָרָךְ עַל הַיֵּין וְאַחַר כֵּךְ מְבָרָךְ עַל הַמָּזוֹן וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מְבָרָךְ עַל הַמָּזוֹן וְאַחַר כֵּךְ מְבָרָךְ עַל הַיֵּין עוֹנִין אָמֵן אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּבָרָךְ וְאִין עוֹנִין אָמֵן אַחֲרֵי הַכּוֹתֵי הַמְּבָרָךְ עַד שִׁישְׁמַע כָּל הַבְּרָכָה:

פרק ט

הַרְוָאָה מָקוֹם שֶׁנֶּעֱשׂוּ בּוֹ נְסִים לְיִשְׂרָאֵל אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה נְסִים לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה מָקוֹם שֶׁנֶּעֱקְרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ:

י"ג עַל הַזִּיקִין וְעַל הַזּוֹעוֹת וְעַל הַבְּרָקִים וְעַל הָרָעָמִים וְעַל הָרוּחוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁפָּחַו וּגְבוּרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם עַל הַהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְעַל הַיָּמִים וְעַל הַנְּהָרוֹת וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַרְוָאָה אֵת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֵת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּזֵמַן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ לַפְּרָקִים עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב וְעַל בְּשׂוּרוֹת רָעוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ דִּין הָאֵמֶת:

א בָּנָה בֵּית חֲדָשׁ וְקָנָה כָּלִים חֲדָשִׁים אֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁהִחְיִינוּ.
מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה וְעַל הַטּוֹבָה מֵעֵין הָרָעָה.
הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר הָרִי זֶה תַּפְלַת שׁוֹא בִּיצֵד הֵיתָה אִשְׁתּוֹ
מִעֲבָרָתָּ וְאָמַר יְהִי רְצוֹן שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר הָרִי זֶה תַּפְלַת
שׁוֹא הָיָה בָּא בְּדֶרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צֹחָה בָּעִיר וְאָמַר יְהִי
רְצוֹן שְׁלֹא יִהְיוּ אֵלּוּ בְּנֵי בֵּיתִי הָרִי זֶה תַּפְלַת שׁוֹא:

ד הַנִּכְנָס לְכָרֶךְ מִתַּפְלִל שְׁתִּים אַחַת בְּכִנְיָסָתוֹ וְאַחַת
בִּיצִיאָתוֹ בֶּן עָזָי אֹמֵר אַרְבַּע שְׁתִּים בְּכִנְיָסָתוֹ וְשְׁתִּים
בִּיצִיאָתוֹ וְנוֹתֵן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר וְצוֹעֵק לְעֵתִיד לְבֹא:

ה הַיֵּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כֶּשֶׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל
הַטּוֹבָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַהֲבַת אֵת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ בְּכָל לִבְבְּךָ בְּשֵׁנֶי יְצִירֶיךָ בִּיצֹר טוֹב
וּבִיצֹר רָע וּבְכָל נַפְשְׁךָ אֲפִילוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מְאֹדְךָ בְּכָל מְמוֹנְךָ דָּבָר אַחֵר בְּכָל מְאֹדְךָ בְּכָל מוֹדָה
וּמוֹדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדָה לוֹ בְּמֵאֵד מְאֵד לֹא יִקַּל
אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמַּזְרַח שֶׁהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד
בֵּית קֳדָשֵׁי הַקֹּדְשִׁים לֹא יִכָּנֵס לְהֵר הַבַּיִת לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא
בְּמִנְעָלוֹ וְלֹא בְּפִנְגְּדָתוֹ וְלֹא בְּאֵבֶק שֶׁעַל רִגְלָיו וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ
קַפְנִדְרִיא וְרִקִּיקָה מִקַּל וְחוֹמֶר כָּל חוֹתְמֵי בְּרִכוֹת שֶׁהֵיוּ
בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם מִשְׁקַלְקָלוֹ הָאִפִּיקוֹרוֹסִים
וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֵלָּא אֶחָד הִתְקִינוּ שִׁיְהִיו אוֹמְרִים מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְהִתְקִינוּ שִׁיְהִי אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם
חֲבֵירוֹ בְּשֵׁם שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה בְּעֹז בָּא מִבֵּית לַחֵם וַיֹּאמֶר

לְקוֹצְרִים יִי עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ יִי וַאֲמַר יִי עִמָּךְ
גְּבוּר הַחַיִּל וַאֲמַר וְאַל תָּבוֹז כִּי זָקְנָה אִמָּךְ וַאֲמַר עַתָּה
לַעֲשׂוֹת לִי הִפְרוּ תוֹרָתְךָ רַבִּי נָתַן אוֹמַר הִפְרוּ תוֹרָתְךָ
מִשׁוּם עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי: סליק

מסכת פאה

פרק א

אלו דברים שאין להם שיעור. הפאה. והבפורים.
והראיון. וגמילות חסדים. ותלמוד תורה. אלו
דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה. והקין קימת
לו לעולם הבא. כבוד אב ואם. וגמילות חסדים. והבאת
שלום בין אדם לחבירו. ותלמוד תורה כנגד כלם:

^ב אין פוחתין לפאה מששים. ואף על פי שאמרו. אין
לפאה שיעור. הכל לפי גדל השדה. ולפי רוב העניים.
ולפי רוב הענוה:

^ג נותנין פאה מתחלת השדה ומאמצעה. רבי שמעון
אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור. רבי יהודה אומר אם
שייר קלח אחד. סומך לו משום פאה. ואם לאו. אינו נותן
אלא משום הפקר:

^ד כלל אמרו בפאה. כל שהוא אוכל. ונשמר. וגדוליו
מן הארץ. ולקיטתו באחד. ומכניסו לקיום. חייב בפאה.
והתבואה והקטניות בכלל הזה:

^ה (ובאילן) האוג והחרובין והאגוזים והשקדים והגפנים
והרמונים והזיתים והתמרים חייבין בפאה:

י לעולם הוא נותן משום פאה. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונותן משום הפקר. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונוטל מן הגזרן וזורע. ופטור מן המעשרות עד שימרח. דברי רבי עקיבא. כהן ולוי שלקחו את הגזרן. המעשרות שלהם עד שימרחו. המקדיש ופודה חייב במעשרות. עד שימרח הגזר:

פרק ב

ואלו מפסיקין לפאה. הנחל והשלוּלית. ודרך היחיד. ודרך הרבים. ושביל הרבים. ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים. והבור והגיר וזרע אחר. והקוצר לשחת מפסיק. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא אם כן חרש:

ב אמת המים שאינה יכולה להקצר פאחת. רבי יהודה אומר מפסקת. וכל ההרים אשר במעדר יעדרון. אף על פי שאין הבקר יכול לעבור בכליו. הוא נותן פאה לכל:

ג הכל מפסיק לזרעים. ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. ואם היה שער בותש אינו מפסיק. אלא נותן פאה לכל:

ד ולחרובין. כל הרואין זה את זה. אמר רבן גמליאל נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל רוח. ולחרובין כל הרואין זה את זה. רבי אליעזר

ברבי צדוק אומר משמו. אף לחרובין שהיו להם בכל
העיר:

ה' הזרע את שדהו מין אחד. אף על פי שהוא עושהו
שתי גרנות. נותן פאה אחת. זרעה שני מינין. אף על פי
שעשאן גורן אחת. נותן שתי פאות. הזרע את שדהו שני
מיני חטין. עשאן גורן אחת. נותן פאה אחת. שתי גרנות
נותן שתי פאות:

י מעשה שזרע רבי שמעון איש המצפה (ובא) לפני רבן
גמליאל ועלו ללשכת הגזית ושאלו. אמר נחום הלבלר.
מקבל אני מרבי מיאשא שקבל מאבא. שקבל מן הזוגות
שקבלו מן הנביאים. הלכה למשה מסיני. בזרע את
שדהו שני מיני חטין. אם עשאן גורן אחת. נותן פאה
אחת. שתי גרנות. נותן שתי פאות:

י' שדה שקצרוה גוים. קצרוה לסטים. קרסמוה נמלים.
שברתה הרוח או בהמה. פטורה. קצר חציה וקצרו
לסטים חציה. פטורה. שחובת הפאה בקמה:

ח קצרו לסטים חציה. וקצר הוא חציה. נותן פאה ממה
שקצר. קצר חציה ומכר חציה. הלוקח נותן פאה לכל.
קצר חציה והקדיש חציה. הפודה מיד הגזבר. הוא נותן
פאה לכל:

פרק ג

מִלְבָּנוֹת הִתְבּוּאָה שְׁבִין הַיָּתִים. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
פָּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
מֵאַחַת עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים שָׂאֵם הָיוּ רָאשֵׁי שׁוּרוֹת מְעוֹרְבִין.
שֶׁהוּא נוֹתֵן פָּאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

^ב הַמִּנְמֵר אֶת שְׂדֵהוּ וְשִׁיר קִלְחִים לַחִים. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר נוֹתֵן פָּאָה מִכָּל אֶחָד וְאַחָד. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאַחַד
עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזֵרַע שְׁבֵת אוֹ
חֶרְדֵּל בְּשָׁנִים וּבְשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת. שֶׁהוּא נוֹתֵן פָּאָה מִכָּל
אֶחָד וְאַחָד:

^ג הַמַּחְלִיק בְּצִלִּים לַחִים לְשׁוֹק. וּמִקְיִים יְבֵשִׁים לְגֹזֵרִין. נוֹתֵן
פָּאָה לְאֵלוֹ לְעֶצְמֹן. וְלֹאֵלוֹ לְעֶצְמֹן. וְכֵן בְּאַפּוֹנִין. וְכֵן בְּכֶרֶם.
הַמִּדֵּל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מֵה שִׁשִּׁיר. וְהַמַּחְלִיק מֵאַחַת
יָד נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל:

^ד הָאֻמָּהוֹת שֶׁל בְּצִלִּים חַיִּיבוֹת בַּפָּאָה. וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר.
מִלְבָּנוֹת הַבְּצִלִּים שְׁבִין הֵרֶק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר פָּאָה מִכָּל
אַחַת וְאַחַת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

^ה הָאֶחָדִין שֶׁחִלְקוּ נוֹתֵנִין שְׁתֵּי פָאוֹת. חֲזָרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ. נוֹתֵנִין
פָּאָה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁלְקָחוּ אֶת הָאֵילָן נוֹתֵנִין פָּאָה אַחַת.
לְקַח זֶה צָפוֹנוֹ וְזֶה דְרוֹמוֹ. זֶה נוֹתֵן פָּאָה לְעֶצְמוֹ. וְזֶה נוֹתֵן
פָּאָה לְעֶצְמוֹ. הַמוֹכֵר קִלְחֵי אֵילָן בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ. נוֹתֵן פָּאָה

מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמָּן שֶׁלֹּא שִׁיר
בְּעַל הַשָּׂדֶה אֲבָל אִם שִׁיר בְּעַל הַשָּׂדֶה הוּא נוֹתֵן פָּאָה
לְכָל:

י רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קֶרְקַע בֵּית רוֹבַע חַיִּיב בַּפָּאָה רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר הָעוֹשֶׂה סְאִתִּים רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר שְׂשֵׁה
עַל שְׂשֵׁה טַפָּחִים רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר כְּדִי
לְקַצֹּר וְלִשְׁנוֹת וְהִלָּכָה כְּדִבְרֵיו רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר קֶרְקַע
כָּל שֶׁהוּא חַיִּיב בַּפָּאָה וּבִבְכוּרִים וּלְכַתּוּב עָלָיו פְּרוּזְבוּל
וְלִקְנוֹת עֲמֹ נִכְסִים שְׁאִין לָהֶם אַחֲרֵיוֹת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטֵר
וּבַחֲזָקָה:

י' הַכּוֹתֵב נִכְסָיו (וְהוּא) שֹׁכֵיב מֶרַע שִׁיר קֶרְקַע כָּל שֶׁהוּא
מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה לֹא שִׁיר קֶרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מִתְּנָתוֹ
מִתְּנָה הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאַשְׁתּוֹ קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ
אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ:

י" הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְעַבְדּוֹ יָצָא בֶּן חוֹרִין שִׁיר קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא בֶּן
חוֹרִין עַד שִׁיאֲמַר הָרִי כָל נִכְסֵי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוּנִי עַבְדִּי
חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבוּא שְׁבָהֶן:

פרק ד

הפאה נתנת במחבר לקרקע. בדלית ובדקל. בעל
הבית מוריד ומחלק לעניים. רבי שמעון אומר
אף בחליקי אגוזים. אפילו תשעים ותשעה אומרים
לחלק. ואחד אומר לבוז. לזה שומעין שאמר כהלכה:

^ב בדלית ובדקל אינו כן. אפילו תשעים ותשעה אומרים
לבוז. ואחד אומר לחלק. לזה שומעין שאמר כהלכה:

^ג נטל מקצת פאה וזרקה על השאר. אין לו בה כלום.
נפל לו עליה. ופירש טליתו עליה. מעבירין אותה הימנו.
וכן בלקט. וכן בעומר השכחה:

^ד פאה. אין קוצרין אותה במגלות. ואין עוקרין אותה
בקרדומות. כדי שלא יכו איש את רעהו:

^ה שלש אבטיות ביום. בשחר ובחצות ובמנחה. רבן
גמליאל אומר לא אמרו אלא כדי שלא יפחתו. רבי
עקיבא אומר לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו. של בית
נמר היו מלקטין על החבל ונותנים פאה מכל אומן
ואומן:

^ו נכרי שקצר את שדהו ואחר כך נתגיר. פטור מן הלקט
ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה. שאין
השכחה אלא בשעת העמור:

י' הקדיש קמה ופדה קמה חייב. עומרין ופדה עומרין
חייב קמה ופדה עומרין. פטורה שבשעת חובתה. היתה
פטורה:

ח' ביוצא בו. המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת
המעשרות. ופדאן חייבין. משבאו לעונת המעשרות.
ופדאן חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו. וגמרון הגזבר.
ואחר כך פדאן. פטורין. שבשעת חובתן היו פטורין:

ט' מי שלקט את הפאה ואמר. הרי זו לאיש פלוני עני.
רבי אליעזר אומר. זכה לו. וחכמים אומרים. יתננה לעני.
שנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נכרי. חייב
במעשרות. אלא אם כן הפקיר:

י' איזהו לקט. הנושר בשעת הקצירה (היה קוצר) קצר
מלא ידו. תלש מלא קמצו. הכהו קוז ונפל מידו לארץ
הרי הוא של בעל הבית. תוד היד ותוד המגל. לעניים.
אחר היד ואחר המגל לבעל הבית. ראש היד וראש המגל
רבי ישמעאל אומר לעניים. רבי עקיבא אומר לבעל
הבית:

י" חורי הנמלים. שבתוד הקמה. הרי הן של בעל הבית.
שלאחר הקוצרים. העליונים לעניים. והתחתונים של
בעל הבית. רבי מאיר אומר הכל לעניים. שספק לקט
לקט:

פרק ה

גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לָקַט תַּחֲתָיו. כָּל הַנוֹגַע בְּאֶרֶץ הָרִי הוּא שֶׁל
עֲנִיִּים. הָרוּחַ שֶׁפָּזְרָה אֶת הָעֵמָרִים. אוֹמְדִין אוֹתָהּ.
כַּמָּה לָקַט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת. וְנוֹתֵן לַעֲנִיִּים. רֶבֶן שֶׁמַּעֲזִין
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נוֹתֵן לַעֲנִיִּים בְּכַדִּי נִפְּלָה:

ב שִׁבְלֵת שֶׁבִּקְצִיר וְרֹאשָׁה מַגִּיעַ לַקָּמָה. אִם נִקְצְרָה עִם
הַקָּמָה. הָרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם לֹא הָרִי הִיא שֶׁל
עֲנִיִּים. שִׁבְלֵת שֶׁל לָקַט שְׁנֵתֶּרְבָּה בְּגִדִישׁ. מַעֲשֵׂר שִׁבְלֵת
אֶחָת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכִי הֵיֶאֱדָה הָעֲנִי הַזֶּה
מִחֲלִיף דְּבַר שֶׁלֹּא בָּא בְּרִשּׁוֹתוֹ. אֲלֹא מִזְכָּה אֶת הָעֲנִי בְּכָל
הַגְּדִישׁ וּמַעֲשֵׂר שִׁבְלֵת אֶחָת וְנוֹתֵן לוֹ:

ג אֵין מְגַלְגֵּלִין בְּטוֹפָח. דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים מִתִּירִין
מִפְּנֵי שְׁאִפְשָׁר:

ד בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרִיךְ לְטוֹל לָקַט
שְׂכָחָה וּפָאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. יְטוֹל. וְכִשְׁיַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ יִשְׁלֵם.
דְּבַרִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עָנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה:

ה הַמִּחְלִיף עִם הָעֲנִיִּים. בְּשָׁלוֹ פְּטוֹר. וּבִשְׁלֵל עֲנִיִּים חַיִּיב.
שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַשָּׂדֶה בְּאַרְיִסוֹת. זֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ
מַעֲשֵׂר עָנִי. וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
לְקָצוֹר. אֲסוּר בְּלָקַט שְׂכָחָה וּפָאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רַבִּי

יהודה אימתי בזמן שקבל ממנו למחצה לשליש ולרביעי.
אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך. מתר
בלקט ובשכחה ובפאה. ואסור במעשר עני:

י המזכר את שדהו. המזכר מתר. והלוקח אסור. לא
ישכור אדם את הפועלים על מנת שילקוט בנו אחריו.
מי שאינו מניח את העניים ללקוט. או שהוא מניח את
אחד. ואחד לא. או שהוא מסייע את אחד מהן. הרי זה
גוזל את העניים. על זה נאמר אל תסג גבול עולים:

י העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית. שכחו
בעל הבית ולא שכחוהו פועלים. עמדו עניים בפניו. או
שחפוהו בקש. הרי זה אינו שכחה:

ח המעמר לכובעות. ולכוסמאות. לחררה. ולעמרים. אין
לו שכחה. ממנו ולגזרן. יש לו שכחה. המעמר לגדיש.
יש לו שכחה. ממנו ולגזרן אין לו שכחה. זה הכלל כל
המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה. ממנו
ולגזרן. אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה. אין לו
שכחה. ממנו ולגזרן יש לו שכחה:

פרק ו

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הַפֶּקֶר לַעֲנִיִּים הַפֶּקֶר. וּבֵית הַלֵּל
 אוֹמְרִים אֵינוֹ הַפֶּקֶר עַד שִׁיּוּפֶקֶר אֶף לַעֲשִׂירִים
 כְּשִׁמְיטָה. כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קֶבֶקֶב וְאַחַד שֶׁל אַרְבַּע
 קֶבֶין וּשְׂכָחוּ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה. וּבֵית הַלֵּל
 אוֹמְרִים שְׂכָחָה:

^א הָעֹמֵר שֶׁהוּא סְמוּךְ לַגֶּפֶה וְלַגְדִּישׁ לְבָקֶר וּלְכֵלִים. וּשְׂכָחוּ.
 בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
 שְׂכָחָה:

^ב רֵאשֵׁי שׁוּרוֹת. הָעֹמֵר שֶׁכָּנְגְדוּ מוֹכִיחַ. הָעֹמֵר שֶׁהִחֲזִיק בּוֹ
 לְהוֹלִכוֹ אֶל הָעִיר. וּשְׂכָחוּ מוֹדִים שְׁאֵינוֹ שְׂכָחָה:

^ג וְאֵלּוּ הֵן רֵאשֵׁי שׁוּרוֹת. שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֲמָצַע הַשּׁוּרָה
 זֶה פָּנָיו לְאַפּוֹן וְזֶה פָּנָיו לְדֶרוֹם וּשְׂכָחוּ לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם.
 אֶת שְׁלֹפְנֵיהֶם שְׂכָחָה וְאֶת שְׁלֹאֲחֵיהֶם אֵינוֹ שְׂכָחָה. יָחִיד
 שֶׁהִתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה וּשְׂכַח לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. שְׁלֹפְנָיו
 אֵינוֹ שְׂכָחָה וּשְׁלֹאֲחֵרָיו שְׂכָחָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּבֶל תָּשׁוּב.
 זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא בָּבֶל תָּשׁוּב שְׂכָחָה. וְשְׁאֵינוֹ בָּבֶל תָּשׁוּב
 אֵינוֹ שְׂכָחָה:

^ד שְׁנֵי עוֹמְרִים שְׂכָחָה. וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה. שְׁנֵי צְבוּרֵי
 זֵתִים וְהַחֲרוּבִין שְׂכָחָה. וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה. שְׁנֵי הוֹצְנֵי
 פֶּשֶׁתָן שְׂכָחָה. וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה. שְׁנֵי גִרְגָּרִים פָּרֹט

וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן פָּרְטִי שְׁתֵּי שַׁבָּלִים לְקַטֹּת וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן לְקַטֹּת
 אִלּוּ כְּדַבְרֵי בֵּית הֵלֵל וְעַל כּוֹלֵן בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים שְׁלֹשָׁה
 לְעֻנְיִים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת:

^י הָעֹמֵר שֵׁשׁ בּוֹ סָאתִים וּשְׁכָחוּ אֵינּוֹ שְׁכָחָה שְׁנֵי עֹמְרִים
 וּבָהֶם סָאתִים רַבֵּן גְּמְלִיאֵל אֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת וּחֲכָמִים
 אֹמְרִים לְעֻנְיִים אָמַר רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְכִי מְרֹב הָעֹמְרִים
 יוֹפִי כָחוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרַע כָּחוּ אָמְרוּ לוֹ יוֹפִי כָחוּ
 אָמַר לָהֶן וּמָה אִם בְּזֶמֶן שֶׁהוּא עֹמֵר אֶחָד וּבּוֹ סָאתִים
 וּשְׁכָחוּ אֵינּוֹ שְׁכָחָה שְׁנֵי עֹמְרִים וּבָהֶם סָאתִים אֵינּוֹ דִּין
 שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁכָחָה אָמְרוּ לוֹ לֹא אִם אִמְרַתְּ בְּעֹמֵר אֶחָד
 שֶׁהוּא כְּגִדִּישׁ תֹּאמַר בְּשְׁנֵי עֹמְרִים שֶׁהֵן כְּכִרְיֹת:

^י קָמָה שֵׁשׁ בָּהֶן סָאתִים וּשְׁכָחָה אֵינָה שְׁכָחָה אֵין בָּהֶן
 סָאתִים אֲבָל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סָאתִים אֲפִילוּ הִיא שֶׁל
 טוֹפַח רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא עֲנֻה שֶׁל שְׁעוֹרִים:

^ח הַקָּמָה מַצֵּלֶת אֶת הָעֹמֵר וְאֶת הַקָּמָה הָעֹמֵר אֵינּוֹ מַצִּיל
 לֹא אֶת הָעֹמֵר וְלֹא אֶת הַקָּמָה אִי זֶה הִיא קָמָה שֶׁהִיא
 מַצֵּלֶת אֶת הָעֹמֵר כָּל שְׂאִינָה שְׁכָחָה אֲפִילוּ קָלַח אֶחָד:

^ט סָאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וְסָאָה שְׂאִינָה עֲקוּרָה וְכֵן בְּאֵילָן
 וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵינָן מִצְטָרְפִין לְסָאתִים אֲלֹא שֶׁל עֻנְיִים
 הֵם רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר אִם בָּאת רְשׁוֹת הָעֻנִי בְּאִמְצַע אֵינָן
 מִצְטָרְפִין וְאִם לֹא הָרִי אִלּוּ מִצְטָרְפִין:

תבואה שנתנה לשחת או לאלומה וכן באגודי השום וּבְאֵגוּדוֹת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵין לָהֶן שְׂכָחָה וְכָל הַטְּמוּנִים בָּאָרֶץ כְּגוֹן הַלּוֹף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לָהֶם שְׂכָחָה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה:

א"ה קוּצֵר בְּלִילָה וְהַמַּעֲמֵר וְהַסּוֹמֵא יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּין לְטוֹל אֶת הַגֶּס הַגֶּס אֵין לוֹ שְׂכָחָה אִם אָמַר הֲרִי אֲנִי קוּצֵר עַל מְנַת מָה שֶׁאֲנִי שׁוֹכַח אֲנִי אֶטוֹל יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה:

פרק ז

כָּל זֵית שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּשָׂדֶה אֶפִּילוּ כַּזַּיִת הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבְמִקּוֹמוֹ בְּשֵׁמוֹ שֶׁהָיָה שְׂפָכוֹנִי אוֹ בִּישְׁנִי בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הִרְבָּה בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגֶּת אוֹ בְּצַד הַפְּרָצָה וּשְׂאֵר כָּל הַזֵּיתִים שְׁנַיִם שְׂכָחָה וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵין שְׂכָחָה לַזֵּיתִים

ב זֵית שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מַלְבָּנִים וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה זֵית שֶׁיֵּשׁ בוֹ סְאֵתִים וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזֶמֶן שֶׁלֹא הִתְחִיל בוֹ אֲבָל אִם הִתְחִיל בוֹ אֶפִּילוּ כַּזַּיִת הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׂכָחוּ יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה כָּל זֶמֶן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתּוֹ יֵשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשְׁתַּהֲלֵךְ הַמַּחְבֵּא:

ג איזוהו פֿרטי. הנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה. הִיא בּוֹצֵר. עֵקֶץ
 אֶת הָאֲשָׁכּוּל. הַסִּבֵּךְ בְּעֵלִים. נָפַל (מִידּוֹ) לָאָרֶץ וְנִפְרָט.
 הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַמְנִיחַ אֶת הַכִּלְכֵּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן.
 בְּשַׁעָה שֶׁהוּא בּוֹצֵר. הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָיִים. עַל זֶה נֶאֱמַר
 אֵל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם:

ד איזוהי עוֹלָלָת. כָּל שְׂאִין לָהּ לֹא כְתֵף וְלֹא נֶטֶף. אִם
 יֵשׁ לָהּ כְּתֵף אוֹ נֶטֶף. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם סִפֵּק. לְעֲנָיִים.
 עוֹלָלָת שְׁבָאֲרַכְבָּה. אִם נִקְרָצֶת עִם הָאֲשָׁכּוּל. הָרִי הִיא
 שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם לֹא. הָרִי הִיא שֶׁל עֲנָיִים. גִּרְגֵר יְחִידִי
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲשָׁכּוּל. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים עוֹלָלָת:

ה הַמִּדֵּל בַּגִּפְנִים. כָּשֶׁם שֶׁהוּא מִדֵּל בְּתוֹךְ שְׁלוֹ. כֵּן הוּא מִדֵּל
 בְּשֵׁל עֲנָיִים. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּשְׁלוֹ הוּא
 רִשְׁאִי. וְאִינוּ רִשְׁאִי בְּשֵׁל עֲנָיִים:

ו כָּרֶם רַבְעִי. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ
 בִּיעוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יֵשׁ
 לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת. וְהָעֲנָיִים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הִלֵּל
 אוֹמְרִים כָּלוּ לַגָּת:

ז כָּרֶם שְׁכָלוּ עוֹלָלוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת.
 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְעֲנָיִים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי תִבְצוֹר
 כְּרָמְךָ לֹא תַעוֹלִל. אִם אֵין בְּצִיר. מִנֵּן עוֹלָלוֹת. אָמַר לוֹ
 רַבִּי עֲקִיבָא וְכְרָמְךָ לֹא תַעוֹלִל. אֲפִילוּ כָלוּ עוֹלָלוֹת. אִם כֵּן

לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצֹר לֹא תַעֲלֹל. אֵין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלָלוֹת
קוֹדֵם הַבְּצִיר:

ח הַמְּקַדִּישׁ כִּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נִזְדָּעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת. אֵין
הָעוֹלָלוֹת לַעֲנִיִּים. מִשְׁנֻדָּעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת. הָעוֹלָלוֹת
לַעֲנִיִּים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִתְּנוּ שֹׁכֵר גְּדוֹלָן לְהַקְדִּישׁ. אִי זֶה הִיא
שִׁכְחָה בְּעָרִיס. כָּל שְׂאִינוֹ יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וּלְטָלָהּ.
וּבִרְגִלִיּוֹת מִשְׁיַעְבּוֹר הַיִּמָּנָה

פרק ח

מֵאִימָתִי כָּל אָדָם מוֹתֵרִין בְּלֶקֶט. מִשְׁלִיכוּ הַנְּמוּשׁוֹת.
בַּפֶּרֶט וְעוֹלָלוֹת מִשְׁלִיכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וַיָּבֹאוּ.
וּבִזִּיתִים מִשְׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא יֵשׁ
שְׂאִינָן מוֹסְקִין אֶת זִיתֵיהֶם אֶלָּא לְאַחֵר רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אֶלָּא
כְּדִי שִׁיְהֵא הָעֲנִי יוֹצֵא. וְלֹא יִהְיֶה מִבִּיא בְּאַרְבָּעָה אֶסְרוֹת:

ב נְאֻמָּנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֶּאֶה בְּשַׁעֲתָן. וְעַל
מַעֲשֵׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ. וּבֶן לֹוי נְאֻמָּן לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ נְאֻמָּן
אֶלָּא עַל דְּבַר שְׁבִנִי אָדָם נוֹהֲגִין בּוֹ

ג נְאֻמָּנִים עַל הַחֲטִיף. וְאֵין נְאֻמָּן עַל הַקֶּמַח. וְלֹא עַל הַפֶּת.
נְאֻמָּן עַל הַשְּׁעוּרָה שֶׁל אוֹרֵז. וְאֵין נְאֻמָּן עָלָיו בֵּין חֵי
בֵּין מְבוּשָׁל. נְאֻמָּן עַל הַפּוֹל. וְאֵין נְאֻמָּן עַל הַגְּרִיסִין.
לֹא חֵיין וְלֹא מְבוּשָׁלִין. נְאֻמָּן עַל הַשָּׁמֶן לֹמֵר שֶׁל מַעֲשֵׂר
עָנִי הוּא. וְאֵין נְאֻמָּן עָלָיו לֹמֵר שֶׁל זִיתֵי נִיקוּף הוּא:

י נֶאֱמָנִין עַל הַיָּרֵק חֵי וְאִין נֶאֱמָנִין עַל הַמְּבוּשָׁל אֶלָּא אִם
כֵּן הָיָה לוֹ דְּבַר מוּעָט שְׁכֵן דְּרִיד בְּעַל הַבֵּית לִהְיוֹת מוֹצִיא
מִלְפָּסוֹ:

ה אין פּוֹחֲתִין לַעֲנִיִּים בַּגּוֹרֵן מַחְצֵי קַב חֲטִים וְקַב שְׁעוֹרִים.
רַבִּי מֵאִיר אָמַר חֲצִי קַב וְחֲצִי כוֹסֵמִין וְקַב גְּרוּגְרוֹת.
אוּ מָנָה דְּבִילָה רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר פָּרֶס חֲצִי לֹוג יִין.
רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר רְבִיעִית רְבִיעִית שְׁמֹן רַבִּי עֲקִיבָא
אָמַר שְׁמִינִית וְשָׂאֵר כָּל הַפִּירוֹת אָמַר אָבָא שְׂאוּל כְּדִי
שִׁמְכֶרֶם וְיִקַּח בָּהֶם מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת:

י מִדָּה זֹאת אֲמִירָה בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם וּבִישְׂרָאֵלִים הָיָה מַצִּיל.
נוֹטָה מִחֲצָה וְנוֹתֵן מִחֲצָה הָיָה לוֹ דְּבַר מוּעָט נוֹתֵן
לַפְּנִיָּהֶם וְהָיוּ מַחֲלִקִּין בֵּינֵיהֶן:

י אין פּוֹחֲתִין לַעֲנִי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִכָּפָר בְּפוֹנְדִּיּוֹן.
מֵאַרְבַּע סָאִין בְּסָלַע לֶן נוֹתֵנִין לוֹ פְּרָנְסַת לֵינָה שְׁבַת.
נוֹתֵנִין לוֹ מְזוֹן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת מִי שֵׁישׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת
לֹא יִטּוֹל מִן הַתְּמָחוּי מְזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת לֹא יִטּוֹל
מִן הַקֶּפֶה וְהַקֶּפֶה נִגְבִּית בְּשָׁנִים וּמִתְחַלֶּקֶת בְּשָׁלֹשָׁה:

ה מִי שֵׁישׁ לוֹ מֵאֲתִים זוּז לֹא יִטּוֹל לֶקֶט שְׂכָחָה וּפָאָה
וּמַעֲשֹׂר עָנִי הָיוּ לוֹ מֵאֲתִים חֶסֶר דִּינָר אֶפֶּילוּ אֶלֶף נוֹתֵנִים
לוֹ כְּאַחַת הָרִי זֶה יִטּוֹל הָיוּ מִמֶּשְׁכָּנִין לְבַעַל חוּבוֹ אוֹ
לְכַתּוּבַת אִשְׁתּוֹ הָרִי זֶה יִטּוֹל אִין מַחֲיבִין אוֹתוֹ לְמַכּוֹר
אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כָּלִי תִשְׁמִישׁוֹ:

ט מי שיש לו חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם. הרי זה לא יטול. וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל. אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות. וכל מי שצריך לטול ואינו נוטל. אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו. ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח ביי ויהיה יי מבטחו. וכן דין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר. ולא סומא. ולא פסח. ועושה עצמו כאחד מהם. אינו מת מן הזקנה. עד שיהיה כאחד מהם שנאמר (ודורש רעה תבואנו ונאמר) צדק צדק תרדוף. וכל דין שלוקח שוחד. ומטה את הדין אינו מת מן הזקנה. עד שעיניו כהות. שנאמר ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים: סליק

מסכת דמאי

פרק א

הקלים שבדמאי השיתין והרמין והעוזרידין ובנות שוח ובנות שקמה ונובלות התמרה והגופנין והנצפה וביהודה האוג והחומץ (שביהודה) והפסבר רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה כל בנות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות:

ב הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור ונאכל לאונן ונכנס לירושלים ויצא (ונפדה) ומאבדין את מעוטו בדרכים ונותנו לעם הארץ ויאכל כנגדו ומחללין אותו כסף על כסף נחושת על נחושת כסף על נחושת ונחושת על הפירות ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יעלו הפירות ויאכלו בירושלים:

ג הלוקח לזרע ולבהמה קמח לעזרות שמן לזר שמן לסוד בו את הפלים פטור מן הדמאי מכזיב ולהלן פטור מן הדמאי חלת עם הארץ והמדומע והלקוח בכסף מעשר שני ושירי המנחות פטורין מן הדמאי שמן ערב בית שמאי מחיבין ובית הלל פוטרין:

ד הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערם בין השמשות הא

אם הקדים מעשר שני לראשון אין בכך כלום. שמן
שהגרדי סד באצבעותיו. חייב בדמאי ושהסורק נותן
בצמר פטור מן הדמאי:

יום ב

פרק ב

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. הדבילה
והתמרים והחרובין האורז והפמון. האורז
שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור:

^א המקבל עליו להיות נאמן מעשר את שהוא אוכל ואת
שהוא מוכר ואת שהוא לוקח ואינו מתארח אצל עם
הארץ. רבי יהודה אומר אף המתארח אצל עם הארץ
נאמן. אמרו לו על עצמו אינו נאמן כיצד יהא נאמן על
של אחרים:

^ב המקבל עליו להיות חבר אינו מוכר לעם הארץ לח
ויבש ואינו לוקח ממנו לח ואינו מתארח אצל עם
הארץ ולא מארחו אצלו בכסותו. רבי יהודה אומר אף
לא יגדל בהמה דקה ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק.
ולא יהיה מטמא למתים ומשמש בבית המדרש. אמרו
לו לא באו אלו לכלל:

^ד הנחתומים לא חיבו אותם חכמים להפריש. אלא כדי
תרומת מעשר וחלה. החנונים אינן רשאים למכור את
הדמאי כל המשפיעין במדה גסה. רשאים למכור את

הַדְּמַאי. אֵלּוּ הֵן הַמְשַׁפִּיעִין בַּמָּדָה גָּסָה. כְּגוֹן הַסְטוֹנוֹת
וּמוֹכְרֵי תְּבוּאָה:

ה' רַבִּי מֵאִיר אָמַר אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְהַמְדִּד בַּגָּסָה. וּמִדְּדוֹ
בַּדָּקָה. טְפֵלָה דָּקָה לַגָּסָה. אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְהַמְדִּד בַּדָּקָה.
וּמִדְּדוֹ בַּגָּסָה. טְפֵלָה גָּסָה לַדָּקָה. אִי זֶה הִיא מָדָה גָּסָה.
בִּיבֶשׁ שְׁלֹשָׁה קַבִּין. וּבִלֵּחַ דִּינָר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר סְלִי
תָּאנִים. וְסְלִי עֲנָבִים. וְקָפוֹת שֶׁל יָרֵק. כָּל זֶמֶן שֶׁהוּא מוֹכֵר
אֶכְסְרָה פָטוּר:

פרק ג

מֵאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי. וְאֶת הָאֶכְסִינְיָה דְּמַאי. רַבֵּן
גַּמְלִיאֵל הָיָה מֵאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלֵיו דְּמַאי. גָּבְאִי
צָדָקָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹתֵנִין אֶת הַמַּעֲשֵׂר לְשְׂאִינוֹ
מַעֲשֵׂר. וְאֶת שְׂאִינוֹ מַעֲשֵׂר לַמַּעֲשֵׂר. נִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם
אוֹכְלִין מִתּוֹקָן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים גּוֹבִין סֵתָם וּמַחֲלִקִין
סֵתָם. וְהַרוּצָה לְתֵקֵן יִתְקֵן:

ב' הַרוּצָה לְחֻזּוֹם עָלֵי יָרֵק לְהַקֵּל מִמַּשָּׂאוֹ. לֹא יִשְׁלִיךְ עַד
שְׂעִיעֵשֶׁר. הַלּוֹקֵחַ יָרֵק מִן הַשּׁוֹק וְנִמְלֵךְ לְהַחֲזִיר. לֹא יַחֲזִיר
עַד שְׂעִיעֵשֶׁר. שְׂאִינוֹ מְחוּסֵר אֶלָּא מִנֵּין. הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ
וְרָאָה טוֹעֵן אַחֵר יָפָה מִמֶּנּוּ. מוֹתֵר לְהַחֲזִיר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
מִשָּׂד:

ג המוציא פירות בדרך ונטלן לאוכלן ונמלך להצניע. לא יצניע עד שיטעשר. ואם מתחלה נטלן בשביל שלא יאבדו פטור. כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי. לא ישלח לחבירו דמאי. רבי יוסי מתיר בודאי ובלבד שידיענו:

ד המוליך חטים לטוחן כותי או לטוחן עם הארץ בחזקתן למעשרות ולשביעית. לטוחן גברי דמאי. המפקיד פירותיו אצל הכותי או אצל עם הארץ. בחזקתן למעשרות ולשביעית. אצל הנכרי כפירותיו. רבי שמעון אומר דמאי:

ה הנותן לפונדקית מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נוטל ממנה. מפני שחשודה לחלוף. אמר רבי יוסי אין אנו אחראין לרמאים. אינו מעשר. אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד:

ו הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נוטל ממנה. מפני שהיא חשודה לחלוף את המתקלקל. אמר רבי יהודה רוצה היא בתקנת בתה ובושה מחתנה. מודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית. שאינה חשודה להחליף. להאכיל את בתה שביעית:

פרק ד

הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִמִּי שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת וְשָׂכַח
 לַעֲשׂוֹת וְשׂוֹאֵלוֹ בְּשַׁבָּת יֹאכֵל עַל פִּיּוֹ חֲשָׁכָה
 מוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֶׂר לֹא מִצָּאוֹ אָמַר לוֹ
 אַחֵר שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת מְעוֹשְׂרֵין הֵן אוֹכֵל עַל
 פִּיּוֹ חֲשָׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֶׂר תְּרוּמַת
 מַעֲשֶׂר שֶׁל דָּמָאֵי שְׁחִזְרָה לְמִקּוֹמָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי
 אָמַר אֵף בַּחוּל שׂוֹאֵלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּיּוֹ:

בַּהַמְדִּיר אֶת חֲבִירוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ עַל
 הַמַּעֲשָׂוֹת אוֹכֵל עִמּוֹ בְּשַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ
 מֵאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשָׂוֹת וּבִלְבָד שִׁיאֲמַר לוֹ מְעוֹשְׂרֵין הֵן
 וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּה אֵף עַל פִּי שְׁנַדָּד מִמֶּנּוּ הִנִּיָּה לֹא יֹאכֵל עַד
 שְׁיַעֲשֶׂר:

ג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר אִין אָדָם צָרִיד לְקָרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֶׂר
 עָנִי שֶׁל דָּמָאֵי וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים קוֹרָא שֵׁם וְאִינוֹ צָרִיד
 לְהַפְרִישׁ:

ד מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת מַעֲשֶׂר שֶׁל דָּמָאֵי וּלְמַעֲשֶׂר עָנִי
 שֶׁל וְדָאֵי לֹא יִטְלֵם בְּשַׁבָּת וְאִם הָיָה כֹהֵן אוֹ עָנִי לְמוֹדִים
 לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ יָבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ וּבִלְבָד שְׁיֻדִּיעֵם:

ה הָאֹמֵר לְמִי שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת קָח לִי מִמִּי
 שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מַעֲשֶׂר אֵינוֹ נֶאֱמָן מֵאִישׁ פְּלוֹנִי

הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו. ואמר לו לא מצאתיו.
לקחתי לך מאחר שהוא נאמן. אינו נאמן:

¹ הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם. אמר. מי כאן נאמן.
מי כאן מעשר. אמר לו אחד אני. אינו נאמן. (אמר לו)
איש פלוני נאמן. הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו. אמר לו
מי כאן מוכר ישן. ואמר לו מי ששלחך אצלי. אף על פי
שהן בגומלין זה את זה. הרי אלו נאמנין:

² החמרים שנכנסו לעיר. אמר אחד. שלי חדש ושל חברי
ישן. שלי אינו מתוקן. ושל חברי מתוקן. אינן נאמנין. רבי
יהודה אומר נאמנין:

פרק ה

הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר. נוטל כדי תרומת
מעשר וחלה ואומר. אחד ממאה ממה שיש
כאן. הרי (בצד) זה מעשר. ושאר מעשר סמוך לו. זה
שעשיתי מעשר. עשוי תרומת מעשר עליו. והשאר חלה.
ומעשר שני בצפון או בדרום. ומחלל על המעות:

³ הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר. כאחת. נוטל
אחד משלשים ושלש ושלש. ואומר אחד ממאה ממה
שיש כאן. הרי זה בצד זה חולין. והשאר תרומה על הכל.
ומאה חולין שיש כאן. הרי זה בצד זה מעשר. ושאר

מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר
עָלָיו. וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בַצֵּפוֹנוֹ אוֹ בַדְּרוֹמוֹ. וּמַחֲלָל עַל הַמַּעֲוֹת:

^ג הַלּוֹקַח מִן הַנֶּחֱתוּם. מַעֲשֵׂר מִן הַחֲמָה עַל הַצּוֹנְנֶת. וּמִן
הַצּוֹנְנֶת עַל הַחֲמָה. אֶפִּילוֹ מִטְּפוּסֵין הֶרְבֵּה. דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. שְׁאֵנִי אוֹמֵר חֲטִים שֶׁל אֶמֶשׁ הָיוּ
מִשָּׁל אֶחָד. וְשֶׁל הַיּוֹם הָיוּ מִשָּׁל אֶחָד. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסֵר
בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמִתִּיר בַּחֲלָה:

^ד הַלּוֹקַח מִן הַפֶּלֶטֶר. מַעֲשֵׂר מִכָּל טְפוּס וּטְפוּס דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֵאֶחָת עַל הַכֹּל. מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה
בְּלוֹקַח מִן הַמִּנְפּוּל. שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

^ה הַלּוֹקַח מִן הָעֵנִי. וְכֵן הָעֵנִי שֶׁנֶּחֱנּוּ לוֹ פְּרוּסוֹת פֶּתִי.
אוֹ פִּלְחֵי דְּבִילָה. מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּבִתְמָרִים
וּבַגְּרוּגְרוֹת בּוֹלֵל וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזֶמֶן
שֶׁמִּתְנָה מֶרְבֵּה. אֲבָל בְּזֶמֶן שֶׁמִּתְנָה מוּעָטָת. מַעֲשֵׂר מִכָּל
אֶחָד וְאֶחָד:

^ו הַלּוֹקַח מִן הַסִּיטוֹן וְחֹזֵר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָהּ לֹא יַעֲשֶׂר מִזֶּה
עַל זֶה. אֶפִּילוֹ מֵאוֹתוֹ הַסּוּג. אֶפִּילוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. נֶאֱמַר
הַסִּיטוֹן לֹאִמַר מִשָּׁל אֶחָד הֵם:

^ז הַלּוֹקַח מִבֵּעַל הַבֵּית וְחֹזֵר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָהּ. מַעֲשֵׂר מִזֶּה
עַל זֶה. אֶפִּילוֹ מִשְׁתֵּי קָפוֹת. אֶפִּילוֹ מִשְׁתֵּי עֵיירוֹת. בֵּעַל
הַבֵּית שֶׁהָיָה מוֹכֵר יָרֵק בְּשׁוּק. בְּזֶמֶן שֶׁמִּבֵּיאִין לוֹ מִגְּנוֹתָיו.

מַעֲשֵׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל וּמִגִּנּוֹת אַחֲרוֹת מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד
וְאֶחָד:

^ח הַלּוֹקֵחַ טָבֵל מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת מַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה אֶף עַל
פִּי שְׂאֵמְרוּ אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְמִכּוֹר טָבֵל אֶלָּא לְצוּרָד:

^ט מַעֲשִׂרִין מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל גּוֹיִם מִשָּׁל גּוֹיִם עַל שָׁל
יִשְׂרָאֵל מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל כּוֹתִים מִשָּׁל כּוֹתִים עַל שָׁל
כּוֹתִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִשָּׁל כּוֹתִים עַל שָׁל כּוֹתִים:

^י עֲצִיץ נָקוֹב הֲרִי זֶה כְּאֶרֶץ תֶּרֶם מִהָאֶרֶץ עַל עֲצִיץ נָקוֹב
מִעֲצִיץ נָקוֹב עַל הָאֶרֶץ תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָהּ מִשְׁאֵינוּ נָקוֹב
עַל הַנָּקוֹב תְּרוּמָהּ וַיִּחְזוֹר וַיִּתְּרוֹם מִן הַנָּקוֹב עַל שְׂאֵינוּ
נָקוֹב תְּרוּמָהּ וְלֹא תֹאכֵל עַד שְׂיוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָתָהּ
וּמִעֲשָׂרוֹת:

^{יא} תֶּרֶם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי מִדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי תְּרוּמָהּ
וַיִּחְזוֹר וַיִּתְּרוֹם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי תְּרוּמָהּ וְלֹא תֹאכֵל
עַד שְׂיוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָתָהּ וּמִעֲשָׂרוֹת:

פרק ו

הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל מִן הַנֶּכְרִי מִן הַכּוֹתִי יִחַלֵּק
 לַפְּנִיָּהִם הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל תּוֹרֵם וְנוֹתֵן
 לוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמְנֵי שְׁנוֹתָן לוֹ מֵאוֹתוֹ הַשָּׂדֶה
 וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת אוֹ מִמִּין
 אַחֵר מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

^ב הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנֶּכְרִי מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר אִף הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִן הַגּוֹי מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

^ג כֹּהֵן וְלוֹי שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל כָּשֵׁם שְׁחוּלְקִין בַּחוּלִין
 כֶּךָ חוּלְקִין בִּתְרוּמָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַמַּעֲשָׂרוֹת
 שִׁלְהֵן שְׁעַל מִנַּת כֵּן בָּאוּ:

^ד יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מִכֹּהֵן וּמִלוֹי הַמַּעֲשָׂרוֹת לִבְעָלִים רַבִּי
 יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר הַקֶּרְתָּנִי שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִירוּשְׁלָמִי מַעֲשֵׂר
 שְׁנֵי שָׁל יְרוּשְׁלָמִי וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יָכוֹל הוּא הַקֶּרְתָּנִי
 לַעֲלוֹת וּלְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם:

^ה הַמִּקְבֵּל זֵתִים לְשֶׁמֶן כָּשֵׁם שְׁחוּלְקִין בַּחוּלִין כֶּךָ חוּלְקִין
 בִּתְרוּמָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מִכֹּהֵן וּמִלוֹי
 זֵתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שֶׁכֶּר הַמַּעֲשָׂרוֹת לִבְעָלִים:

^ו בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים לֹא יִמְכּוֹר אָדָם זֵיתוֹ אֶלָּא לְחֶבֶר
 בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים אִף לְמַעֲשֵׂר וְצִנּוּעֵי בֵּית הַלֵּל הָיוּ נוֹהֲגִין
 כַּדְּבָרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י' שְׁנִים שֶׁבָּצְרוּ אֶת כְּרֻמֵּיהֶם לְתוֹךְ גֵּת אַחַת אֶחָד מֵעֵשֶׂר וְאַחַד שְׁאִינוּ מֵעֵשֶׂר הַמֵּעֵשֶׂר מֵעֵשֶׂר אֶת שְׁלֹו וְחִלְקוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא:

ח' שְׁנִים שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּאַרְיִסוֹת אוֹ שִׁירְשׁוּ אוֹ שִׁנְשְׁתְּפוּ יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶתָּה יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים וְאַנִּי שְׁעוֹרִים טוֹל אֶתָּה יֵין וְאַנִּי (אֶטוֹל) שְׁמֶן:

ט' חֵבֶר וְעַם הָאָרֶץ שִׁירְשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם עִם הָאָרֶץ יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶתָּה יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים וְאַנִּי שְׁעוֹרִים טוֹל אֶתָּה הַלֵּחַ וְאַנִּי (אֶטוֹל אֶת) הַיֵּבֶשׁ:

י' גֵּר וְגוֹי שִׁירְשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם גּוֹי יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאַנִּי מַעוֹת אֶתָּה יֵין וְאַנִּי פִירוֹת וְאִם מִשְׁבָּאוֹ לְרִשּׁוֹת הַגֵּר אֲסוּר:

יא' הַמוֹכֵר פִּירוֹת בְּסוּרְיָא וְאָמַר מִשָּׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן חֵיִיב לַעֲשׂוֹר מֵעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן שֶׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר מִשָּׁלִי הֵן חֵיִיב לַעֲשׂוֹר מֵעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן שֶׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר וְאִם יָדוּעַ שִׁישׁ לוֹ שָׂדֶה אַחֵר בְּסוּרְיָא חֵיִיב לַעֲשׂוֹר:

י"ב עַם הָאָרֶץ שָׁאֵמַר לְחֶבֶר. קַח לִי אֶגֻּדַּת יֶרֶק. קַח לִי גְלוּסְקָן אֶחָד. לֹוֶקַח סֶתֶם וּפָטוֹר. וְאִם אָמַר שְׁלִי זֶה. וְזֶה שֶׁל חֲבִירִי וְנִתְעַרְבוּ. חַיִּיב לַעֲשׂוֹת. וְאֶפְּלוּ הֵן מֵאָה:

פרק ז

הַמְזֻמִּין אֶת חֲבִירוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ. וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ
עַל הַמַּעֲשִׂוֹת. אוֹמֵר מַעֲרַב הַשֶּׁבֶת. מֵה שְׁאֲנִי
עָתִיד לְהַפְרִישׁ מִחֶרֶת. הֵרִי הוּא מַעֲשִׂי. וְשָׂאֵר מַעֲשִׂי
סְמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשִׂי. עָשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלָיו.
וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי בְצֻפוֹנוֹ אוֹ בְּדִרּוֹמוֹ. וּמְחוּלָּל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת:

י"ג מְזֻגוֹ לוֹ אֶת הַכּוֹס. אוֹמֵר מֵה שְׁאֲנִי עָתִיד לְשִׁיר בְּשׁוּלִי
הַכּוֹס. הֵרִי הוּא מַעֲשִׂי. וְשָׂאֵר מַעֲשִׂי. סְמוּךְ לוֹ. זֶה
שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשִׂי. עָשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלָיו. וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי
בְּפִיו. וּמְחוּלָּל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת:

י"ד פּוֹעֵל שְׂאִינוֹ מֵאֲמִין לְבַעַל הַבֵּית. נוֹטֵל גְּרוּגָרַת אַחַת
וְאוֹמֵר. זֶה וְתִשַּׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ. עֲשׂוּיוֹת מַעֲשִׂי עַל
תִּשְׁעִים שְׁאֲנִי אוֹכֵל. זֶה עֲשׂוּיָהּ תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלֶיהֶן.
וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי בְּאַחֲרוֹנָהּ. וּמְחוּלָּל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת. וְחוּשְׁךְ
גְּרוּגָרַת אַחַת. רֶבֶן שְׂמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא יִחְשׂוּךְ.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט מְלֶאכֶתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר לֹא יִחְשׂוּךְ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא תִנְאִי בֵּית דִּין:

י הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ועשרה מעשר (ראשון). ותשעה מעשר שני מיחל ושותה:

ה היו לו תאנים של טבל בתוך ביתו והוא בבית המדרש או בשדה אומר שתי תאנים שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ועשר מעשר ראשון ותשע מעשר שני היו דמאי אומר מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו ומעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחולל על המעות:

י היו לפניו שתי כלכלות של טבל ואמר מעשרות זו בזו הראשונה מעשרת של זו בזו ושל זו בזו הראשונה מעשרת מעשרותיהן מעשרות כלכלה בחברתה קרא שם:

י מאה טבל מאה חולין נוטל מאה ואחד מאה טבל מאה מעשר נוטל מאה ואחד מאה חולין מתוקנן מאה מעשר נוטל מאה ועשר מאה טבל תשעים מעשר תשעים טבל ושמונים מעשר לא הפסיד כלום זה הכלל כל זמן שהטבל מרבה לא הפסיד כלום:

ה מי שהיו לו עשר שורות של עשר עשר כדי יין ואמר שורה החיצונה אחת מעשר ואין ידוע אי זו היא נוטל שתי חביות לוכסן חצי שורה החיצונה אחת מעשר ואין

יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיטֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת שׁוֹרָה
אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל שׁוֹרָה אַחַת לֹכֶסֶן
חֲצִי שׁוֹרָה אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל שְׁתֵּי
שׁוֹרוֹת לֹכֶסֶן חֲבִית אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא
נֹטֵל מִכָּל חֲבִית וְחֲבִית: סליק

מסכת כלאים

פרק א

החטים והזוגין אינן כלאים זה בזה. השעורים
והשבולת שועל. הכסמים והשיפון. הפול
והספיר. הפרקדן והטופח. ופול הלבן והשעועית. אינם
כלאים זה בזה:

^ב הקשות והמלפפון. אינם כלאים זה בזה. רבי יהודה
אומר כלאים. חזרת וחזרת גלים. עולשין ועולשי שדה.
כרישין וכרישי שדה. כוסבר וכוסבר שדה. תרדל ותרדל
מצרי. ודלעת המצרי וחרמוצה. ופול מצרי והחרוב. אינם
כלאים זה בזה:

^ג הלפת והנפוץ והחרוב והתרובתור. התרדדים והלעונים.
אינם כלאים זה בזה. הוסיף רבי עקיבא השום והשומנית.
הבצל והבצלצול. והתורמוס והפלסלוס. אינן כלאים זה
בזה:

^ד ובאילן האגסים והקרוסתמלין. והפרישים והעוזרדים.
אינן כלאים זה בזה. התפוח והחזרד. הפרסקים
והשקדין. השיזפין והרימין. אף על פי שדומין זה לזה
כלאים זה בזה:

ה' הַצֵּנוֹן וְהַנְּפוּץ. הַחֲרָדֵל וְהַלֶּפֶסן. וְדִלְעַת יְוֵנִית עִם
הַמַּצְרִית. וְהַרְמוּצָה. אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה. כִּלְאִים
זֶה בְּזֶה:

י' הַזֵּאב וְהַכֶּלֶב. כָּלֵב הַכּוֹפֵרִי וְהַשּׁוֹעֵל. הָעִזִּים וְהַצִּבְאִים.
הַיְעֵלִים וְהַרְחֵלִים. הַסּוֹס וְהַפֶּרֶד. הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר. הַחֲמוֹר
וְהָעֶרּוֹד. אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה. כִּלְאִים זֶה בְּזֶה:

י' אִין מְבִיאִין אֵילָן בְּאֵילָן. יָרֵק בְּיָרֵק. וְלֹא אֵילָן בְּיָרֵק. וְלֹא
יָרֵק בְּאֵילָן. רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר יָרֵק בְּאֵילָן:

ח' אִין נוֹטְעִין יָרֵקוֹת בְּתוֹךְ סֵדֵן שֶׁל שְׂקָמָה. אִין מַרְכִּיבִין
פִּיגָם עַל גִּבִּי קֹדֶה לְבִנָּה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק בְּאֵילָן. אִין
נוֹטְעִין יָחֹר שֶׁל תֵּאנָה לְתוֹךְ הַחֲצוּב שֶׁיֵּהָא מְקִירוֹ. אִין
תּוֹחֲבִין זְמוּרָה שֶׁל גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבֵטִיחַ. שֶׁתֵּהָא זוֹרֶקֶת
מִימֶיהָ לְתוֹכוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵילָן בְּיָרֵק. אִין נוֹתְנִין זֶרַע
דִּלְעַת לְתוֹךְ הַחֲלָמִית שֶׁתֵּהָא מְשֻׁמְרָתוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק
בְּיָרֵק:

ט' הַטּוֹמֵן לֶפֶת וְצִנּוֹנוֹת תַּחַת הַגֶּפֶן. אִם הָיוּ מִקְצֵת
הָעֵלִין מְגוּלִין. אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם כִּלְאִים. וְלֹא מְשׁוּם
שְׂבִיעִית. וְלֹא מְשׁוּם מַעֲשְׂרוֹת. וְנִטְלִין בְּשֶׁבֶת. הַזּוֹרֵעַ
חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה כְּאֶחָת. הֵרִי זֶה כִּלְאִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אִינוּ כִּלְאִים עַד שֶׁיֵּהוּ שְׁתֵּי חֲטִים וְשֹׁעֵרָה. אוֹ חֹטֵה וְשְׁתֵּי
שְׁעוּרִים. אוֹ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְכוּסְמָת:

פרק ב

כָּל סָאָה שֵׁישׁ בּוֹ רוֹבַע מִמִּין אַחֵר יִמָּעַט רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
 יְבוֹר בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְׁנֵי מִיָּנִין רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֲלָא מִמִּין אֶחָד וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל
 שֶׁהוּא כְּלָאִים בְּסָאָה מִצְטָרֵף לְרוֹבַע:

ב בָּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה וְקִטְנִית
 בְּקִטְנִית תְּבוּאָה בְּקִטְנִית וְקִטְנִית בְּתִבּוּאָה בְּאַמֶּת
 אָמְרוּ זִרְעוּנֵי גֶנֶה שְׁאִינָן נֶאֱכָלִין מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֲשָׂרִים
 וְאַרְבַּע בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כָּשֶׁם שֶׁאָמְרוּ
 לְהַחֲמִיר כֵּךְ אָמְרוּ לְהַקֵּל הִפְשַׁתָּן בְּתִבּוּאָה מִצְטָרְפִת
 אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה:

ג הֵייתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה חֲטִים וְנִמְלָךְ לְזוֹרְעָה שְׁעוּרִין יִמָּתִין
 לָהּ עַד שֶׁתִּתְּלִיעַ וְיֻפֶּךְ וְאַחֵר כֵּךְ יִזְרַע אִם צִמְחָה לֹא
 יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֵּךְ אוֹפֶךְ אֲלָא הוֹפֶךְ וְאַחֵר כֵּךְ זֹרַע
 כָּמָה יֵהָא חוֹרֵשׁ כְּתִלְמֵי הֶרְבִּיעָה אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כֵּדִי
 שְׁלֹא יִשְׁייר רוֹבַע לְבֵית סָאָה:

ד זְרוּעָה וְנִמְלָךְ לְנוֹטָעָה לֹא יֹאמֵר אָטַע וְאַחֵר כֵּךְ אוֹפֶךְ
 אֲלָא הוֹפֶךְ וְאַחֵר כֵּךְ נוֹטָע נוֹטָעָה וְנִמְלָךְ לְזוֹרְעָה לֹא
 יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֵּךְ אֶשְׂרֵשׁ אֲלָא מְשָׂרֵשׁ וְאַחֵר כֵּךְ
 זֹרַע אִם רָצָה גּוֹמֵם עַד פְּחוֹת מִטְּפַח וְזֹרַע וְאַחֵר כֵּךְ
 מְשָׂרֵשׁ:

ה היתה שדהו זרועה קנבוס או לוף. לא יהא זורע ובא על גביהם. שאינן עושין אלא לשלש שנים. תבואה שעלו בה ספיחי אסטים. וכן מקום הגרנות שעלו בהן מיני הרבה. וכן תלתן שהעלה מיני עשבים. אין מחיבין אותו לנכש. אם נכש או כסח. אומרים לו עקור את הכל. חוץ ממין אחד:

י הרוצה לעשות שדהו משר משר מכל מין. בית שמאי אומרים שלשה תלמים של פתיח. ובית הלל אומרים מלא העול השרוני. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

י הנה ראש תור חטים. נכנס בתוך של שעורים מותר. מפני שהוא נראה בסוף שדהו. שלו חטים ושל חבירו מין אחר. מותר לסמוך לו מאותו המין. שלו חטים ושל חבירו חטים. מותר לסמוך לו תלם של פשתן. ולא תלם של מין אחר. רבי שמעון אומר אחד זרע פשתן ואחד כל המינין. רבי יוסי אומר. אף באמצע שדהו. מותר לבדוק בתלם של פשתן:

ח אין סומכין לשדה תבואה חרדל וחריע. אבל סומכין לשדה ירקות חרדל וחריע. וסומך לבור ולגיר ולגפה ולדרדך. ולגדר שהוא גבוה עשרה טפחים. ולחרין שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה. ולאילן שהוא מסך על הארץ. ולסלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה:

ט הַרוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ. קִרְחַת קִרְחַת מִכָּל מִין. עוֹשֶׂה עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה קִרְחוֹת לְבֵית סָאָה. מִקִּרְחַת לְבֵית רוּבֵעַ. וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שִׁירָצָה. הֵיתָה קִרְחַת אַחַת אוֹ שְׁתֵּים. זוֹרֵעַם חֲרָדֵל. שְׁלֹשׁ לֹא יִזְרַעם חֲרָדֵל. מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאִית כְּשִׂידָה חֲרָדֵל. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תִּשַּׁע קִרְחוֹת מוֹתָרוֹת. עֲשֹׂר אֲסוּרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אֲפִילוֹ כָּל שְׂדֵהוּ בֵּית כּוֹר. לֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָהּ. חוּץ מִקִּרְחַת אַחַת:

י כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ בֵּית רוּבֵעַ. עוֹלָה בְּמִדַּת בֵּית רוּבֵעַ. אֲכִילַת הַגֶּפֶן וְהַקֶּבֶר וְהַסֵּלַע. עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רוּבֵעַ. תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה בֵּית רוּבֵעַ. יָרֵק בִּירֵק שֶׁשָּׂה טַפָּחִים. תְּבוּאָה בִּירֵק. יָרֵק בְּתִבּוּאָה. בֵּית רוּבֵעַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יָרֵק בְּתִבּוּאָה שֶׁשָּׂה טַפָּחִים:

י"א תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גִּבִּי תְּבוּאָה. יָרֵק עַל גִּבִּי יָרֵק. תְּבוּאָה עַל גִּבִּי יָרֵק. יָרֵק עַל גִּבִּי תְּבוּאָה. הַכֹּל מוֹתֵר. חוּץ מִדִּלְעַת יוֹנִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אִף הַקְּשׁוֹת וּפּוֹל הַמִּצָּרִי. וְרוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵיהֶם מִדְּבָרֵי:

פרק ג

עֲרוּגָה שֶׁהִיא שֵׁשׁ טַפָּחִים עַל שֵׁשׁ טַפָּחִים זֹרְעִים
 בְּתוֹכָהּ חֲמֵשׁ זֵרְעוֹנִים אַרְבָּעָה בְּאַרְבָּעָה
 רוּחוֹת הָעֲרוּגָה וְאַחַד בְּאַמְצָע הִיא לֵה גְבוּל גְבוּל טַפַּח
 זֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְבוּל וּגְבוּל
 וְאַחַד בְּאַמְצָע לֹא יֵטַע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ הַגְבוּל מִפְּנֵי
 שֶׁהוּא מְמַלְאֵהוּ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֵׁשׁ בְּאַמְצָע:

ב כָּל מִין זֹרְעִים אֵין זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה וְכָל מִין יִרְקוֹת
 זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה חֲרָדֵל וְאַפּוֹנִים הַשּׁוּפִין מִין זֹרְעִים אַפּוֹנִים
 הַגְּמָלָנִים מִין יֶרֶק גְבוּל שֶׁהִיא גְבוּל טַפַּח וְנִתְמַעֵט כָּשֵׁר
 שֶׁהִיא כָּשֵׁר מִתְחַלְתּוֹ הַתֵּלֵם וְאַמַּת הַמֵּים שֶׁהֵם עֲמוּקִים
 טַפַּח זֹרְעִים לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵרְעוֹנִין אֶחָד מִכָּאן וְאַחַד
 מִכָּאן וְאַחַד בְּאַמְצָע:

ג הִיא רֹאשׁ תּוֹר יֶרֶק נִכְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה יֶרֶק אַחֵר מוֹתֵר
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּסוּף שְׂדֵהוּ הֵיטָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה יֶרֶק
 וְהוּא מִבְּקֵשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל יֶרֶק אַחֵר רַבִּי
 יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה הַתֵּלֵם מְפֹלֵשׁ מִרֹאשׁ הַשְּׂדֵה
 וְעַד רֹאשׁוֹ רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲרֹךְ שֵׁשׁ טַפָּחִים וְרוֹחֵב
 מְלֹאזֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוֹחֵב כְּמֵלֵא רוֹחֵב הַפְּרָסָה:

ד הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קְשׁוּאִין שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל
 דָּלוּעִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי מוֹתֵר שׁוּרָה שֶׁל
 קְשׁוּאִין שׁוּרָה שֶׁל דָּלוּעִים שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי אֲסוּר:

שורה של קשואין. שורה של דלועים. שורה של פול
המצרי. ושורה של קשואים. רבי אליעזר מתיר. וחכמים
אוסרין:

ה נוטע אדם קישות ודלעת לתוך גומא אחת. ובלבד
שתהא זו נוטה לצד זה. וזו נוטה לצד זה. (ונוטה שער
של זו לכאן. ושער של זו לכאן. שכל מה שאסרו חכמים
לא גזרו אלא מפני מראית העין):

י היתה שדהו זרועה בצלים. ומבקש לטע בתוכה שורות
של דלועים. רבי ישמעאל אומר עוקר שתי שורות ונוטע
שורה אחת. ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות.
ועוקר שתי שורות. ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר
עוקר שתי שורות. ונוטע שתי שורות. ומניח קמת בצלים
במקום שתי שורות. ועוקר שתי שורות. ונוטע שתי
שורות. וחכמים אומרים אם אין בין שורה לחברתה
שתיים עשרה אמה. לא יקיים את הזרע של בנתיים:

י דלעת בירק כירק. ובתבואה נותנין לה בית רובע. היתה
שדהו זרועה תבואה. ובקש לטע לתוכה. שורה של
דלועין. נותנין לה לעבודתה ששה טפחים. ואם הגדילה
יעקור מלפניה. רבי יוסי אומר נותנין לה עבודתה ארבע
אמות. אמרו לו התחמיר זו מן הגפן. אמר להן מצינו שזו
חמורה מן הגפן. שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה ששה
טפחים. ולדלעת יחידית נותנין לה בית רובע. רבי מאיר

אומר משום רבי ישמעאל כל שלשה דלועין לבית סאה.
לא יביא זרע לתוך בית סאה. רבי יוסי בן החוטף אפרתי
אמר משום רבי ישמעאל כל שלשה דלועין לבית כור.
לא יביא זרע לתוך בית כור:

פרק ד

קרחת הכרם. בית שמאי אומרים ארבע ועשרים
אמות. ובית הלל אומרים שש עשרה אמה.
מחול הכרם. בית שמאי אומרים שש עשרה אמה. ובית
הלל אומרים שתים עשרה אמה. ואיזו היא קרחת הכרם.
כרם שחרב מאמצעו. אם אין שם שש עשרה אמה. לא
יביא זרע לשם. היו שם שש עשרה אמה. נותנין לה
עבודתה. וזורע את המותר:

^ב אי זו היא מחול הכרם. בין כרם לגדר. אם אין שם
שתים עשרה אמה. לא יביא זרע לשם. היו שם שתים
עשרה אמה. נותנין לו עבודתו וזורע את המותר:

^ג רבי יהודה אומר אין זה אלא גדר הכרם. ואי זה הוא
מחול הכרם. בין שני הכרמים. ואי זה הוא גדר שהוא
גבוה עשרה טפחים. וחרץ שהוא עמוק עשרה ורחב
ארבעה:

^ד מחיצת הקנים. אם אין בין קנה לחבירו שלשה טפחים
כדי שיכנס הגדי. הרי זו כמחיצה. וגדר שנפרץ עד עשר

אֲמוֹת הָרִי הִיא כִּפְתָּח. יֵתֵר מִכֵּן כִּנְגֵד הַפְּרָצָה אָסוּר.
נִפְרָצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת הֶרְבֵּה. אִם הָעוֹמֵד מְרַבֵּה עַל הַפְּרוּץ
מוֹתֵר. וְאִם הַפְּרוּץ מְרַבֵּה עַל הָעוֹמֵד כִּנְגֵד הַפְּרָצָה אָסוּר:

ה' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרֶה שֶׁל חֲמֵשׁ גִּפְנִים. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים כָּרִם.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ כָּרִם. עַד שֶׁיְהִי שֵׁם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.
לְפִיכָךְ הַזֹּרֵעַ אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁבְכָרִם. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים
קֹדֶשׁ שׁוֹרֶה אַחַת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים קֹדֶשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת:

י' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּים כִּנְגֵד שְׁתֵּים. וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב. הָרִי זֶה
כָּרִם. שְׁתֵּים כִּנְגֵד שְׁתֵּים וְאַחַת בְּנִתִּים. אוֹ שְׁתֵּים כִּנְגֵד
שְׁתֵּים. וְאַחַת בְּאֻמָּצֵעַ אֵינוֹ כָּרִם. עַד שֶׁיְהִי שְׁתֵּים נֶגֶד
שְׁתֵּים. וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב:

י' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרֶה אַחַת בְּתוֹךְ שְׁלֹו. וְשׁוֹרֶה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁל
חֲבִירוֹ. וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בְּאֻמָּצֵעַ. וְגִידֵר שֶׁהוּא
נִמְוֶה מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים הָרִי אֵלּוֹ מִצְטַרְפוֹת. גְּבוּלָה מֵעֲשָׂרָה
טַפָּחִים אֵינָן מִצְטַרְפוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם עֶרְסָן
מִלְמַעְלָה הָרִי אֵלּוֹ מִצְטַרְפוֹת:

ה' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. אִם אֵין בֵּינֵיהֶם שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת לֹא
יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם. הָיוּ שְׁלֹשׁ. אִם אֵין בֵּין שׁוֹרֶה לַחֲבֵרְתָּהּ
שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה. לֹא יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשּׁוּם חֲנֻנְיָה בֶּן חֲכִינָאִי אֶפִּילוּ חֶרְבָּה
הָאֻמָּצֵעִית. וְאֵין בֵּין שׁוֹרֶה לַחֲבֵרְתָּהּ שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה. לֹא

יביא זרע לשם שאלו מתחלה נטען. הִיָּה מוֹתֵר בְּשִׁמוּנָה
אֲמוֹת:

^ט הַנוֹטֵעַ אֶת כֶּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה (אִמָּה) שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
אִמָּה. מוֹתֵר לְהִבְיֵא זֶרַע לְשֵׁם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה
בְּצִלְמוֹן. בְּאֶחָד שְׁנֵטַע אֶת כֶּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. שֵׁשׁ
עֶשְׂרֵה אִמָּה. וְהָיָה הוֹפֵךְ שָׁעַר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד אֶחָד.
וְזוֹרֵעַ אֶת הַנִּיר. וּבִשְׁנֵה הָאֲחֵרֶת הָיָה הוֹפֵךְ אֶת הַשָּׁעַר
לְמָקוֹם אַחֵר וְזוֹרֵעַ אֶת הַבּוּר. וּבֵא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים
וְהִתִּירוּ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים אִף הַנוֹטֵעַ אֶת
כֶּרְמוֹ עַל (שְׁמוּנָה) שְׁמוּנָה אֲמוֹת מוֹתֵר:

פרק ה

כָּרֶם שֶׁחָרַב. אִם יֵשׁ בּוֹ לְלֶקֶט עֶשְׂרִי גִפְנִים לְבֵית סָאָה.
וְנִטְוָעוֹת כֹּהֲלִכְתָּן. הָרִי זֶה נִקְרָא כָּרֶם דָּל. כָּרֶם
(דָּל) שֶׁהוּא נָטוּעַ עַרְבֵּבִיא. אִם יֵשׁ בּוֹ לְכוּיִן שְׁתֵּים כִּנְגָד
שְׁלֹשׁ. הָרִי זֶה כָּרֶם. וְאִם לֹא אֵינוֹ כָּרֶם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
הוֹאִיל וְהוּא נִרְאָה כְּתַבְנִית הַכָּרְמִים. הָרִי זֶה כָּרֶם:

^ב כָּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַל פְּחוֹת פְּחוֹת מֵאֲרֻבַּע אֲמוֹת. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵינוֹ כָּרֶם. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּרֶם. וְרוֹאִין אֶת
הָאֲמָצְעִיּוֹת. כָּאֵלוֹ אֵינָן:

^ג חֲרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּכָרֶם. עֲמוֹק עֶשְׂרֵה וָרֶחַב אֲרֻבָּעָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אִם הָיָה מְפֹלֵשׁ מֵרָאשׁ הַכָּרֶם

וְעַד סוּפוֹ הָרִי זֶה נִרְאָה כְּבִין שְׁנֵי כֶרֶמִים זוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ.
וְאִם לֹאוֹ הָרִי הוּא כְּגַת וְהִגַּת שְׂבַכְכָּרָם עֲמוּקָה עֲשָׂרָה
וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ
וּחֲכָמִים אוֹסְרִים שׁוּמִירָה שְׂבַכְכָּרָם גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וּרְחֻבָּהּ
אַרְבָּעָה זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ וְאִם הָיָה שְׂעָר כּוֹתֵשׁ אֲסוּר:

ד' גִּפֶּן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּגַת אוֹ בְּנֻקָּע נּוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ
זוֹרְעֵ אֶת הַמּוֹתָר רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע
אַמּוֹת לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם וְהַבֵּית שְׂבַכְכָּרָם זוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ:

ה' הַנּוֹטֵעַ יָרֵק בְּכֶרֶם אוֹ מְקַיִים הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ אַרְבָּעִים
וְחָמֵשׁ גִּפְנִים (אִימָתִי) בְּזִמְן שֶׁהֵיוּ נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע
אַרְבַּע אוֹ עַל חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ אוֹ
עַל שֶׁבַע שֶׁבַע הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה לְכָל רוּחַ
עֲגוּלוֹת וְלֹא מִרְבָּעוֹת:

ו' הָרוּאָה יָרֵק בְּכֶרֶם וְאָמַר כְּשֶׁאֲגִיעַ לוֹ אֶלְקָטָנוּ מוֹתָר
כְּשֶׁאֲחַזֵּזוֹר אֶלְקָטָנוּ אִם הוֹסִיף בְּמֵאֲתַים אֲסוּר:

ז' הָיָה עוֹבֵר בְּכֶרֶם וְנִפְלוּ מִמֶּנּוּ זֵרְעִים אוֹ שִׁיָּצְאוּ עִם
הַזְּבָלִים אוֹ עִם הַמַּיִם הַזֹּרֵעַ וְסִעֲרָתוֹ הָרוּחַ לֹאֲחֻזְרֵיו
מוֹתָר סִעֲרָתוֹ הָרוּחַ לִפְנָיו רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִם עֲשִׁבִים
יוֹפֵד וְאִם אָבִיב יִנְפֹץ וְאִם הִבִּיאָה דָּגֵן תִּדְּלֶק:

ח' הַמְּקַיִים קוֹצִים בְּכֶרֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קִדְשׁ וּחֲכָמִים
אוֹמְרִים לֹא קִדְשׁ אֶלָּא דְּבַר שְׂכֻמוֹהוּ מְקַיִמִין הָאִירוֹס

והקיסוס. ושושנת המלך. וכל (מיני) זרעים. אינן כלאים
בכרם. הקנבוס רבי טרפון אומר אינו כלאים. וחכמים
אומרים כלאים. והקנרס כלאים בכרם:

פרק ו

איזהו עריס. הנוטע שורה של חמש גפנים. בצד הגדר.
שהוא גבוה עשרה טפחים. או בצד חריץ. שהוא
עמוק עשרה טפחים ורוחב ארבע. נותנין לו עבודתו
ארבע אמות. בית שמאי אומרים מודדין ארבע אמות
מעקר הגפנים לשדה. ובית הלל אומרים מן הגדר לשדה.
אמר רבי יוחנן בן נורי. טועין כל האומרים כן. אלא
אם יש שם ארבע אמות מעקר גפנים ולגדר. נותנין לו
את עבודתו. וזורע את המותר. וכמה היא עבודת הגפן.
ששה טפחים לכל רוח. רבי עקיבא אומר שלשה:

^ב עריס שהוא יוצא מן המדרגה. רבי אליעזר בן יעקב
אומר אם עומד בארץ ובוצר את כלו. הרי זה אוסר
ארבע אמות בשדה. ואם לאו אינו אוסר אלא כנגדו. רבי
אליעזר אומר אף הנוטע אחת בארץ ואחת במדרגה. אם
גבוה מן הארץ עשרה טפחים אינה מצטרפת עמה. ואם
לאו הרי זו מצטרפת עמה:

^ג המדלה את הגפן על מקצת אפיפירות. לא יביא זרע
אל תחת המותר. ואם הביא לא קדש. ואם הלך החדש
אסור. וכן המדלה על מקצת אילן סרק:

י המדלה את הגפן על מקצת אילן מאכל. מתר להביא זרע אל תחת המותר. אם הלך החדש יחזירנו מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל לכפר עזיז. והראהו גפן מולדה על מקצת תאנה. אמר לו מה אני להביא זרע אל תחת המותר. אמר לו מותר. והעלהו משם לבית המגניה. והראהו גפן שהוא מולדה על מקצת הקורה. וסדן של שקמה. ובו קורות הרבה. אמר לו תחת הקורה זו אסור. והשאר מותר:

ה איזהו אילן סרק. כל שאינו עושה פירות. רבי מאיר אומר הכל אילן סרק. חוץ מן הזית והתאנה. רבי יוסי אומר כל שאין כמותו נוטעין שדות שלמות. הרי זה אילן סרק:

י פסקי ערים שמונה אמות ועוד. וכל מדות שאמרו חכמים בפרס אין בהם ועוד. חוץ מפסקי ערים. אלו הן פסקי ערים. ערים שחרב מאמצעו. ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן. אם יש שם שמונה אמות לא יביא זרע לשם. שמונה אמות ועוד. נותנין לו כדי עבודתו. וזרע את המותר:

י ערים שהוא יוצא מן הכותל מתוך הקרן וכלה. נותנין לו עבודתו וזרע את המותר. רבי יוסי אומר אם אין שם ארבע אמות. לא יביא זרע לשם:

ח הקנים היוצאים מן הערים וחס עליהם לפסקון כנגדן
מותר עשאן כדי שיהלך עליהן החדש אסור:

ט הפרח היוצא מן הערים רואין אותו כאלו מטוטלת
תלויה בו כנגדו אסור וכן בדלית המותח זמורה מאילן
לאילן תחתיה אסור ספקה בחבל או בגמי תחת הספוק
מותר עשאה כדי שיהלך עליו החדש אסור:

פרק ז

המבריד את הגפן בארץ אם אין עפר על גבה שלשה
טפחים לא יביא זרע עליה אפילו הבריקה
בדלעת או בסילון הבריקה בסלע אף על פי שאין עפר
על גבה אלא שלש אצבעות מותר להביא זרע עליה
הארבעה שבגפן אין מודדין לה אלא מן העיקר השני:

ב המבריד שלש גפנים ועקריהם נראים רבי אליעזר
בר צדוק אומר אם יש ביניהם מארבע אמות ועד
שמונה הרי אלו מצטרפות ואם לאו אינן מצטרפות
גפן שיבשה אסורה ואינה מקדשת רבי מאיר אומר אף
צמר גפן אסור ואינו מקדש רבי אליעזר בר צדוק אומר
משמו אף על גבי הגפן אסור ואינו מקדש:

ג אלו אוסרין ולא מקדשין מותר חרבן הפרס מותר
מחול הפרס מותר פסקי ערים מותר אפיירות אבל

תחת הגפן ועבודת הגפן וארבע אמות שבפכרם הרי אלו
מקדשות:

ד המספך את גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה
קדש וחייב באחריותו רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין
אדם מקדש דבר שאינו שלו:

ה אמר רבי יוסי מעשה באחד שזרע את כרמו בשביעית
ובא מעשה לפני רבי עקיבא ואמר אין אדם מקדש דבר
שאינו שלו:

ו האנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו קוצרו אפילו
במועד עד כמה הוא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן
קוצר כדרכו והולך אפילו לאחר המועד מאימתי הוא
נקרא אנס משישקע:

ז הרוח שעלעלה את הגפנים על גבי תבואה יגדור
מיד אם ארעו אנס מותר תבואה שהיא נוטה תחת
הגפן וכן בירק מחזיר ואינו מקדש מאימתי תבואה
מתקדשת משתשריש וענבים משיעשו כפול הלבן
תבואה שייבשה כל צרכה וענבים שבשלו כל צרכן אינן
מתקדשות:

ח עציץ נקוב מקדש בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש ורבי
שמעון אומר זה וזה אוסרין ולא מקדשין המעביר עציץ
נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור:

פרק ח

כִּלְאֵי הַפָּרֶס. אֲסוּרִין מִלְזָרוֹעַ וּמִלְקָיִים. וְאֲסוּרִין בִּהֲנָאָה.
 כִּלְאֵי זָרְעִים. אֲסוּרִין מִלְזָרוֹעַ וּמִלְקָיִים. וּמוֹתְרִין
 בְּאֲכִילָה. וְכֹל שֶׁבֶן בִּהֲנָאָה. כִּלְאֵי בְּגָדִים. מוֹתְרִין בְּכֹל
 דְּבָר. וְאֵינָן אֲסוּרִין אֲלָא מִלְּבֹשׁ. כִּלְאֵי בְּהֵמָה מוֹתְרִים
 לְגַדֵּל וּלְקָיִים. וְאֵינָן אֲסוּרִים אֲלָא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְּהֵמָה
 אֲסוּרִים זֶה בְּזֶה:

^א בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה. וְחִיָּה עִם חִיָּה. בְּהֵמָה עִם חִיָּה.
 וְחִיָּה עִם בְּהֵמָה. טְמֵאָה עִם טְמֵאָה. וְטַהוֹרָה עִם טַהוֹרָה.
 טְמֵאָה עִם טַהוֹרָה. וְטַהוֹרָה עִם טְמֵאָה. אֲסוּרִין לְחַרוֹשׁ
 וּלְמִשּׁוֹךְ וּלְהִנְהִיג:

^ב הַמִּנְהִיג. סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים. וְהַיּוֹשֵׁב בְּקֶרוֹן. סוֹפֵג אֶת
 הָאֲרָבָעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה
 לְרִצּוּעוֹת אֲסוּרָה:

^ג אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוֹס. לֹא לְצִדְדֵי הַקֶּרוֹן. וְלֹא לְאַחֵר
 הַקֶּרוֹן. וְלֹא אֶת הַלְּבָדָקִים לְגַמְלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל
 הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס אֵף עַל פִּי שְׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר מִתְרִין זֶה
 עִם זֶה. וְכֵן הַנוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר אֵף עַל פִּי שְׁאֲבִיהֶם סוֹס
 מִתְרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס עִם הַנוֹלָדִים
 מִן הַחֲמוֹר. אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה:

ה הפרוטיות אסורות והרמך מתר ואדני השדה חיה רבי יוסי אומר מטמאות באהל באדם הקופד וחולדת הסננים חיה חולדת הסננים רבי יוסי אומר בית שמאי אומרים מטמא כזית במשא וכעדשה במגע:

י שור בר מין בהמה ורבי יוסי אומר מין חיה כלב מין חיה רבי מאיר אומר מין בהמה החזיר מין בהמה הערוד מין חיה הפיל והקוף מין חיה ואדם מתר עם כלם למשוך ולחרוש ולהנהיג:

פרק ט

אין אסור משום כלאים אלא צמר ופשתים ואינו מטמא בנגעים אלא צמר ופשתים אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר ופשתים צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מתר ואם רוב מן הרחלים אסור מחצה למחצה אסור וכן הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה:

ב השירים והפלך אין בהם משום כלאים אבל אסורים מפני מראית העין הכרים והפסותות אין בהם משום כלאים ובלבד שלא יהיה בשרו נוגע בהם אין עראי לכלאים ולא ילבש כלאים אפילו על גבי עשרה אפילו לגנוב את המכס:

^ג מְטַפְחוֹת הַיָּדִים. מְטַפְחוֹת הַסְּפָרִים. מְטַפְחוֹת הַסֶּפֶג. אין בהם משום כְּלָאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר. וּמְטַפְחוֹת הַסְּפָרִים. אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כְּלָאִים:

^ד תַּכְרִיכֵי הַמֶּת וּמִרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר. אין בהם משום כְּלָאִים. לֹא יִתֵּן הַמִּרְדַּעַת עַל כֶּתְפוֹ. אֶפִּילוּ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ זָבֵל:

^ה מוֹכְרֵי כֶּסוֹת. מוֹכְרִין בְּדֶרֶכָן. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ. בַּחֲמָה. מִפְּנֵי הַחֲמָה. וּבִגְשָׁמִים. מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְנוּעִים מִפְּשִׁילִין בַּמָּקַל לְאַחֲרֵיהֶן:

^ו תּוֹפְרֵי כֶּסוֹת. תּוֹפְרִין בְּדֶרֶכָן. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ. בַּחֲמָה. מִפְּנֵי הַחֲמָה. וּבִגְשָׁמִים. מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְנוּעִים תּוֹפְרִין בְּאַרְץ:

^ז הַבְּרִיסִין וְהַבְּרִדְסִין. וְהַדְּלִמְטִיקִיוֹן. וּמִנְעָלוֹת הַפִּינוֹן. לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שִׁיבְדוֹק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַבָּאִים מִחוּץ הֵימָּה וּמִמְדִּינוֹת הֵימָּה. אֵינָן צָרִיכִים בְּדִיקָה. מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקָתָן בְּקִנְבוּס. וּמִנְעָל שֶׁל זָרֵד אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כְּלָאִים:

^ח אין אֲסוּר מִשּׁוּם כְּלָאִים אֶלָּא טוּוֹי וְאַרוּג. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנִי. דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טוּוֹי וְנוֹז. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר נִלוֹז. וּמִלִּז הוּא אֶת אָבִיו שֶׁבִּשְׂמִים עָלָיו:

^ט לְבָדִים אֲסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים. פִּי שֶׁל צֶמֶר בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן אֲסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין בְּאַרְיֵג. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר

משיחות של ארגמן אסורות מפני שהוא מולל עד שלא
קושר. לא יקשור סרט של צמר בשל פשתן לחגור בו
את מתניו. אף על פי שהרצועה באמצע:

· אותות הגרדין ואותות הכובסין. אסורות משום בלאים.
· התוכף תכיפה אחת אינה חבור. ואין בה משום בלאים.
· והשומטה בשבת פטור. עשה שני ראשיה לצד אחד.
· חבור ויש בה משום בלאים. והשומטה בשבת חייב.
· רבי יהודה אומר עד שישלש השק והקפה מצטרפין
לבלאים: סליק

מסכת שביעית

פרק א

עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית בית
שמאי אומרים כל זמן שהוא יפה לפרי ובית הלל
אומרים עד העצרת וקרובין דברי אלו להיות בדברי
אלו:

^ב איזהו שדה האילן כל שלשה אילנות לבית סאה אם
ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי
חורשים כל בית סאה בשבילן פחות מכאן אין חורשין
להם אלא מלא האורה וסלו חוצה לו:

^ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל רואין אותן כאלו הם
תאנים אם ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה
באיטלקי חורשין כל בית סאה בשבילן פחות מכאן
אין חורשין להן אלא לצרכן:

^ד היתה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין או שנים
עושין ואחד אינו עושה אין חורשין להן אלא לצרכן עד
שיהיו משלשה ועד תשעה היו עשרה מעשרה ולמעלה
בין עושין בין שאינן עושין חורשין כל בית סאה בשבילן
שנאמר בחריש ובקציר תשבות אין צריך לומר חריש
וקציר של שביעית אלא חריש של ערב שביעית שהוא
נכנס בשביעית וקציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי

שְׁבִיעִית. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר מֵה חֲרִישׁ רְשׁוֹת אֶף קָצִיר
רְשׁוֹת. יֵצֵא קָצִיר הָעוֹמֵר:

ה' שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָנָּשִׁים הָרִי אֵלוֹ מִצְטָרְפִין.
וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלֵן. וְכַמָּה יֵהָא בֵּינֵהֶם. רַבֵּן
(שְׁמַעוֹן בֶּן) גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כְּדִי שִׁיְהָא הַבָּקָר עוֹבֵר בְּכֵלָיו:

י' עֶשֶׂר נְטִיעוֹת מְפוֹזְרוֹת בְּתוֹךְ בֵּית סָאָה. חוֹרְשִׁין כָּל
בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלֵן. עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הָיוּ עֲשׂוּיוֹת שׁוֹרָה
וּמוֹקְפוֹת עֲטָרָה. אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֵלָא לְצָרְכָן:

י' הַנְטִיעוֹת וְהַדְלוּעִים מִצְטָרְפִין לְתוֹךְ בֵּית סָאָה. רַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל עֲשָׂרָה דְלוּעִים לְבֵית סָאָה.
חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה:

ח' עַד אֵימָתִי נִקְרְאוּ נְטִיעוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר
עַד שִׁיְחוּלוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בֵּת שִׁבְעַ שָׁנִים. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה. אֵילָן שְׁנֵיגָמָם וְהוֹצִיא חֲלִיפִין. מְטַפַּח
וּלְמִטָּה כְּנִטִיעָה. מְטַפַּח וּלְמַעְלָה כְּאֵילָן. דְּבַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן:

פרק ב

עד אימתי חורשין בשדה לבן ערב שביעית. עד שתכלה הליחה. כל זמן שבני אדם חורשין לטע במקשאות ובמדלעות. אמר רבי שמעון נתת תורת כל אחד ואחד בידו. אלא בשדה הלבן עד הפסח. ובשדה האילן עד עצרת:

ב מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ראש השנה. וכן בבית השלחים. מיבלין מפרקין מאבקין מעשנין עד ראש השנה. רבי שמעון אומר אף נוטל הוא את העלה מן האשכול בשביעית:

ג מסקלין עד ראש השנה. מקרסמין מזרדין מפסלין עד ראש השנה. רבי יהושע אומר בזרודה וכפסולה של חמישית כד של ששית. רבי שמעון אומר כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רשאי אני בפסולו:

ד מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן. ועושין להם בתים. ומשקין אותן עד ראש השנה. רבי אלעזר בר צדוק אומר אף משקה הוא את הנוף בשביעית. אבל לא את העקר:

ה סכין את הפגים ומנקבים אותם עד ראש השנה. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית. לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה

אומר מקום שנהגו לסוד אינן סכין מפני שהיא עבודה.
מקום שנהגו שלא לסוד סכין. רבי שמעון מתיר באילן.
מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

י אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין. ערב שביעית.
פחות משלשים יום לפני ראש השנה ואם נטע או הבריך
או הרביב יעקור. רבי יהודה אומר כל הרבבה שאינה
קולטת לשלשה ימים. שוב אינה קולטת. רבי יוסי ורבי
שמעון אומרים לשתי שבתות:

י האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני
ראש השנה. מתעשרין לשעבר ומתירין בשביעית. ואם
לאו אסורין בשביעית. ומתעשרין לשנה הבאה:

ח רבי שמעון שזורי אומר פול המצרי שזרעו לזרע
בתחלה כיוצא בהן. רבי שמעון אומר אפונין הגמלונין
כיוצא בהן. רבי אלעזר אומר אפונין הגמלונין משתרמלו
לפני ראש השנה:

ט הבצלים הסריסים ופול המצרי. שמנע מהם מים
שלשים יום לפני ראש השנה. מתעשרין לשעבר ומתירים
בשביעית. ואם לאו אסורין בשביעית. ומתעשרין לשנה
הבאה. ושל בעל שמנע מהם מים שתי עונות דברי רבי
מאיר. וחכמים אומרים שלש:

הַדְּלוּעִין שְׁקִיּוֹמָן לְזֶרַע. אִם הִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְנִפְסְלוּ מֵאֵכֶל אָדָם. מִתֵּר לְקִיּוֹמָן בְּשִׁבְעִית. וְאִם
לֹא אָסוּר לְקִיּוֹמָן בְּשִׁבְעִית. הִתְמַרּוֹת שְׁלֵהֶם אָסוּרוֹת
בְּשִׁבְעִית. וּמִרְבִּיצִין בְּעֶפֶר לֶבֶן. דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹסֵר. מִמָּרְסִין בְּאוֹרֵז בְּשִׁבְעִית. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲבָל אֵין מִכֶּסְחִין:

פרק ג

מֵאִימַתִּי מוֹצִיאִין זְבָלִים לְאַשְׁפֹּתוֹת. מִשִּׁפְּסִיקוֹ עוֹבְרֵי
עֲבִירָה. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
מִשִּׁיבֵשׁ הַמֶּתוֹק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשִּׁיקְשׁוֹר:

ב עד כִּמָּה מְזַבְּלִין. עַד שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֲשַׁפְּתוֹת לְבֵית סָאָה.
שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר מִשְׁפָּלוֹת. שֶׁל לֶתֶד לֶתֶד. מוֹסִיפִין עַל
הַמִּשְׁפָּלוֹת. וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָאֲשַׁפְּתוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר אֵף עַל הָאֲשַׁפְּתוֹת:

ג עוֹשֶׂה אָדָם אֶת שְׂדֵהוּ שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֲשַׁפְּתוֹת לְבֵית סָאָה.
יֵתֵר מִכֵּן מַחְצִיב. דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין עַד
שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת
זְבָלוֹ אוֹצֵר. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד
שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. הִיָּה לוֹ דִּבֵּר מוֹעֵט מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלִיד.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה. אוֹ עַד
שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. אוֹ עַד שִׁיתָן עַל הַסֹּלַע:

י המדייר שדהו עושה סהר לבית סאתים עוקר שלש רוחות ומניח את האמצעית נמצא מדייר בית ארבע סאין רבן שמעון בן גמליאל אומר בית שמונה סאין היתה כל שדהו בית ארבע סאין משייר ממנה מקצת מפני מראית העין ומוציא מן הסהר ונותן לתוך שדהו בדרך המזבלין:

ה לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו עד שיהיו בו שלש מרביות שהם שלש על שלש על רום שלש שיעורן עשרים ושבעה אבנים:

י גדר שיש בו עשרה אבנים של משאוי שנים שנים הרי אלו ינטלו שיעור גדר עשרה טפחים פחות מכן מחצב וגוממו עד פחות מהארץ טפח במה דברים אמורים מתוך שלו אבל מתוך של חבירו מה שהוא רוצה יטול במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו מערב שביעית אבל אם התחיל בו מערב שביעית מה שהוא רוצה נוטל:

י אבנים שזעזעתן המחרישה או שהיו מכוסות ונתגלו אם יש בהם שתים של משאוי שנים שנים הרי אלו ינטלו המסקל את שדהו נוטל את העליונות ומניח את הנזעזעות בארץ וכן גרגר של צרורות או גל של אבנים נוטל את העליונות ומניח את הנזעזעות בארץ אם יש תחתיהן סלע או קש הרי אלו ינטלו:

ח אין בוגין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים. מפני שהוא מתקנן לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים. מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית. ולא יסמוך בעפר. אבל עושה הוא חייץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו ולטלה. הרי זו תנטל:

ט אבני כתר באות מכל מקום. והקבלן מביא מכל מקום. ואלו הם אבני כתר. כל שאינה יכולה להנטל באחת יד. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר אבני כתר כשמן. כל שהן נטלות שתים שלש על הכתר:

י הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים. מתר להעמיק עד הסלע. מה יעשה בעפר. צוברו ברשות הרבים ומתקנו. דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים. כך לא יתקנו. מה יעשה בעפר. צוברו בתוך שדהו כדרך המזבלים. וכן החופר בור ושיח ומערה:

יום ג

פרק ד

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מִלֶּקֶט אָדָם עֲצִים וְאֲבָנִים
וְעֹשֶׁבִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹךְ כְּדָרֶךְ שֶׁהוּא מִלֶּקֶט
מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ. אֶת הַגֶּס הַגֶּס. מִשְׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבִירָה.
הִתְקִינוּ שֶׁיְהֵא זֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה. וְזֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ
שֶׁל זֶה. שְׁלֹא בְטוֹבָה. וְאֵין צָרִיד לֹאמַר שֶׁיִּקְצֹץ לָהֶם
מִזִּנּוֹת:

ב שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוָּצָה תִּזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שֶׁנִּשְׁטִיבָהּ אוֹ
שֶׁנִּדְיָיָהּ. לֹא תִזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שָׂדֶה שֶׁנִּשְׁטִיבָהּ.
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין פִּירוֹתֶיהָ בְּשְׁבִיעִית. וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין
פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין בְּטוֹבָה
וְשְׁלֹא בְטוֹבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר חֲלוּף הַדְּבָרִים זֶה. מִקּוּלֵי
בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲזִירֵי בֵּית הֵלֵל:

ג חוֹכְרִין גִּירִין מִן הַגּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אֲבָל לֹא מִיִּשְׂרָאֵל.
וּמַחֲזִיקִים יְדֵי גּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל.
וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָן מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם:

ד הַמִּדֵּל בְּזִיתִים בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יְגוֹם. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים יִשְׁרֹשׁ. וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק עַד שֶׁיִּגְוֹם. אֵי זֶה הוּא
הַמִּדֵּל. אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. הַמַּחֲלִיק. שְׁלֹשָׁה זֶה בְּצַד זֶה. בְּמָה

דברים אמורים מתוך שלו. אבל מתוך של חבירו. אף
המחליק ישרש:

ה המבקיע בזית. לא יחפהו בעפר. אבל מכסה הוא
באבנים או בקש. הקוצץ קורות שקמה. לא יחפהו
בעפר. אבל מכסה הוא באבנים או בקש. אין קוצצין
בתולת שקמה בשביעית. מפני שהיא עבודה. רבי יהודה
אומר כדרך אסור. אלא או מגביה עשרה טפחים. או
גומם מעל הארץ:

י המזנב בגפנים והקוצץ קנים. רבי יוסי הגלילי אומר
ירחיק טפח. רבי עקיבא אומר קוצת כדרך בפרדוס. או
במגל ובמגירה. ובכל מה שירצה. אילן שנפשח קושרין
אותו בשביעית. לא שיעלה אלא שלא יוסיף:

ז מאימתי אוכלין פירות האילן בשביעית. הפגים
משניזריחו אוכל בהם פתו בשדה. בחלו כונים לתוך ביתו.
וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע. חייב במעשרות:

ח הבוסר משהביא מים. אוכל בו פתו בשדה. הבאיש
כונים לתוך ביתו. וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע. חייב
במעשרות:

ט זיתים משניכניסו רביעית לסאה. פוצע ואוכל בשדה.
הכניסו חצי לוג. כותש וסך בשדה. הכניסו שליש. כותש
בשדה וכוונס לתוך ביתו. וכן פוצא בהם. בשאר שני

שְׁבוּעַ חַיִּיבִים בַּמַּעֲשֵׂרוֹת וְשָׂאֵר כָּל פִּירוֹת הָאֵילָן כְּעוֹנָתָן
לַמַּעֲשֵׂרוֹת כִּד עוֹנָתָן לַשְּׁבִיעִית:

^א מֵאִמְתִּי אֵין קוֹצֵצִין הָאֵילָן בַּשְּׁבִיעִית בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים כָּל הָאֵילָן מְשִׁיזְצִיא בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים הַחֲרוּבִין
מְשִׁישְׁלָשְׁלוּ וְהַגָּפְנִים מְשִׁיגָרְעוּ וְהַזִּיתִים מְשִׁינָצוּ וְשָׂאֵר
כָּל אֵילָן מְשִׁיזְצִיא וְכָל אֵילָן כִּיּוֹן שֶׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂרוֹת
מוֹתָר לְקוֹצֵצוֹ כִּמָּה יֵהָא בַּזִּית וְלֹא יִקְוָצְנוּ רוֹבַע רֶבֶן
שֶׁמֶעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַזִּית:

פֶּרֶק ה'

בְּנוֹת שׁוּחַ שְׁבִיעִית שְׁלָהֶן שְׁנִיָּה שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁלְשׁ
שָׁנִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַפְּרָסָאוֹת שְׁבִיעִית
שְׁלָהֶן מוֹצֵאֵי שְׁבִיעִית שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁנֵּי שָׁנִים אָמְרוּ
לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּנוֹת שׁוּחַ:

^ב הַטּוֹמֵן אֶת הַלּוֹף בַּשְּׁבִיעִית רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִפְחוֹת
מִסָּאֲתִים עַד גּוֹבָה שְׁלִשָּׁה טַפָּחִים וְטַפַּח עֶפֶר עַל גִּבּוֹ
וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לֹא יִפְחוֹת מֵאַרְבָּעָה קָבִים עַד גּוֹבָה
טַפַּח וְטַפַּח עֶפֶר עַל גִּבּוֹ וְטוֹמְנוֹ בַּמָּקוֹם דְּרִיסַת אָדָם:

^ג לּוֹף שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שְׁבִיעִית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם
לָקְטוּ הָעֲנָנִים אֶת עָלָיו לָקְטוּ וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן
עִם הָעֲנָנִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אִם לָקְטוּ הָעֲנָנִים אֶת עָלָיו
לָקְטוּ וְאִם לֹא אֵין לָעֲנָנִים עָלָיו חֶשְׁבּוֹן:

ד' לוף של ערב שביעית שונכנס לשביעית. וכן בצלים הקיצונים. וכן פואה של עידית. בית שמאי אומרים עוקרין אותן במארופות של עץ. ובית הלל אומרים בקרדומות של מתכת. ומודים בפואה של צלעות. שעוקרין אותה בקרדומות של מתכת:

ה' מאימתי מותר אדם לקח לוף במוצאי שביעית. רבי יהודה אומר מיד. וחכמים אומרים משירבה החדש:

ו' אלו כלים שאין האומן רשאי למכרם בשביעית. מחרישה וכל כליה. העול והמזרה והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר. ועגלה וכל כליה. זה הכלל. כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור. לאסור ולהתר מותר:

ז' היוצר מוכר חמשה כדי שמן. וחמשה עשר כדי יין. שכן דרכו להביא מן ההפקר. ואם הביא יותר מכאן. מותר. ומוכר לגוי בארץ. ולישראל בחוצה לארץ:

ח' בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין. מפני שהוא יכול לשחטה. מוכר לו פירות (אפילו) בשעת הזרע. ומשאיל לו סאתו. אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן. ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וכלן בפירוש אסורין:

ט' משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית. נפה. וכברה. ורחים. ותנור. אבל לא תבור. ולא תטחן עמה.

אֵשֶׁת חֵבֶר מִשְׁאֲלָתָ לְאִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ. נָפֶה. וּבִכְרָה.
וּבִוֶּרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמִרְקֶדֶת עִמָּה. אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל אֶת הַמִּים
לֹא תִגַּע אֲצֵלָהּ. שְׁאִין מִחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה. וְכֵלֶן
לֹא אָמְרוּ אֲלֵא מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. וּמִחֲזִיקִין יְדֵי גוֹיִם
בְּשִׁבְעִית. אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוֹמָן מִפְּנֵי
דַרְכֵי שְׁלוֹם:

פרק ו

שֶׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְשִׁבְעִית. כָּל שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי בֶּבֶל מֵאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב. לֹא נֶאֱכַל וְלֹא נִעְבַּד. וְכָל
שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם מִכְּזִיב וְעַד הַנֶּהָר וְעַד אֲמִנָּה. נֶאֱכַל
אֲבָל לֹא נִעְבַּד. מִן הַנֶּהָר וּמֵאֲמִנָּה וְלִפְנֵים. נֶאֱכַל וְנִעְבַּד:

^ב עוֹשִׁין בַּתְּלוּשׁ בְּסוּרְיָא. אֲבָל לֹא בַמַּחְבֵּר. דְּשִׁין וְזוּרִין
וְדוֹרְכִין וּמַעֲמִרִין. אֲבָל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בּוֹצְרִין וְלֹא
מוֹסְקִין. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כָּל שְׁפִיזָא בּו מוֹתֵר
בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. עוֹשִׁין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא:

^ג בְּצִלִּים שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצָמְחוּ. אִם הָיוּ הָעֵלִין
שְׁלָהֶן שְׁחוּרִין. אֲסוּרִין. הוֹרִיקוּ. הָרִי אֵלָיו מוֹתְרִין. רַבִּי
חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אָמַר אִם (אֵינָם) יְכוּלִין לְהַתְּלֹשׁ
בְּעֵלִין שְׁלָהֶן אֲסוּרִין. וְכִנְגֵּד כֵּן. מוֹצְאֵי שִׁבְעִית מוֹתְרִין:

י מאימתי מותר אדם לקח ירק במוצאי שביעית.
משיעשה כיוצא בו. עשה הבכיר התר האפיל. רבי התיר
לקח ירק במוצאי שביעית מיד:

ה אין מוציאין שמן שרפה ופירות שביעית מהארץ
לחוצה לארץ. אמר רבי שמעון שמעתי בפירוש
שמוציאין לסוריא. ואין מוציאין לחוצה לארץ:

י אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבי
שמעון שמעתי בפירוש שמביאין מסוריא. ואין מביאין
מחוצה לארץ:

פרק ז

כלל גדול אמרו בשביעית. כל שהוא מאכל אדם
ומאכל בהמה. וממין הצובעים. ואינו מתקיים
בארץ. יש לו שביעית. ולדמיו שביעית. יש לו ביעור.
ולדמיו ביעור. ואיזה. זה עלה הלוף השוטה. ועלה
הדנדנה. העולשין. והכרישין. והרגילה. וגן החלב. ומאכל
בהמה. החוחים. והדרדרים. וממין הצובעים. ספיחי
אסטים וקוצה. יש להם שביעית. ולדמיהן שביעית. יש
להם ביעור. ולדמיהן ביעור:

ב ועוד כלל אחר אמרו. כל שאינו מאכל אדם. ומאכל
בהמה. וממין הצובעין. ומתקיים בארץ. יש לו שביעית.
ולדמיו שביעית. אין לו ביעור. ואין לדמיו ביעור. ואיזה. זה

עקר הלוף השוטה ועקר הדגדגה והעקר בגין והחלבצין והבוכריא וממין הצובעין הפואה והרכפא יש להם שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור רבי מאיר אומר דמיהן מתבערין עד ראש השנה אמרו לו להן אין ביעור קל וחומר לדמיהן:

ג קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים והגרעינים יש להם שביעית ולדמיהן שביעית הצבע צובע לעצמו ולא יצבע בשכר שאין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בגבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים ולא יהיה לוקח ירקות שדה ומזכר בשוק אבל הוא לוקח ובנו מזכר על ידו לקח לעצמו והותיר מותר למכרן:

ד לקח בכור למשטה בנו או לרגל ולא צריך לו מותר למכרו צדי חיה עופות ודגים שנודמנו להם מיני טמאין מותר למכרן רבי יהודה אומר אף מי שנתימנה לו לפי דרכו לוקח ומזכר ובלבד שלא תהא אומנותו בכך וחכמים אוסרין:

ה לולבי זרדים והחרובין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית יש להם ביעור ולדמיהן ביעור לולבי האלה והבטנה והאטדין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור אבל לעלין יש ביעור מפני שנושרין מאביהן:

י הוֹרֵד וְהַכְפֵּר וְהַקְטִיף וְהַלֹּטֵם יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמִיָּהּ
שְׁבִיעִית רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין לְקַטֵּף שְׁבִיעִית מִפְּנֵי
שְׁאִינוּ פָּרִי:

י וְרָד חֹדֶשׁ שֶׁכֶּבֶשׂוּ בְשֶׁמֶן יֶשֶׁן יִלְקֹט אֶת הַוֹּרֵד וַיֵּשֶׁן
בְּחֹדֶשׁ חַיִּיב בְּבִיעוֹר חֲרוּבִים חֲדָשִׁים שֶׁכֶּבֶשׂוּ בֵּין יֶשֶׁן
וַיִּשְׁנִים בְּחֹדֶשׁ חַיִּיבִין בְּבִיעוֹר זֶה הַכֶּלֶל כֹּל שֶׁהוּא בְּנוֹתָן
טַעַם חַיִּיב לִבְעַר מִן בְּשִׁאֵינוּ מִינוּ וּמִן בְּמִינוּ כֹּל שֶׁהוּא
שְׁבִיעִית אוֹסְרָתָהּ כֹּל שֶׁהוּא בְּמִיָּהּ וְשֵׁלָא בְּמִיָּהּ בְּנוֹתָן
טַעַם:

פרק ח

כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשְׁבִיעִית כֹּל הַמְּיוֹחֵד לְמֵאֲכָל אָדָם
אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלוגָמָא לְאָדָם וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר
לְבִהְמָה וְכֹל שְׁאִינוּ מְיוֹחֵד לְמֵאֲכָל אָדָם עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ
מְלוגָמָא לְאָדָם אֲבָל לֹא לְבִהְמָה וְכֹל שְׁאִינוּ מְיוֹחֵד לֹא
לְמֵאֲכָל אָדָם וְלֹא לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה חֹשֵׁב עָלָיו לְמֵאֲכָל אָדָם
וְלְמֵאֲכָל בְּהֵמָה נוֹתֵנִין עָלָיו חוֹמְרֵי אָדָם וְחוֹמְרֵי בְּהֵמָה
חֹשֵׁב עָלָיו לְעֵצִים הָרִי הוּא כְּעֵצִים כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֵזוֹב
וְהַקּוֹרְנִית:

ב שְׁבִיעִית נִתְּנָה לְאֲכִילָה וּלְשִׁתִּיָּה וּלְסִיכָה לְאָכּוֹל דְּבַר
שֶׁדִּרְכוֹ לְאָכּוֹל (וּלְשִׁתּוֹת דְּבַר שֶׁדִּרְכוֹ לְשִׁתּוֹת) וְלִסְוֹד
דְּבַר שֶׁדִּרְכוֹ לְסוֹד לֹא יִסּוֹד יֵין וְחוֹמֶץ אֲבָל סָד הוּא

אֶת הַשֶּׁמֶן וְכֵן בְּתְרוּמָה וּבִמְעֶשֶׂר שְׁנִי קָל מֵהֶם שְׁבִיעִית
שֶׁנִּתְּנָה לְהַדְלִיקָה הַנֶּר:

ג אין מוכרין פירות שביעית לא במידה ולא במשקל ולא
במנין ולא תאנים במנין ולא ירק במשקל בית שמאי
אומרים אף לא אגדות ובית הלל אומרים את שדרך
לאגוד אותו בבית אוגדין אותו בשוק כגון הכרישין וגן
החלב:

ד האומר לפועל הא לך איסור זה ולקט לי ירק היום שכרו
מותר לקט לי בו ירק היום שכרו אסור לקח מן הנחתום
כפר בפונדיון כשאלקוט ירקות שדה אביא לך מותר
לקח ממנו סתם לא ישלם לו מדמי שביעית שאין פורעין
חוב מדמי שביעית:

ה אין נותנין לא לביר ולא לבלן ולא לספר ולא לספן אבל
נותן הוא לביר לשתות ולכלן הוא נותן מתנת חנם:

ו תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה אבל קוצה
הוא בחרבה אין דורכין ענבים בגת אבל דורך הוא
בעריבה ואין עושין זיתים בבד ובקוטב אבל כותש הוא
ומכניס לבודידה רבי שמעון אומר אף טוחן הוא בבית
הבד ומכניס לבודידה:

י' אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא
יביאנו לידי פסול. רבי שמעון מתיר. ואחרון אחרון נתפש
בשביעית. והפרי עצמו אסור:

ח' אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי
שביעית. ואם לקח יאכל כנגדן. אין מביאין קיני זבים.
וקיני זבות. וקיני יולדות. מדמי שביעית. ואם הביא יאכל
כנגדן. אין סבין כלים בשמן של שביעית. ואם סד יאכל
כנגדו:

ט' עזר שסכו בשמן של שביעית. רבי אליעזר אומר ידלק
וחכמים אומרים יאכל כנגדו. אמרו לפני רבי עקיבא.
אומר הִיא רבי אליעזר עזר שסכו בשמן של שביעית
ידלק. אמר להם שתוקו לא אומר לכם מה שרבי אליעזר
אומר בו:

י' ועוד אמרו לפניו. אומר הִיא רבי אליעזר האוכל פת
בותרים באוכל בשר חזיר. אמר להם שתוקו לא אומר
לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

י"י מרחץ שהסקה בתבן או בקש של שביעית מותר
לרחוץ בה. ואם מתחשב הוא הרי זה לא ירחץ:

פרק ט

הַפִּיגָם וְהִירְבּוּזִין הַשּׁוּטִים וְהַחֲלָגְלוּגוֹת כּוּסְבָּר
 שְׂבֻהָרִים וְהַכֶּרֶפֶס שְׂבֻנְהָרוֹת וְהַגֶּרְגֵּר שֶׁל
 אֶפְרָפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בְּשַׁבְעִיעִית
 שֶׁאֵין כִּיּוֹצֵא בָּהֶם נִשְׁמַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר סְפִיחֵי חֲרָדֵל
 מוֹתְרִין שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ עָלֵיהֶן עוֹבְרֵי עֲבִירָה רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר כָּל הַסְּפִיחִין מוֹתְרִין חוּץ מִסְּפִיחֵי כְּרוֹב שֶׁאֵין
 כִּיּוֹצֵא בָּהֶם בִּירְקוֹת שָׂדֶה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים כָּל הַסְּפִיחִין
 אֲסוּרִין:

ב שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְבִיעוּר יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל
 וְשֶׁלֹּשׁ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן וְגָלִיל
 הַתְּחִתּוֹן וְהָעֵמֶק מִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַעֲלָן כָּל שֶׁאֵינוֹ מִגִּדֵּל
 שְׁקָמִין גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן וּמִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן כָּל שֶׁהוּא מִגִּדֵּל
 שְׁקָמִין גָּלִיל הַתְּחִתּוֹן וְתַחֲסוּם טְבֵרְיָה הָעֵמֶק וּבִיהוּדָה
 הָהָר הַשְּׂפֵלָה וְהָעֵמֶק וְשְׂפֵלַת לֹוד כְּשִׂפְלַת הַדְּרוֹם וְהָהָר
 שֶׁלָּה כָּהֵר הַמֶּלֶךְ מִבֵּית חוּרוֹן וְעַד הַיָּם מְדִינָה אַחַת:

ג וְלָמָּה אָמְרוּ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת שֶׁיְּהִיוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת
 וְאַחַת עַד שֶׁיִּכְלָה הָאַחֲרוֹן שְׂבֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לֹא
 אָמְרוּ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת אֲלָא בִיהוּדָה וְשֶׁאֵר כָּל הָאֲרָצוֹת
 כָּהֵר הַמֶּלֶךְ וְכָל הָאֲרָצוֹת כְּאַחַת לְיִתִּים וּלְתִמְרִים:

ד אוֹכְלִין עַל הַמִּפְקָר אֲבָל לֹא עַל הַשְּׁמוֹר רַבִּי יוֹסִי מֵתִיר
 אֵף עַל הַשְּׁמוֹר אוֹכְלִין עַל הַטְּפִיחִין וְעַל הַדּוּפְרָא אֲבָל

לא על הסתונגיות. רבי יהודה מתיר כל זמן שבכרו עד שלא יכלה הקיץ:

ה' הכובש שלשה כבשים בחבית אחת. רבי אליעזר אומר אוכלין על הראשון. רבי יהושע אומר אף על האחרון. רבן גמליאל אומר כל שפלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית (והלכה כדבריו). רבי שמעון אומר כל ירק אחד לביעור. אוכלין ברגילה עד שיכלו סגירות מבקעת בית נטופה:

י' המלקט עשבים לחים עד שייבש המתוק. והמגבב ביבש עד שתירד רביעה שניה. עלי קנים. ועלי גפנים. עד שישורו מאביהן. והמגבב ביבש עד שתירד רביעה שניה. רבי עקיבא אומר בכלן עד שתירד רביעה שניה:

י' כיוצא בו המשכיר בית לחבירו עד הגשמים. עד שתירד רביעה שניה. המדר הנאה מחבירו עד הגשמים. עד שתירד רביעה שניה. עד אימתי עניים נכנסין לפרדסות עד שתירד רביעה שניה. מאימתי נהנין ושורפין בתבן ובקש של שביעית. משתירד רביעה שניה:

ה' מי שהיו לו פירות שביעית. והגיע שעת הביעור. מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד. ועניים אוכלין אחר הביעור. אבל לא עשירים דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור:

ט מי שֶהָיוּ לוֹ פִּירוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ בִּירוּשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִנָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין הַחוּטָא נִשְׁכָּר אֲלָא יִמְכְּרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן וְדַמִּיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מֵעִיסַת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלְתָּהּ: חֵיִיב מִיתָה:

פרק י

שְׁבִיעִית מְשֻׁמֶטֶת אֶת הַמְּלוֹה בְּשֹׁטֵר וְשֹׁלָא בְּשֹׁטֵר. הַקֶּפֶת הַחֲנוּת אֵינָה מְשֻׁמֶטֶת: וְאִם עָשְׂאָה מְלוֹה הָרִי זֶה מְשֻׁמֶטֶת: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָרִאשׁוֹן הָרִאשׁוֹן מְשֻׁמֶט: שֹׁכֵר שֹׁכֵר אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: וְאִם עָשְׂאוּ מְלוֹה הָרִי זֶה מְשֻׁמֶט: רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל מְלֹאכָה שְׁפוּסָקֶת בְּשְׁבִיעִית מְשֻׁמֶטֶת: וְשֹׁאֵינָה פּוֹסָקֶת בְּשְׁבִיעִית אֵינָה מְשֻׁמֶטֶת:

ב הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּה וְחֻלְקָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ מְעַבָּר מְשֻׁמֶט: וְאִם לֹא אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: הָאוֹנֵס וְהַמִּפְתָּה וְהַמוֹצִיא שֵׁם רָע וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין אֵינָן מְשֻׁמְטִין: הַמְּלוֹה עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְהַמוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין אֵינָן מְשֻׁמְטִין:

ג פְּרוֹזְבוֹל אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהֵתְקִין הַלֵּל הַזֶּקֶן: כְּשֶׁרָאָה שֶׁנִּמְנְעוּ הָעַם מִלְּהֻלוֹת זֶה אֶת זֶה: וְעוֹבְרִין עַל מֶה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל וְגוֹמֵר: הֵתְקִין הַלֵּל פְּרוֹזְבוֹל:

י זהו גופו של פְּרוֹזְבוֹל מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי
הַדִּיּוּנִין שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי שָׁכַל חוֹב שֵׁישׁ לִי שֶׁאֲגַבְנוּ כָּל
זְמַן שְׁאֲרָצָה וְהַדִּיּוּנִים חוֹתְמִין לְמִטָּה אוֹ הָעֵדִים:

ה פְּרוֹזְבוֹל הַמִּקְדָּם כָּשֶׁר וְהַמְּאוֹחֵר פָּסוּל. שְׁטָרֵי חוֹב
הַמִּקְדָּמִים פָּסוּלִין וְהַמְּאוֹחֲרִין כָּשֶׁרִים. אֶחָד לֹוֶה מִחֲמֹשָׁה
כּוֹתֵב פְּרוֹזְבוֹל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. חֲמִשָּׁה לוֹוִין מֵאֶחָד אֵינוֹ
כּוֹתֵב אֲלָא פְּרוֹזְבוֹל אֶחָד לְכֻלָּם:

י אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹזְבוֹל אֲלָא עַל הַקֶּרְקַע. אִם אֵין לוֹ מְזֻכָּה
הוא בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כָּל שֶׁהוּא. הֵיתָה לוֹ שְׂדֵהוּ מִמְשַׁכְּנָתָה
בְּעִיר כּוֹתְבִים עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל. רַבִּי חוֹצֵפִית אוֹמֵר כּוֹתְבִין
לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ. וְלִיתּוֹמִים עַל נִכְסֵי אֶפֶסְרוֹפִין:

י כּוֹרֵת דְּבוּרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הֵרִי הֵיא כְּקֶרְקַע.
וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל. וְאֵינָה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בְּמִקּוּמָה.
וְהַרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת חֵיִיב. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָה
כְּקֶרְקַע וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל וּמְקַבֶּלֶת טוּמְאָה
בְּמִקּוּמָה. וְהַרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת פָּטוּר:

ה המַחְזִיר חוֹב בְּשִׁבְעִית יֹאמֵר לוֹ מְשִׁמַּט אֲנִי. אָמַר לוֹ אָף
עַל פִּי כֵן יִקְבַּל מִמֶּנּוּ שְׁנֵאֵמַר זֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה. כִּיּוֹצֵא בּוֹ
רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מְקֻלָּט וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ. יֹאמֵר
לָהֶם רוֹצֵחַ אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ אָף עַל פִּי כֵן יִקְבַּל מֵהֶם שְׁנֵאֵמַר
זֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

ט המַחֲזִיר חֹבב בְּשִׁבְעֵית רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ הַלּוֹחָה
 מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיְרוּ בָּנָיו עִמּוֹ לֹא יִחֲזִיר לְבָנָיו. וְאִם הֶחֱזִיר
 רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ כָּל הַמְטִלְטָלִים נִקְנִין בְּמִשְׁיכָה
 וְכָל הַמְקַיִּים אֶת דְּבָרוֹ רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ: סליק

מסכת תרומה

פרק א

חמשה לא יתרמוּ וְאִם תִּרְמוּ אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.^א
הַחֵרֶשׁ וְהַשּׁוֹטָה וְהַקָּטָן וְהַתּוֹרֵם אֶת שְׂאִינוֹ
שְׁלוֹ. נִכְרִי שֶׁתֵּרַם אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶפִּילוֹ בְּרִשּׁוֹת אֵין
תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

בַּחֵרֶשׁ הַמַּדְבֵּר וְאִינוֹ שׁוֹמֵעַ לֹא יִתְרוֹם וְאִם תֵּרַם תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. חֵרֶשׁ שֶׁדִּבְּרוּ בּוֹ חֻכָּמִים בְּכָל מָקוֹם. שְׂאִינוֹ לֹא
שׁוֹמֵעַ וְלֹא מַדְבֵּר:

גַּקָּטָן שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנֶת גְּדָרִים אֵין
תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וּמִשְׁבָּא לְעוֹנֶת גְּדָרִים תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

דִּאֵין תּוֹרְמִין זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן וְלֹא עֲנָבִים עַל הַיַּיִן וְאִם
תִּרְמוּ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תְּרוּמַת עֵצְמָן בָּהֶם. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

הִאֵין תּוֹרְמִין מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֶּאֶה וּמִן
הַהֶפְקֵר. וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן (שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ) וְלֹא
מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ (שֶׁנִּפְדּוּ) וְלֹא מִן הַחֲיִיב עַל הַפֶּטוּר
וְלֹא מִן הַפֶּטוּר עַל הַחֲיִיב. וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמִּחְבֵּר
וְלֹא מִן הַמִּחְבֵּר עַל הַתְּלוּשׁ וְלֹא מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיֶּשֶׁן וְלֹא
מִן הַיֶּשֶׁן עַל הַחֲדָשׁ. וְלֹא מִפִּירוֹת הָאָרֶץ עַל פִּירוֹת חוּצָה

לְאָרֶץ וְלֹא מִפִּירוֹת חוּצָה לְאָרֶץ עַל פִּירוֹת הָאָרֶץ. וְאִם
תִּרְמוּ אֵין תְּרוֹמָתָן תְּרוֹמָה:

י חֲמִשָּׁה לֹא יִתְּרוֹמוּ וְאִם תִּרְמוּ תְּרוֹמָתָן תְּרוֹמָה. הָאֵלֶם
וְהַשְּׂכֹּר וְהָעֶרֶם וְהַסּוֹמֵא וּבַעַל קָרִי לֹא יִתְּרוֹמוּ וְאִם
תִּרְמוּ תְּרוֹמָתָן תְּרוֹמָה:

י אין תּוֹרְמִין לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן. אֲבָל
תּוֹרֵם הוּא אֶת הַמִּדּוּד וְאֶת הַשְּׁקוּל וְאֶת הַמִּנּוּי. אֵין
תּוֹרְמִין בְּסֵל וּבִקְפָּה שֶׁהֵם שֶׁל מִדָּה. אֲבָל תּוֹרֵם הוּא בֶּהֶן
חֲצִיין וְשְׁלִישֵׁין. לֹא יִתְּרוֹם בְּסֵאָה חֲצִיָּה. שְׁחֲצִיָּה מִדָּה:

י אין תּוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין וְלֹא יֵין עַל עֲנָבִים
הַנִּדְרָכוֹת. וְאִם תִּרְם תְּרוֹמָתוֹ תְּרוֹמָה וַיַּחֲזוֹר וַיִּתְּרוֹם.
הָרֵאשׁוֹנָה מִדְּמַעַת בִּפְנֵי עֲצָמָה וַחֲיִיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ אֲבָל
לֹא שְׁנֵיָה:

ט וַתּוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין. וַיֵּין עַל עֲנָבִים לַעֲשׂוֹתָן
צְמוּקִין. הָרִי שֶׁתִּרְם שֶׁמֶן עַל זֵיתִים לֹאכִילָה וְזֵיתִים עַל
זֵיתִים לֹאכִילָה וַיֵּין עַל עֲנָבִים לֹאכִילָה וְעֲנָבִים עַל עֲנָבִים
לֹאכִילָה. וְנִמְלֵךְ לְדוֹרְכָן. אֵינוֹ צָרִיךְ לְתִירוֹם:

י אין תּוֹרְמִין מִדְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. עַל דְּבַר שֶׁלֹּא
נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. עַל
דְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ

עַל דְּבַר שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְאִם תִּרְמוּ תְרוּמָתָן
תְּרוּמָה:

פרק ב

אֵין תּוֹרְמִין מִטהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְאִם תִּרְמוּ תְרוּמָתָן
תְּרוּמָה. בְּאַמֶּת אָמְרוּ הָעֵגוּל שֶׁל דְּבִילָה שֶׁנִּטְמָא
מִקְצָתוֹ. תּוֹרֵם מִן הַטהוֹר שֵׁישׁ בּוֹ עַל הַטָּמֵא שֵׁישׁ בּוֹ.
וְכֵן אֲגִידָה שֶׁל יֶרֶק וְכֵן עֵרְמָה. הָיוּ שְׁנֵי עֵגוּלִין שְׁתֵּי אֲגִדּוֹת.
שְׁתֵּי עֵרְמוֹת. אַחַת טָמְאָה וְאַחַת טְהוֹרָה. לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה
עַל זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹרְמִין מִן הַטהוֹר עַל הַטָּמֵא:

^ב אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטהוֹר. וְאִם תִּרְם שׁוֹיֵג
תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וּמִזִּיד לֹא עָשָׂה כָּלוּם. וְכֵן בֶּן לֹוי שֶׁהָיָה
לּוֹ מַעֲשֹׂר טָבֵל הָיָה מִפְּרִישׁ עָלָיו וְהוֹלִיךְ. שׁוֹיֵג מִה שֶׁעָשָׂה
עָשׂוּי. מִזִּיד לֹא עָשָׂה כָּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עִם הָיָה יוֹדֵעַ
בּוֹ בַּתְּחִלָּה. אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹיֵג לֹא עָשָׂה כָּלוּם:

^ג הַמְטָבִיל כָּלִים בְּשַׁבַּת שׁוֹיֵג יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. מִזִּיד לֹא
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. הַמַּעֲשֹׂר וְהַמְבִּשֵׁל בְּשַׁבַּת. שׁוֹיֵג יֹאכֵל.
מִזִּיד לֹא יֹאכֵל. הַנוֹטֵעַ בְּשַׁבַּת. שׁוֹיֵג יִקְיִים. מִזִּיד יַעֲקוֹר
וּבְשִׁבְעִית בֵּין שׁוֹיֵג בֵּין מִזִּיד יַעֲקוֹר:

^ד אֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׁאִינוּ מִינוֹ. וְאִם תִּרְם אֵין תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. כָּל מִין חֲטִים אֶחָד. כָּל מִין תָּאֲנִים וּגְרוֹגְרוֹת
וְדְבִילָה אֶחָד. וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ כֶּהֵן

תוֹרֵם מִן הַיָּפָה וְכָל מְקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן תוֹרֵם מִן הַמִּתְקַיִּים.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא תוֹרֵם מִן הַיָּפָה:

ה' תוֹרֵם מִן בָּצֵל קָטָן שָׁלֵם וְלֹא חֲצִי בָצֵל גָּדוֹל. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא חֲצִי בָצֵל גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר תוֹרֵם מִן בָּצֵלִים מִבְּנֵי הַמִּדִּינָה עַל הַכּוֹפְרִים. אֲבָל
לֹא מִן הַכּוֹפְרִים עַל בְּנֵי הַמִּדִּינָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֵכֶל
פּוֹלִיטִיקוֹן:

י' וְתוֹרֵם מִן זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל זֵיתֵי כֶּבֶשׂ. וְלֹא זֵיתֵי כֶּבֶשׂ עַל
זֵיתֵי שֶׁמֶן. וַיֵּין שֶׁאֵינוֹ מִבְּשָׁל עַל הַמִּבְּשָׁל. וְלֹא מִן הַמִּבְּשָׁל
עַל שֶׁאֵינוֹ מִבְּשָׁל. זֶה הַכֹּל כֹּל שֶׁהוּא כִּלְאִים בַּחֲבִירוֹ
לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה. אֲפִילוּ מִן הַיָּפָה עַל הָרָע. וְכָל
שֶׁאֵינוֹ כִּלְאִים בַּחֲבִירוֹ תוֹרֵם מִן הַיָּפָה עַל הָרָע. אֲבָל לֹא
מִן הָרָע עַל הַיָּפָה. וְאִם תָּרַם מִן הָרָע עַל הַיָּפָה תִּרְוֹמָתוֹ
תִּרְוֹמָה. חוּץ מִן הַזֹּנִין עַל הַחֲטִיִּם שֶׁאֵינָן אֲכָלִי. וְהַקִּישׁוֹת.
וְהַמִּלְפָּפוֹן מִן אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁנֵי מִינִין:

פרק ג

הַתּוֹרֵם קִישׁוֹת וְנִמְצָאת מָרָה אֲבֵטִיחַ וְנִמְצָאת
 סְרוּחָה תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם הַתּוֹרֵם חֲבִית
 שֶׁל יֵין וְנִמְצָאת שֶׁל חוֹמֶץ אִם יָדוּעַ שֶׁהִיָּתָה שֶׁל חֶמֶץ עַד
 שֶׁלֹּא תִרְמָה אֵינָה תְּרוּמָה אִם מִשְׁתַּרְמָה הַחֲמִיצָה הָרִי
 זוֹ תְּרוּמָה אִם סָפֵק תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם הָרֹאשׁוֹנָה
 אֵינָה מִדְּמַעַת בִּפְנֵי עֲצָמָה וְאִין חִיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ וְכֵן
 הַשְּׁנִיָּה:

^ב נִפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחוּלִין אֵינָה מִדְּמַעַתֵּן נִפְלָה
 שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר אֵינָה מִדְּמַעַתֵּן נִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם
 אֶחָד מִדְּמַעוֹת פְּקֻטָּנָה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן:

^ג הַשְּׁתַּפִּין שֶׁתִּרְמוּ זֶה אַחֵר זֶה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
 תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה וְחֲכָמִים אוֹמְרִים תְּרוּמַת הָרֹאשׁוֹן
 תְּרוּמָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם תֵּרֵם הָרֹאשׁוֹן כְּשִׁיעוֹר אֵין
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה וְאִם לֹא תֵּרֵם הָרֹאשׁוֹן כְּשִׁיעוֹר
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה:

^ד בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁלֹא דְבַר אֲבָל הִרְשָׁה אֶת בֶּן
 בֵּיתוֹ אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לְתֵרוֹם תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה בְּטֹל עִם עַד שֶׁלֹּא תֵּרֵם בְּטֹל אֵין תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה וְאִם מִשְׁתַּרֵּם בְּטֹל תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה הַפּוֹעֵלִים
 אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְתֵרוֹם חוּץ מִן הַדְּרוּכוֹת שֶׁהֵן מִטְמְאִין
 אֶת הַגֶּת מִיָּד:

ה האומר תרומת הפרי זה בתוכו. ומעשרותיו בתוכו תרומת מעשר זה בתוכו. רבי שמעון אומר קרא שם. וחכמים אומרים עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. רבי אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הפרי ממנו עליו קרא שם. רבי אליעזר בן יעקב אומר האומר עשור מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו קרא שם:

י המקדים תרומה לבכורים מעשר ראשון לתרומה. מעשר שני לראשון. אף על פי שהוא עובר בלא תעשה. מה שעשה עשוי. שנאמר מלאתך ודמעך לא תאחר:

י ומנין שיקדימו הבכורים לתרומה. זה קרוי תרומה וראשית. וזה קרוי תרומה וראשית. אלא יקדימו הבכורים שהן בכורים לכל. ותרומה לראשון שהיא ראשית. מעשר ראשון לשני שיש בו ראשית:

י המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר. מעשר ואמר תרומה. עולה ואמר שלמים. שלמים ואמר עולה. שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה. שאיני נהנה לזה ואמר לזה. לא אומר כלום עד שיהיו פיו ולבו שוין:

ט הנכרי והביתאי. תרומתן תרומה. ומעשרותיהן מעשר. וחקדשן הקדש. רבי יהודה אומר אין לנכרי כרם רבעי. וחכמים אומרים יש לו. תרומת הנכרי מדמעת וחייבין עליה חמש. ורבי שמעון פוטר:

פרק ד

הַמִּפְרִישׁ מִקְצֵת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מוֹצִיא מִמֶּנּוּ
תְּרוּמָה עָלָיו. אָבֵל לֹא לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי
מֵאִיר אוֹמֵר אֵף מוֹצִיא הוּא לְמָקוֹם אַחֵר תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת:

^ב מִי שֶׁהָיוּ פִּירוֹתָיו בַּמְּגוּרָה וְנָתַן סָאָה לְבֶן לִוִּי וְסָאָה לְעָנִי.
מִפְּרִישׁ עַד שְׁמוֹנֶה סָאִין וְאוֹכֵלָן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים אֵינוֹ מִפְּרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבֹּן:

^ג שִׁיעוֹר תְּרוּמָה עֵין יָפָה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים. בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים מְשֻׁלָּשִׁים. וְהַבְּנוּנִית מְחֻמָּשִׁים. וְהֶרְעָה מְשֻׁשִׁים.
תָּרֵם וְעָלָה בִּידּוֹ אֶחָד מְשֻׁשִׁים תְּרוּמָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְתָרוּם.
חֲזַר וְהוֹסִיף חֵיִב בַּמַּעֲשָׂרוֹת. עָלָה בִּידּוֹ מְשֻׁשִׁים וְאֶחָד
תְּרוּמָה וַיַּחֲזוֹר וַיִּתְּרוּם. כִּמוֹ שֶׁהוּא לְמוֹד בְּמִדָּה וּבַמִּשְׁקָל
וּבַמִּנְיָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵף שְׁלֹא מִן הַמוֹקֵף:

^ד הָאוֹמֵר לְשְׁלוּחוֹ צֵא וְתָרוּם. תוֹרֵם כְּדַעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל
הַבֵּית. אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית תוֹרֵם כַּבִּינוּנִית.
אַחַת מְחֻמָּשִׁים. פַּחַת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. אִם נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף אֶפִּילוֹ אַחַת אֵין תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה:

^ה הַמִּרְבֶּה בְּתְרוּמָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד מֵעֲשָׂרָה
כְּתְרוּמַת מַעֲשֵׁר. יֵתֵר מִכָּאן יַעֲשֶׂנָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׁר

למקום אחר. רבי ישמעאל אומר מחצה חולין ומחצה תרומה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים עד שישיר שם חולין:

^י בשלשה פרקים משערים את הכלכלה בבכורות ובסיפות ובאמצע הקיץ. המונה משבח והמודד משבח ממנו. והשוקל משבח משבח משלשתן:

^י רבי אליעזר אומר תרומה עולה באחד ומאה. רבי יהושע אומר במאה ועוד. ועוד זה אין לו שיעור. רבי יוסי בן משולם אומר ועוד קב למאה סאה. שתות למדמע:

^ה רבי יהושע אומר תאנים שחורות מעלות את הלבנות. והלבנות מעלות את השחורות. עגולי דבילה הגדולים מעלים את הקטנים והקטנים מעלים את הגדולים. העגולים מעלים את המלבנים והמלבנים מעלים את העגולים. רבי אליעזר אוסר. ורבי עקיבא אומר בידוע מה נפלה אין מעלות זו את זו. וכשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו:

^ט כיצד חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות. נפלה שחורה. שחורות אסורות והלבנות מתרות. נפלה לבנה. לבנות אסורות ושחורות מתרות. כשאנו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו. ובזו רבי אליעזר מחמיר ורבי יהושע מקל:

י' ובזו רבי אליעזר מקל ורבי יהושע מחמיר. בדורס ליטרא קציעות על פי הכד ואינו יודע אי זו היא. רבי אליעזר אומר רואין אותן כאלו הם פרודות והתחתונות מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר לא תעלה. עד שיהיו שם מאה כדים:

י" סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה. רבי אליעזר אומר אם יש בקפוי (מאה סאה) תעלה באחד ומאה. רבי יהושע אומר לא תעלה. סאה תרומה שנפלה על פי מגורה יקפאנה. ואם בן למה אמרו תרומה עולה באחת ומאה בשאינו ידוע אם בלולות הן או לאין נפלה:

י"ב שתי קופות ושתי מגורות שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהם. ואין ידוע לאיזו מהן נפלה. מעלות זו את זו. רבי שמעון אומר אפילו הם בשתי עיירות מעלות זו את זו:

י"ג אמר רבי יוסי מעשה בא לפני רבי עקיבא בחמשים אגדות של ירק שנפלה אחת מהן לתוכן חציה תרומה. ואמרתי לפניו תעלה. לא שהתרומה עולה בחמשים ואחד. אלא שהיו שם מאה ושני חצאים:

פרק ה

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חוֹלִין. אוֹ
 לְמַעַשְׂרַר רֹאשׁוֹן. אוֹ לְמַעַשְׂרַר שְׁנִי אוֹ לְהַקְדֵּשׁ בֵּין
 טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים יִרְקָבוּ. וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ
 הַסָּאָה יִמָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה. חוּץ מִדָּמֵי אוֹתָהּ
 סָאָה. וְאִם לְמַעַשְׂרַר רֹאשׁוֹן נִפְלָה יִקְרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת
 מַעַשְׂרֶ. וְאִם לְמַעַשְׂרַר שְׁנִי אוֹ לְהַקְדֵּשׁ נִפְלָה הָרִי אֵלָיו יִפְדּוּ.
 וְאִם טְמֵאִים הָיוּ אוֹתָן הַחוֹלִין יֵאָכְלוּ נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת
 אוֹ יִלוּשׁוּ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת. כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה
 בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^א סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מָאָה חוֹלִין טְהוֹרִין.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תִּירוֹם וְתִשְׂרֹף שְׁאֵנִי אוֹמֵר סָאָה
 שֶׁנִּפְלָה הִיא סָאָה שֶׁעָלְתָהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת. אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ב סָאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּפְלָה לְמָאָה חוֹלִין טְמֵאִין תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת. אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ג סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְמָאָה סָאָה תְּרוּמָה
 טְהוֹרָה. בֵּית שְׁמַאי אוֹסְרִים וּבֵית הֵלֵל מְתִירִין. אָמְרוּ בֵּית
 הֵלֵל לְבֵית שְׁמַאי הוֹאִיל וְטְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים וְטְמֵאָה
 אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים. מֵה טְהוֹרָה עוֹלָה אַף טְמֵאָה תַּעֲלֶה.

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי לֹא אִם הָעָלוּ הַחֹלִין הַקָּלִים
הַמִּתְרִין לְזָרִים אֶת הַטְּהוֹרָה תַּעֲלֶה תְּרוּמָה הַחֲמוּרָה
הָאֲסוּרָה לְזָרִים אֶת הַטְּמֵאָה לְאַחַר שֶׁהוּדוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר תְּרוּם וְתִשְׂרֹף וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֲבָדָה בְּמִיעוּטָהּ:

ה סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה לְמָקוֹם
אַחֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת כְּתְּרוּמָה וְדָאִי וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים אֵינָה מִדְּמַעַת אֲלָא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

י סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מֵמֵאָה וְנִדְמָעוּ וְנִפְלָה
מִן הַמְּדוּמָע לְמָקוֹם אַחֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת
כְּתְּרוּמָה וְדָאִי וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵין הַמְּדוּמָע מִדְּמַעַת אֲלָא
לְפִי חֲשָׁבוֹן וְאֵין הַמְּחַמֵּץ מְחַמֵּץ אֲלָא לְפִי חֲשָׁבוֹן וְאֵין
הַמֵּים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמְּקוֹה אֲלָא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

י סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה אַחֲרֶת
הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה מִתְּרַת עַד שֶׁתִּרְבֶּה תְּרוּמָה
עַל הַחֹלִין:

ח סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיָּהּ עַד
שֶׁנִּפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה אֲסוּרָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר:

ט סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְטַחֲנָן וּפָחַתוּ בְּשֵׁם
שֶׁפָּחַתוּ הַחֹלִין כִּד פָּחַתָּה הַתְּרוּמָה וּמִתָּר סָאָה תְּרוּמָה
שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מֵמֵאָה וְטַחֲנָן וְהוֹתִירוּ בְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ
הַחֹלִין כִּד הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה וְאֲסוּר אִם יָדוּעַ שֶׁהַחֲטִים

שֶׁל חוֹלִין יָפוֹת מִשָּׁל תְּרוּמָה מִתָּרִי סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה
לְפָחוֹת מִמָּאָה וְאַחֲרֵי כֵן נִפְלוּ שֵׁם חוֹלִין אִם שׁוּגַג מִתָּרִי
וְאִם מִזִּיד אָסוּר:

פרק ו

הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוּגַג מִשָּׁלם קֶרֶן וְחוּמֶשׁ אֶחָד הָאוֹכֵל
וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסֹּדֵף אֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה
וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה מִשָּׁלם חֲמִשָּׁה וְחֲמִשׁ חֲמִשָּׁה אֵינוֹ
מִשָּׁלם תְּרוּמָה אֲלֵא חוֹלִין מִתְּקַנִּים וְהֵם נַעֲשִׂין תְּרוּמָה
וְהַתְּשֻׁלּוּמִין תְּרוּמָה אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל אֵינוֹ מוֹחֵל:

^ב בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵכְלָה תְּרוּמָה וְאַחֲרֵי כֵן נִשְׂאֵת לַכֹּהֵן אִם
תְּרוּמָה שְׁלֵא זָכָה בָּהּ כֹּהֵן אֵכְלָה מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן וְחֲמִשׁ
לְעֶצְמָהּ וְאִם תְּרוּמָה שֶׁזָּכָה בָּהּ כֹּהֵן אֵכְלָה מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן
לְבָעָלִים וְחֲמִשׁ לְעֶצְמָהּ מִפְּנֵי שֶׁאַמְרוּ הָאוֹכֵל תְּרוּמָה
מִשָּׁלם קֶרֶן לְבָעָלִים וְחֲמִשׁ לְכָל מִי שִׁירָצָה:

^א הַמֵּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאֶת אוֹרְחָיו תְּרוּמָה הוּא מִשָּׁלם
אֶת הַקֶּרֶן וְהֵם מְשַׁלְּמִין אֶת הַחֲמִשׁ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הֵם מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֲמִשׁ וְהוּא מִשָּׁלם
לָהֶם דָּמֵי סְעוּדָתָן:

^ד הַגּוֹזֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֵכְלָה מִשָּׁלם תְּשֻׁלּוּמֵי כָּפֹל דָּמֵי
תְּרוּמָה אֵכְלָה מִשָּׁלם שְׁנֵי קֶרְנִים וְחֲמִשׁ קֶרֶן וְחֲמִשׁ מִן

החולין. וקרן דמי תרומה. גנב תרומת הקדש ואכלה
משלם שני חומשין וקרן. שאין בהקדש תשלומי כפל:

ה אין משלמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן
ההפקר ולא ממעשר ראשון (שנטלה תרומתו) ולא
ממעשר שני והקדש (שנפדו). שאין הקדש פודה את
הקדש דברי רבי מאיר. וחכמים מתירין באלו:

י רבי אליעזר אומר משלמין ממין על שאינו מינו ובלבד
שישלים מן היפה על הרע. ורבי עקיבא אומר אין משלמין
אלא ממין על מינו לפיכך אם אכל קשואין של ערב
שביעית. ימתין לקשואין של מוצאי שביעית וישלים מהם.
ממקום שרבי אליעזר מקל משם רבי עקיבא מחמיר.
שנאמר ונתן לכהן את הקדש כל שהוא ראוי להיות
קדש דברי רבי אליעזר. ורבי עקיבא אומר ונתן לכהן
את הקדש קדש שאכל:

פרק ז

האוכל תרומה מזיד. משלם את הקרן ואינו משלם
את החמש. התשלומין חולין. אם רצה הכהן
למחול מוחל:

^ב בת כהן שנשאת לישראל ואחר כך אכלה תרומה.
משלמת את הקרן ואינה משלמת את החמש. ומיתתה
בשריפה. נשאת לאחד מכל הפסולין משלמת קרן
וחמש. ומיתתה בחנק דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים
זו וזו משלמות את הקרן ואינן משלמות את החמש
ומיתתן בשריפה:

^ג המאכיל את בניו קטנים ואת עבדיו בין גדולים בין
קטנים. האוכל תרומה חוצה לארץ. והאוכל פחות מבית
תרומה. משלם את הקרן ואינו משלם את החמש.
והתשלומין חולין. אם רצה הכהן למחול מוחל:

^ד זה הכלל כל המשלם קרן וחמש התשלומין תרומה.
אם רצה הכהן למחול אינו מוחל. וכל המשלם את הקרן
ואינו משלם את החמש. התשלומין חולין. אם רצה הכהן
למחול מוחל:

^ה שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין. שנפלה
סאה תרומה. לתוך אחת מהם ואין ידוע לאיזו מהן נפלה.
הרי אני אומר לתוך של תרומה נפלה. אבל אם אין ידוע

אי זו היא של תרומה ואי זו היא של חולין אכל אחת מהן
 פטור והשנייה נזהג בה בתרומה וחיבת בחלה דברי
 רבי מאיר רבי יוסי פוטר אכל אחר את השנייה פטור
 אכל אחד את שתיהן משלם כקטנה שבשתיהן:

י נפלה אחת מהן לתוך החולין אינה מדמעתן והשנייה
 נזהג בה בתרומה וחיבת בחלה דברי רבי מאיר ורבי
 יוסי פוטר נפלה שנייה למקום אחר אינה מדמעתן נפלו
 שתיהן למקום אחד מדמעות כקטנה שבשתיהן:

י זרע את אחת מהן פטור והשנייה נזהג בה בתרומה
 וחיבת בחלה דברי רבי מאיר ורבי יוסי פוטר זרע אחר
 את השנייה פטור זרע אחד את שתיהן בדבר שזרעו
 כלה מותר ובדבר שאין זרעו כלה אסור:

פרק ח

האשה שהיתה אוכלת בתרומה באו ואמרו לה
 מת בעליך או גרשך וכן העבד שהיה אוכל
 בתרומה ובאו ואמרו לו מת רבך או מכרך לישראל
 או נתנד במתנה או עשאך בן חורין וכן כהן שהיה
 אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי
 אליעזר מחייב קרן וחמש ורבי יהושע פוטר היה עומד
 ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן
 חלוצה רבי אליעזר אומר כל הקרבנות שהקריב על גבי

הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִים. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ מְכַשִּׁיר. נֹדֵעַ שֶׁהוּא בֶּעַל
מוֹם עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה:

ב' וְכֻלָּם שֶׁהֵיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ פִּיָּהֶם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
יִבְלְעוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר יִפְלוּטוּ. אָמְרוּ לוֹ נִטְמָאתָ
וְנִטְמָאת תְּרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִבְלַע. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ
אוֹמֵר יִפְלוּט. טָמֵא הָיִיתָ וְטָמְאָה הֵיְתָה תְּרוּמָה. אוֹ נֹדֵעַ
שֶׁהוּא טָבֵל. וְנִמְעָשׂר רֹאשׁוֹן שֶׁלֹא נִטְלָה תְּרוּמָהּ. וְנִמְעָשׂר
שֵׁנִי וְהִקְדָּשׁ שֶׁלֹא נִפְדּוּ. אוֹ שְׁטַעֲמִים טַעֲמִים שֶׁשָּׁפַשׁ לְתוֹךְ פִּיּוֹ.
הֲרִי זֶה יִפְלוּט:

ג' הִיָּה אוֹכֵל בְּאֶשְׁכּוֹל. וְנִכְנַס מִן הַגֶּנֶזַח לְחֹצֶר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר לֹא יִגְמֹר. חֲשִׁיכָה לַיְלִי
שִׁבְתָּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר לֹא
יִגְמֹר:

ד' יֵין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה יִשְׁפֹךְ. וְאֵין צָרִיד לֹאמֹר שֶׁל
חוֹלִין. שְׁלֹשָׁה מִשְׁקִין אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. הַמִּים וְהַיֵּין
וְהַחֵלֶב. וְשָׂאֵר כָּל הַמִּשְׁקִין מוֹתְרִין. כִּמָּה יִשְׁהוּ וַיִּהְיוּ
אֲסוּרִין. כְּדִי שִׁיֵּצֵא הָרַחֵשׁ מִמָּקוֹם קְרוֹב. וַיִּשְׁתֶּה:

ה' שִׁיעוֹר הַמִּים הַמְּגוּלִין. כְּדִי שֶׁתֵּאָבֵד בָּהֶם הַמָּרָה. רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר בִּבְלִים כָּל שֶׁהֵן. וּבִקְרָקְעוֹת אֲרָבָעִים סָאָה:

ו' נְקוּרֵי תֵּאֲנִים וְעֵנָבִים וְקִשּׁוּאִין וְהִדְלוּעִים וְהָאֲבִטִּיחִים
וְהַמְּלַפְּפָנוֹת. אֶפִּילוֹ הֵם כֶּכֶר. אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. אֶחָד

תלוש ואֶחָד מִחֶבֶר. כָּל שֵׁישׁ בּוֹ לִיחָה אָסוּר. וּנְשִׁיכַת
הַנָּחַשׁ אָסוּרָה. מִפְּנֵי סִכָּנַת נַפְשׁוֹת:

י' הַמִּשְׁמֶרֶת שֶׁל יֵיזֵן. אָסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי. רַבִּי נַחֲמִיָּה מֵתִיר:
ח' חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנוּלָד בָּהּ סֶפֶק טוּמְאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר אִם הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה. יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם
הַמְּצָנֵעַ. וְאִם הָיְתָה מְגֵלָה יִכְסֶּנָּה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אִם
הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם מְצָנֵעַ יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה. וְאִם
הָיְתָה מְכֻסָּה יְגַלְנָה. וְרַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֵל יַחֲדָשׁ בָּהּ
דָּבָר:

ט' חֲבִית שֶׁנִּשְׁפְּרָה בְּגַת הָעֲלִיזָה וְהַתְּחַתּוֹנָה טְמֵאָה. מוֹדָה
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית
בְּטָהֳרָה יִצִּיל. וְאִם לֹא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד וְתִטָּמֵא.
וְאֵל יִטְמָאנָה בִּידּוֹ:

י' וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה. מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה יִצִּיל.
וְאִם לֹא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד וְתִבָּלֵעַ. וְאֵל יִבְלַעֲנָה
בִּידּוֹ:

יא' (וְעַל זֶה) וְעַל זֶה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא זֶה הִיא
תְּרוּמָה שְׂאֵנִי מוֹזְהָר עָלֶיהָ מִלְּטִמְאָה. אֲלֵא מְלֹאכָלָה. וּבִלְ
תִּטְמָאָה. כִּיצַד. הִיא עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְכִכְרוֹת שֶׁל
תְּרוּמָה בִּידּוֹ. אָמַר לוֹ נִכְרִי. תֵּן לִי אַחַת מֵהֶם וְאַטְמָאָה.

וְאִם לֹאוּ הָרִי אָנִי מְטַמֵּא אֶת כְּלֵהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
יְטַמֵּא אֶת כְּלֵהּ וְאֵל יִתֵּן לוֹ אַחַת מֵהֵן וְיְטַמֵּא רַבִּי יְהוֹשֻעַ
אוֹמֵר יֵנִיחַ לַפָּנִי אַחַת מֵהֵן עַל הַסֵּלַע:

^ב וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם גּוֹיִם תִּגְנוּ אַחַת מֵכֶם וְנִטְמָאָהּ
וְאִם לֹאוּ הָרִי אָנִי מְטַמֵּאִים אֶת כָּלְכֶם יְטַמְּאוּ אֶת כָּלֶן
וְאֵל יִמְסְרוּ לָהֶם נַפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל:

פרק ט

הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה שׁוֹגֵג יוֹפֵךְ וּמִזִּיד יִקְיִים אִם הִבִּיאָה
שְׁלִישׁ בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מִזִּיד יִקְיִים וּבִפְשָׁתוֹן מִזִּיד
יוֹפֵךְ:

^ב וְחִיִּיבַת בִּלְקֹט וּבִשְׂכָחָהּ וּבִפְאָהּ וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי
כֹהֲנִים מְלַקְטִים וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לְכֹהֲנִים
בְּדָמֵי תְרוּמָה וְהִדָּמִים שְׁלֵהֶם רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר לֹא יִלְקֹטוּ
אֶלָּא עֲנִי כֹהֲנִים שֶׁמָּא יִשְׁכָּחוּ וְיִתְּנוּ לְתוֹךְ פִּיהֶם אָמַר לוֹ
רַבִּי עֲקִיבָא אִם כֵּן לֹא יִלְקֹטוּ אֶלָּא טְהוֹרִים:

^ג וְחִיִּיבַת בְּמַעֲשֵׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי
כֹהֲנִים נוֹטְלִים וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לְכֹהֲנִים
בְּדָמֵי תְרוּמָה וְהִדָּמִים שְׁלֵהֶם הַחוּבֵט מִשֶּׁבַח וְהִדָּשׁ
כִּיצַד יַעֲשֶׂה תוֹלָה כְּפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי בְהֶמָּה וְנוֹתֵן לְתוֹכָן
מֵאוֹתוֹ הַמִּין נִמְצָא לֹא זֶמֶס אֶת הַבְּהֶמָּה וְלֹא מֵאֲכִיל
אֶת הַתְּרוּמָה:

ד גדולי תרומה תרומה וגדולי גדולין חולין אבל הטבל ומעשר ראשון וספיחי שביעית ותרומת חוצה לארץ והמדמע והבכורין גדוליהן חולין גדולי הקדש ומעשר שני חולין ופודה אותם בזמן זרעם:

ה מאה לגינה של תרומה ואחד של חולין כלן מותרים בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו מאה של חולין ואחת של תרומה כלן אסורין:

ו הטבל גדוליו מותרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה גדולי גדולין אסורין איזהו דבר שאין זרעו כלה כגון הלוף והשום והבצלים רבי יהודה אומר השום כשעורים:

ז המנפש עם הנכרי בחסיות אף על פי שפירותיו טבל אוכל מהם עראי שתילי תרומה שנטמאו שתלן טהרו מלטמא ואסורין מלאכול עד שיגום את האכל רבי יהודה אומר עד שיגום וישנה:

פרק י

בַּצֵּל שֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹךְ עֲדָשִׁים אִם שָׁלֵם מוֹתֵר וְאִם חֲתָכוֹ
בְּנוֹתָן טַעַם וְשֹׂאֵר כָּל הַתְּבָשִׁיל בֵּין שָׁלֵם בֵּין
מִחוּתָךְ בְּנוֹטָן טַעַם רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר בַּצִּחָנָה שְׂאִינָה
אֶלָּא לְטוֹל אֶת הַזֹּהֶמָא:

^א תַּפּוּחַ שֶׁרִסְקוֹ וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ עֵסָה וְחֻמְצָה הֵרִי זֶה אֲסוּרָה
שְׁעוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מִים אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ
מִימִיו (מִימִיו) מוֹתְרִים:

^ב הַרוֹזָדָה פֶּת חֲמָה וְנִתְּנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה
רַבִּי מֵאִיר אֹסֵר וְרַבִּי יְהוּדָה מְתִיר רַבִּי יוֹסִי מְתִיר בְּשֶׁל
חֲטִיץ וְאוֹסֵר בְּשֶׁל שְׁעוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעוּרִים שׁוֹאֲבוֹת:

^ג תִּנּוֹר שֶׁהִסִּיקוֹ בְּכֶמֶזֶן שֶׁל תְּרוּמָה וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפֶּת
הַפֶּת מוֹתֶרֶת שְׂאִינֹו טַעַם כְּמוֹן אֶלָּא רֵיחַ כְּמוֹן:

^ה תִּלְתָּן שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן בְּתְרוּמָה וּבִמְעָשֶׁר
שְׁנֵי אִם יֵשׁ בְּזֶרַע כְּדִי לִתֵּן טַעַם אֲבָל לֹא בָּעֵץ בְּשִׁבְעִיעִית
וּבִכְלָאֵי הַכֶּרֶם וְהַקֹּדֶשׁ אִם יֵשׁ בְּזֶרַע וּבָעֵץ כְּדִי לִתֵּן טַעַם:

^ו מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם יִדְּלְקוּ הָיוּ
לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל טֶבֶל כּוֹתֵשׁ וּמַחְשֵׁב כִּמְהָ זֶרַע יֵשׁ
בָּהֶם וּמִפְּרִישׁ אֶת הַזֶּרַע וְאִינֹו צָרִיד לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ
אִם הַפְּרִישׁ לֹא יֵאמֵר אֶכְתּוֹשׁ וְאֶטּוֹל אֶת הָעֵץ וְאֶתָּן אֶת
הַזֶּרַע אֶלָּא נוֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע:

י זיתי חולין שֶׁכֶּבֶשׁוּ עִם זִיתֵי תְרוּמָה פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם שְׁלִימֵי תְרוּמָה אוֹ בְּמֵי תְרוּמָה אָסוּר אֲבָל שְׁלִימֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה מוֹתֵר:

ח דָּג טִמָּא שֶׁכֶּבֶשׁוּ עִם דָּג טְהוֹר כָּל גֶּרֶב שֶׁהוּא מַחֲזִיק סָאתִים אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר זֶזוּ בִּיהוּדָה שֶׁהֵם חֲמֵשׁ סֵלָעִים בְּגָלִיל דָּג טִמָּא צִירוֹ אָסוּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רַבִּיעִית בְּסָאתִים וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֶחָד מִשְׁשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ: ט חֲגָבִים טִמָּאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים לֹא פָּסְלוּ אֶת צִירָם הֵעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טִמָּאִים שֶׁהוּא טְהוֹר:

י כָּל הַנִּכְבְּשִׁים זֶה עִם זֶה מוֹתְרִים אֲלֹא עִם הַחֲסִית חֲסִית חוֹלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה יֵרֶק שֶׁל חוֹלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה אָסוּר אֲבָל חֲסִית שֶׁל חוֹלִין עִם יֵרֶק שֶׁל תְרוּמָה מוֹתֵר:

יא רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל הַנִּשְׁלָקִים עִם הַתְּרָדִים אָסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם נוֹתְנִין אֶת הַטֶּעַם רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כְּרוּב שֶׁל שְׁקִיָּא עִם כְּרוּב שֶׁל בַּעַל אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה מוֹתְרִים אֲלֹא עִם הַבָּשָׂר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר הַכֶּבֶד אוֹסְרֵת וְאֵינָה נֹאסְרֵת מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלָטֶת וְאֵינָה בּוֹלַעֶת:

^ב בִּיעָה שְׁנֵתִבְלָה בַּתְּבָלִין (אֲסוּרִים) . אֲפִילוּ חֶלְמוֹן שְׁלֵה אֲסוּר . מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע . מִי שְׁלֻקוֹת . וּמִי כִבָּשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה . אֲסוּרִים לְזָרִים :

פרק יא

אֵין נוֹתֵנִין דְּבִילָה וּגְרוּגְרָת לְתוֹךְ הַמּוֹרִיִּים . מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֲבָדֵן . אֲבָל נוֹתֵנִין אֶת הַיֵּין לַמּוֹרִיִּים . וְאֵין מִפְּטָמִין אֶת הַשָּׁמֶן . אֲבָל עוֹשִׂין אֶת הַיֵּין יִינוֹמְלִין . אֵין מְבַשְׁלִים יֵין שֶׁל תְּרוּמָה . מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעֲיטוֹ . רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבִּיחוֹ :

^ב דְּבַשׁ תְּמָרִים וַיֵּין תְּפּוּחִים וְחֶמֶץ סְתוֹנִיּוֹת . וְשֶׁאֵר כֹּל מִי פִירוֹת שֶׁל תְּרוּמָה . רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֶמֶשׁ . וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר . וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה . אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא מָנוּ חֲכָמִים שְׁבָעָה מְשָׁקִין בְּמוֹנֵי פְטָמִים . אֲלֵא אָמְרוּ שְׁבָעָה מְשָׁקִין טַמְאִים . וְשֶׁאֵר כֹּל הַמְשָׁקִין טְהוֹרִים :

^ג אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבַשׁ . וְלֹא תְּפּוּחִים יֵין . וְלֹא סְתוֹנִיּוֹת חֶמֶץ . וְשֶׁאֵר כֹּל הַפִּירוֹת . אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִבְּרִייתָן בַּתְּרוּמָה וּבִמְעַשְׂר שְׁנֵי . אֲלֵא זִיתִים וְעִנְבִּים בְּלֶבֶד . אֵין סוֹפְגִין אַרְבָּעִים מִשּׁוּם עֶרְלָה . אֲלֵא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים וּמִן הָעִנְבִּים . וְאֵין מְבִיאִין בְּכוֹרִים מְשָׁקִין . אֲלֵא הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים וּמִן הָעִנְבִּים . וְאֵינוּ מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה . אֲלֵא

הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים וְאִין מִקְרִיבִין עַל גְּבִי
הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים:

ד' עוֹקְצֵי תֵּאֲנִים וּגְרוּגְרוֹת הַכְּלִיסִים וְהַחֲרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה.
אֲסוּרִים לִזְרִים:

ה' גִּרְעִינֵי תְּרוּמָה בְּזֶמֶן שֶׁהוּא מְכַנִּסֵּן אֲסוּרוֹת וְאִם
הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרוֹת וְכֵן עֲצָמוֹת הַקִּדָּשִׁים בְּזֶמֶן שֶׁהוּא
מְכַנִּסֵּן אֲסוּרִין וְאִם הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרִין הַמּוֹרֶסֶן מוֹתֵר.
סוֹבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת וְשֶׁל יִשְׁנוֹת מוֹתְרוֹת וְנוֹהֵג
בְּתְרוּמָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִין הַמְּסֻלָּת קֵב אוֹ קֵבִים
לְסָאָה לֹא יֵאבֹד אֶת הַשָּׂאֵר אֶלָּא יִנְיָחוּנוּ בַּמָּקוֹם הַמִּצָּנֵעַ:

י' מְגוּרָה שֶׁפָּנָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְּרוּמָה אֵין מְחִיבִים אוֹתוֹ
לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמִלְקֹט אַחַת אַחַת אֶלָּא מְכַבֵּד כְּדֶרְכּוֹ וְנוֹתֵן
לְתוֹכָהּ חוּלִין:

י' וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּכָה אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת
יוֹשֵׁב וּמִטְפֹּחַ אֶלָּא נוֹהֵג בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִין:

י"ה הַמַּעֲרָה מִכֹּד לְכַד וְנוֹטֵף שְׁלֹשׁ טַפִּים נוֹתֵן לְתוֹכָהּ
חוּלִין הַרְבֵּינָה וּמִצָּה הָרִי זוֹ תְּרוּמָה וְכִמָּה תִּהְיֶה בְּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי וְיִוְלִיכְנָה לִכְהֵן אֶחָד מִשְׁמוֹנָה לְשְׁמִינִית:

ט' כְּרִשְׁיֵי תְּרוּמָה מֵאֲכִילִין אוֹתָם לְבִהְמָה וּלְחִיָּה
וְלִתְרַגְּוֹלִים יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֵּהֶן מֵאֲכִילָהּ כְּרִשְׁיֵי
תְּרוּמָה וְכֵהֶן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׁמִזּוֹנוֹתֶיהָ

עָלִיו לֹא יֹאכִילָנָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָהּ. יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ פָּרָה
מִכֶּהֶן לֹא יֹאכִילָנָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָהּ. וְכֵהֶן שֵׁשׁ פָּרָה
מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֲכִילָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה:

· מְדֻלֵּקִין שֶׁמֶן שְׂרִיפָה בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מְדַרְשׁוֹת
וּבְמִבְאוֹת הָאֶפְלִין וְעַל גְּבֵי הַחֹלִין בְּרִשְׁוֹת כֶּהֶן. בֵּית
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לִכֶּהֶן וְהִיא לְמוֹדָה (לְבֹא) אֶצֶל אָבִיהָ.
אָבִיהָ מְדֻלֵּק בְּרִשְׁוֹתָהּ. מְדֻלֵּקִין בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה אֲבָל לֹא
בְּבֵית הָאֵבֶל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּבֵית
הָאֵבֶל אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר כָּאֵן
וְכֵאֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מִתִּיר כָּאֵן וְכֵאֵן: סליק

מסכת מעשרות

יום ד

פרק א

כָּלֵל אָמְרוּ בַּמַּעֲשֹׂרוֹת כָּל שֶׁהוּא אֵכֶל וְנִשְׁמֵר וְגִדּוּלּוֹ
מִן הָאָרֶץ חֵיִיב בַּמַּעֲשֹׂרוֹת וְעוֹד כָּלֵל אַחֵר אָמְרוּ
כָּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ אֵכֶל וְסוּפּוֹ אֵכֶל אִם עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר
לְהוֹסִיף אֵכֶל חֵיִיב קָטָן וְגִדּוּל וְכָל שֶׁאֵין תַּחֲלָתוֹ אֵכֶל אֵכֶל
סוּפּוֹ אֵכֶל אֵינּוּ חֵיִיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵכֶל:

ב מֵאֵימַתִּי הַפִּירוֹת חֵיִיבִין בַּמַּעֲשֹׂרוֹת הַתֵּאֲנִים
מִשִּׁיב־חִילוֹ הַעֲנָבִים וְהָאֲבִשִׁים מִשֶּׁהִבֵּאִישׁוֹ הָאוֹג
וְהַתּוֹתִים מִשִּׁיבֵי־אֲדִימוֹ וְכָל הָאֲדוּמִים מִשִּׁיבֵי־אֲדִימוֹ הַרְמוֹנִים
מִשִּׁיבֵי־סוֹ הַתְּמָרִים מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל שְׁאֹר הָאֲפֶרֶסֶקִים
מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל גִּידִים הָאֲגוּזִים מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל מְגוּרָה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר הָאֲגוּזִים וְהַשְּׁקָדִים מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל קְלִיפָה:

ג הַחֲרוּבִין מִשִּׁיבֵי־קָדוֹ וְכָל הַשְּׁחֹרִין מִשִּׁיבֵי־קָדוֹ הָאֲגָסִים
וְהַקֶּרְסֵטוּמָלִין וְהַפְּרִישִׁין וְהַעֲזוּזָרִים מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל וְכָל
הַלֵּבָנִים מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל הַתְּלָתָן מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל הַתְּבוּאָה וְהַזֵּיתִים
מִשִּׁיבֵי־חֵלֶל שְׁלִישׁ:

ד וּבִירְק הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים וְהָאֲבִטִּיחִים וְהַמִּלְפָּפוֹנוֹת
הַתְּפוּחִים וְהָאֲתָרוּגִין חֵיִיבִים גְּדוּלִּים וְקִטְנִים רַבִּי שִׁמְעוֹן

פֹּטֹר אֶת הָאֶתְרוּגִין בְּקֶטֶן. הַחַיִּיב בַּשְּׂקָדִים הַמָּרִים
פֹּטֹר בַּמִּתּוּקִים. הַחַיִּיב בַּמִּתּוּקִים פֹּטֹר בַּמָּרִים:

ה' אֵיזְהוּ גִרְנָן לַמַּעֲשֵׂרוֹת. הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים מְשִׁיפִּקְסוּ.
וְאִם אֵינוֹ מִפֶּקֶס מְשִׁיעֵמִיד עֲרִימָה. אֲבֵטִיחַ מְשִׁישָׁלֶק וְאִם
אֵינוֹ מְשָׁלֶק עַד שִׁיעֵשָׂה מְקַצָּה. יֵרֶק הַנֶּאֱגָד מְשִׁיאֵגֵד.
אִם אֵינוֹ אוֹגֵד עַד שִׁימְלֵא אֶת הַכְּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא
אֶת הַכְּלִי. עַד שִׁילְקֹט כָּל צָרְכוֹ. כֹּלְכָלָה עַד שִׁיחֲפָה. וְאִם
אֵינוֹ מַחֲפֶה עַד שִׁימְלֵא אֶת הַכְּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת
הַכְּלִי. עַד שִׁילְקוּט כָּל צָרְכוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּמוֹלִיד
לְשׁוֹק. אֲבָל בְּמוֹלִיד לְבֵיתוֹ. אוֹכֵל מֵהֶם עֲרָאֵי עַד שֶׁהוּא
מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ:

י' הַפֶּרֶד וְהַצְמוּקִין וְהַחֲרוּבִין מְשִׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַבְּצָלִים
מְשִׁיפִּקְל. וְאִם אֵינוֹ מְפַקֵּל. מְשִׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַתְּבוּאָה
מְשִׁימָרַח. וְאִם אֵינוֹ מְמָרַח עַד שִׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַקֶּטְנִיּוֹת
מְשִׁיכְבוֹר וְאִם אֵינוֹ כּוֹבֵר עַד שִׁימָרַח. אֵף עַל פִּי שֶׁמָּרַח
נוֹטֵל מִן הַקּוֹטְעִים וּמִן הַצֹּדְדִים. וּמִמָּה שֶׁבִּתּוֹךְ הַתֵּבָן
וְאוֹכֵל:

י' הֵיִזֵּן מְשִׁיקָפָה אֵף עַל פִּי שֶׁקָּפָה קוֹלֵט מִן הַגֶּת הָעֲלִינָה.
וּמִן הַצִּנּוֹר וְשׁוֹתָהּ. הַשָּׁמֶן מְשִׁירֵד לְעוֹקָה. אֵף עַל פִּי שִׁירֵד
נוֹטֵל מִן הָעֵקֶל וּמִבֵּין הַמָּמֶל וּמִבֵּין הַפָּצִין. וְנוֹתֵן לַחֲמָטָה
וְלַתְּמָחוּי. אֲבָל לֹא יִתֵּן לְקִדְרָה וְלִלְפָס כִּשְׁהֵן רוֹתְחִין. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר לְכָל הוּא נֹתֵן חוּץ מִדְּבַר שִׁישׁ בּוֹ חֲמֵץ וְצִיר:

ח העגול משיחליקנו. מחליקים בתאנים ובענבים של
טבל. רבי יהודה אוסר. המחליק בענבים לא הכשר.
רבי יהודה אומר הכשר. הגרוגרות משידוש. ומגורה
משיעגל. היה דש בחבית ומעגל במגורה. נשברה החבית
ונפתחה המגורה לא יאכל מהם עראי. רבי יוסי מתיר:

פרק ב

היה עובר בשוק ואמר טלו לכם תאנים אוכלין ופטורין.
לפיכך אם הכניסו לבתיהם מתקנים ודאי. טלו
והכניסו לבתיכם לא יאכלו מהם עראי. לפיכך אם
הכניסו לבתיהם אינן מתקנין אלא דמאי:

ב היו יושבין בשער או בחנות. ואמר טלו לכם תאנים
אוכלין ופטורין. ובעל השער ובעל החנות חייבין. רבי
יהודה פוטר עד שיחזיר את פניו. או עד שישנה מקום
ישיבתו:

ג המעלה פירות מן הגליל ליהודה או עולה לירושלים.
אוכל מהם עד שהוא מגיע למקום שהוא הולך. וכן
בתורה. רבי מאיר אומר עד שהוא מגיע למקום
השביתה. והרוכלין המחזרין בעירות אוכלים עד
שמגיעים למקום הלינה. רבי יהודה אומר הבית הראשון
הוא ביתו:

י פירות שתִּרְמֵן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכָתָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מְלֹאכּוֹל מֵהֶם עֲרָאִי וְחֻכְמִים מִתִּירִין חוּץ מִכֻּלְכֶּלֶת תְּאֵנִים. כֻּלְכֶּלֶת תְּאֵנִים שֶׁתִּרְמָה רַבִּי שִׁמְעוֹן מִתִּיר וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

ה האומר לחבירו הילך איסר זה. וְתֵן לִי בּוֹ חֲמֵשׁ תְּאֵנִים. לֹא יֹאכֵל עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה דְבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר. וְאִם צִרְף חֲזִיב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּגִנַּת וְרָדִים שֶׁהִיְתָה בִירוּשָׁלַיִם. וְהָיוּ תְּאֵנִים נִמְכָּרוֹת מִשְׁלֵשׁ וּמֵאַרְבַּע בְּאִיסֵּר וְלֹא הוּפְרַשׁ מִמֶּנָּה תְּרוּמָה וּמַעֲשֶׂה מֵעוֹלָם:

י האומר לחבירו הילך איסר זה בעֶשֶׂר תְּאֵנִים שְׁאֵבוֹר לִי. בּוֹרֵר וְאוֹכֵל. בְּאֶשְׁכּוֹל שְׁאֵבוֹר לִי מִגִּרְגֵּר וְאוֹכֵל. בְּרֵמוֹן שְׁאֵבוֹר לִי פּוֹרֵט וְאוֹכֵל. בְּאַבְטִיחַ שְׁאֵבוֹר לִי סוֹפֵת וְאוֹכֵל. אֲבֵל אִם אָמַר לוֹ בְּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלָיו. בְּשָׁנִי אֶשְׁכְּלוֹת אֵלָיו. בְּשָׁנִי רְמוֹנִים אֵלָיו. בְּשָׁנִי אֲבַטִּיחִים אֵלָיו. אוֹכֵל כְּדָרְכּוֹ וּפְטוּר. מִפְּנֵי שֶׁקֵּנָה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע:

י השׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְקִצּוֹת עֲמֹו בְּתֵאֲנִים. אָמַר לוֹ עַל מְנַת שְׁאוּכֵל תְּאֵנִים אוֹכֵל וּפְטוּר. עַל מְנַת שְׁאוּכֵל אֲנִי (וּבְנֵי בֵיתִי) אוֹ שִׁיאֲכַל בְּנֵי בִשְׁכָרִי הוּא אוֹכֵל וּפְטוּר וּבְנוֹ אוֹכֵל וְחֲזִיב. עַל מְנַת שְׁאוּכֵל בְּשַׁעַת הַקְּצִיעָה וְלֹאֲחֵר הַקְּצִיעָה. בְּשַׁעַת הַקְּצִיעָה אוֹכֵל וּפְטוּר. וְלֹאֲחֵר הַקְּצִיעָה

אוֹכֵל וְחֵיִיב. שְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה (חֵיִיב). זֶה הַכֶּלֶל
הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה פְּטוֹר. וְשְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה חֵיִיב:

ח הָיָה עוֹשֶׂה בַלְבָּסִים לֹא יֹאכַל בְּבָנוֹת שֶׁבַע. בְּבָנוֹת שֶׁבַע
לֹא יֹאכַל בַּלְבָּסִים. אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עַצְמוֹ עַד שְׂמַגִּיעַ
לְמָקוֹם הַיְפּוֹת וְאוֹכֵל. הַמַּחְלִיף עִם חֲבִירוֹ זֶה לְאָכּוֹל וְזֶה
לְאָכּוֹל. זֶה לְקָצוֹת וְזֶה לְקָצוֹת. זֶה לְאָכּוֹל וְזֶה לְקָצוֹת חֵיִיב.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַמַּחְלִיף לְאָכּוֹל חֵיִיב. וְלְקָצוֹת פְּטוֹר:

פרק ג

הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצִירוֹ לְקָצוֹת. בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אוֹכְלִין
וּפְטוּרִין. הַפּוֹעֲלִים שְׂעָמוֹ. בְּזִמְנָן שְׂאִין לָהֶם
עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו
מְזוֹנוֹת. הָרִי אֵלָיו לֹא יֹאכְלוּ:

ב הַמוֹצִיא פּוֹעֵלָיו לְשֹׂדֶה. בְּזִמְנָן שְׂאִין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת
אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִים אַחַת
אַחַת מִן הַתְּאֵנָה. אֲבָל לֹא מִן הַסֵּל וְלֹא מִן הַקֶּפֶה וְלֹא מִן
הַמִּקְצָה:

ג הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּזִיתִים. אָמַר לוֹ עַל מְנַת
לְאָכּוֹל זִיתִּים. אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד פְּטוֹר. וְאִם צִרְף חֵיִיב.
לְנֹכַח בְּבָצָלִים. אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְאָכּוֹל יֶרֶק. מְקָרְטִם
עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל. וְאִם צִרְף חֵיִיב:

י' מִצָּא קְצִיצוֹת בַּדֶּרֶךְ. אֲפִילוּ בְצַד שְׂדֵה קְצִיצוֹת. וְכֵן תֵּאֲנֶה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ וּמִצָּא תַּחְתֶּיהָ תֵּאֲנִים. מוֹתְרוֹת מִשּׁוּם גָּזֹל. וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וּבִיּוֹתִים וּבַחֲרוּבִים חִיּיבִים. מִצָּא גְרוּגְרוֹת אִם דָּרְסוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם חִיּיב. וְאִם לֹא פֶטוּר. מִצָּא פִלְחֵי דְבִילָה חִיּיב. שִׂידוּעַ שֶׁהֵם מַדְבֵּר גָּמוּר. וְהַחֲרוּבִים עַד שֶׁלֹּא כָנָסָן לִרְאֵשׁ הַגֶּגֶ. מוֹרִיד מֵהֶם לְבִהֶמָּה פֶטוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמוֹתֵר:

ה' אִיזוֹ הִיא חֲצֵר שֶׁהִיא חִיּיבֶת בַּמַּעֲשְׂרוֹת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר חֲצֵר הַצּוֹרֵת שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמְרִים בְּתוֹכָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל פְּטוּרָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר כָּל שֶׁאִין אָדָם בּוֹשׁ מִלֶּאֱכוֹל בְּתוֹכָהּ חִיּיבֶת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל שֶׁנִּכְנָס לָהּ וְאִין אוֹמֵר לוֹ מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ פְּטוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זֹו לַפְּנִים מִזֹּו הַפְּנִימִית חִיּיבֶת וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה:

י' הַגְּגוֹת פְּטוּרִין אִף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל חֲצֵר הַחִיּיבֶת. בֵּית שַׁעַר אֲכַסְדָּרָה וּמִרְפָּסֶת הָרִי אֵלּוּ כְּחֲצֵר אִם חִיּיבֶת חִיּיבִין. וְאִם פְּטוּרָה פְּטוּרִים:

י' הַצְּרִיפִים וְהַבְּרִגִּין וְהָאֱלֵקִיטִיּוֹת פְּטוּרִין. סִכַּת גְּנוֹסֶר אִף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַחִים וְתִרְנַגּוּלִים פְּטוּרָה. סִכַּת הַיּוֹצְרִים הַפְּנִימִית חִיּיבֶת. וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל

שְׂאִינָה דִּירַת הַחֲמָה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים פְּטוּרָהּ סִכַּת הַחֶג
בְּחֶג רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין:

ח' תֵּאֲנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר
וְאִם צָרֶף חַיִּיב רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת
בְּשְׂמָאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו עָלָה לְרֹאשָׁה מִמֶּלֶא חִיקוֹ וְאוֹכֵל:

ט גָּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּחֶצֶר נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל וְכֵן
בְּרֵמֶזֶן וְכֵן בְּאַבְטִיחַ דְּבָרֵי רַבִּי טַרְפוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
מִגִּרְגֵר בְּאֶשְׁכּוֹל וּפּוֹרֵט בְּרֵמֶזֶן וְסוֹפֵת בְּאַבְטִיחַ כֶּסֶבֶר
שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחֶצֶר מְקַרְטֵם עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל וְאִם צָרֶף
חַיִּיב הַסָּאָה וְהָאֲזוּב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבְּחֶצֶר אִם הָיוּ נִשְׁמְרִים
חַיִּיבִין:

י' תֵּאֲנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר וְנוֹטָה לַגֶּנֶה אוֹכֵל בְּדֶרֶכוֹ
פְּטוּר עוֹמֶדֶת בַּגֶּנֶה וְנוֹטָה לְחֶצֶר אוֹכֵל אַחַת אַחַת פְּטוּר
וְאִם צָרֶף חַיִּיב עוֹמֶדֶת בָּאָרֶץ וְנוֹטָה לְחוּצָה לָאָרֶץ
בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הָעֵקֶר וּבִבְתִּי
עָרֵי חוּמָה הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הָעֵקֶר וּבְעָרֵי מְקֻלָּט הַכֹּל
הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַנּוֹף וּבִירוּשָׁלַיִם הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַנּוֹף:

פרק ד

הַכּוֹבֵשׁ הַשּׁוֹלֵךְ הַמּוֹלֵחַ בַּשָּׂדֶה חַיִּיב. הַמְכַמֵּן בְּאַדְמָה
פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה פָּטוּר. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים
שֵׁיִצֵּא מֵהֶם הַשָּׂרֵף פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בָּשָׂרוֹ פָּטוּר.
וְאִם סָחַט וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב. הַמְקַפֵּא לְתַבְשִׁיל פָּטוּר.
לְקַדְרָה חַיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹר קָטָן:

^ב תַּנּוּקוֹת שֶׁטִּמְנוּ תְּאֵנִים לְשֶׁבֶת וְשִׁכְחוּ לַעֲשֹׂרָן. לֹא יֵאָכְלוּ
לְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת עַד שִׁיעֲשֻׂרוּ. כֻּלְּכֶלֶת הַשֶּׁבֶת בֵּית שְׁמָאִי
פוֹטְרִין. וּבֵית הַלֵּל מַחֲיִיבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הַלּוֹקֵט
אֶת הַכֻּלְכֶּלֶה לְשִׁלּוּחַ לַחֲבִירוֹ לֹא יֵאָכֵל עַד שִׁיעֲשֹׂר:

^ג הַנוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בַּמֶּלַח וְאוֹכֵל.
אִם מֶלַח וְנָתַן לִפְנֵי חַיִּיב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִן הַמַּעֲטָן
הִטְהוֹר חַיִּיב. וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת
הַמּוֹתֵר:

^ד שׁוֹתֵין עַל הַגֶּת בֵּין עַל הַחֲמִין בֵּין עַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק מַחֲיִיב. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים עַל הַחֲמִין חַיִּיב. וְעַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר:

^ה הַמְקַלֵּף שְׁעוֹרִים מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם קָלַף
וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב. הַמּוֹלִיל מְלִילוֹת שֶׁל חֲטִים מִנֶּפֶח מִיד
לְיָד וְאוֹכֵל. וְאִם נָפַח וְנָתַן לְתוֹךְ חִיקוֹ חַיִּיב. כְּסָבֵר שֶׁזֶרְעָה
לְזֶרַע. יִרְקָה פָּטוּר. זֶרַע לְיִרְק מִתַּעֲשֶׂרֶת זֶרַע וְיִרְק. רַבִּי

אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַשֶּׁבֶת מִתַּעֲשׂוֹר זָרַע וַיֵּרֶק וַיִּזְרִין וַחֲכָמִים
אוֹמְרִים אֵינּוּ מִתַּעֲשׂוֹר זָרַע וַיֵּרֶק אֶלֶּא הַשְּׁחָלִים וְהַגְּרִיר
בַּלְבָּד:

י רֶבֶן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר תִּימְרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חֲרָדֵל וְשֶׁל
פֹּל הַלָּבָן חִיבוֹת בְּמַעֲשֵׁר רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַצֶּלֶף
מִתַּעֲשׂוֹר תִּימְרוֹת וְאַבִּינוֹת וְקַפָּרֶס רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין
מִתַּעֲשׂוֹר אֶלֶּא אַבִּינוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּרִי:

פרק ה

הָעוֹקֵר שְׁתָּלִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ פָּטוֹר לָקַח
בְּמַחְבֵּר לְקָרְקַע פָּטוֹר לָקַט לְשִׁלּוּחַ לְחֲבִירוֹ
פָּטוֹר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ כְּיוֹצֵא בָהֶם
נִמְכָּרִים בְּשׁוֹק הָרִי אֵלּוֹ חִיבִין:

ב הָעוֹקֵר לֶפֶת וְצִנּוֹנוֹת מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ לְזָרַע
חִיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא גֶרֶן בְּצָלִים מְשֻׁהָרִישׁוֹ בְּעֵלְיָה טָהֳרוֹ
מִלְטָמָא גִּפְלָה עֲלֵיהֶם מַפּוֹלֶת וְהֵם מְגוּלִים הָרִי אֵלּוֹ
כְּנוֹטוּעִים בַּשָּׂדֶה:

ג לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת פִּירוֹתָיו מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֶת הַמַּעֲשֻׂרוֹת
לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשֻׂרוֹת וְלֹא בַּשְּׁבִיעִית לְמִי שֶׁהוּא
חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית וְאִם בָּכְרוּ נוֹטֵל הַבְּכוּרוֹת וּמוֹכֵר אֶת
הַשָּׂאָר:

ד לא ימכור אדם את תבגו ואת גפתו ואת זגיו למי שאינו נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין ואם הוציא חייב במעשרות ופטור מן התרומה שהתורם בלבו על הקטועים על הצדדים ועל מה שבתוך התבן:

ה הלוקח שדה ירק בסוריא אם עד שלא בא לעונת המעשרות חייב ומשבא לעונת המעשרות פטור ולוקט כדרך והולך רבי יהודה אומר אף ישכור פועלים וילקוט אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שקנה קרקע אבל בזמן שלא קנה קרקע אם עד שלא בא לעונת המעשרות פטור רבי אומר אף לפי חשבון:

ו המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור רבי יהודה מחייב מצא יותר על כדי מדתו מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון:

ז חורי הנמלים שלנו בצד הערימה החייבת הרי אלו חייבים שידוע שמדבר הגמור היו גוררין כל הלילה:

ח שום בעל בכי ובצל של רכפא וגריסין הקילקין והעדשים המצירות רבי מאיר אומר אף הקרקס רבי יוסי אומר אף הקטנים פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל אדם בשביעית זרע לוף העליון זרע כרישים זרע בצלים זרע לפת וצנונות ושאר זרעוני גנה שאינן נאכלים פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל

אָדָם בְּשִׁבְעִיתָּ. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֲבִיָּהּ תְּרוּמָה הָרִי אֵלָיו
יֵאָכְלוּ: סליק

מסכת מעשר שני

פרק א

מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ. וְלֹא שׁוֹקְלִין בְּנִגְדּוֹ. וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבִירוֹ בִּירוּשָׁלַיִם הִילָךְ יֵין וְתַן לִי שְׁמֹן. וְכֵן שְׂאֵר כָּל הַפִּירוֹת. אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מִתְּנַת חֲנָם:

^ב מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חִי. וְלֹא בֶעַל מוֹם חִי וְשָׁחוּט. וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. הַבְּכוֹר מוֹכְרִים אוֹתוֹ תָּמִים חִי. וּבֶעַל מוֹם חִי וְשָׁחוּט. וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. אֵין מַחְלִלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל אֶסִּימוֹן. וְלֹא עַל הַמִּטְבֵּעַ שְׂאִינוֹ יוֹצֵא. וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שְׂאִינוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ:

^ג הַלּוֹקַח בְּהֵמָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים אוֹ חִיָּה לַבָּשָׂר תֹּאנָה. יֵצֵא הָעוֹר לַחֹלִין אִף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרַבֶּה עַל הַבָּשָׂר. כִּדֵּי יֵין סְתוּמוֹת מְקוֹם שֶׁדֶּרֶכָּן לְמַכֵּר סְתוּמוֹת יֵצֵא קִנְקָן לַחֹלִין. הָאֲגוּזִים וְהַשְּׂקָדִים יֵצְאוּ קְלִיפָהֶם לַחֹלִין. הַתָּמֵד עַד שֶׁלֹּא הִחֲמִין אֵינוֹ נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמִשֶּׁהִחֲמִין נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

^ד הַלּוֹקַח חִיָּה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים. בְּהֵמָה לַבָּשָׂר תֹּאנָה. לֹא יֵצֵא הָעוֹר לַחֹלִין. כִּדֵּי יֵין פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת. מְקוֹם שֶׁדֶּרֶכָּן לְמַכֵּר פְּתוּחוֹת. לֹא יֵצֵא קִנְקָן לַחֹלִין. סְלֵי יִזְתִּים וְסְלֵי עֲנָבִים עִם הַכֶּלִי. לֹא יֵצְאוּ דָּמֵי הַכֶּלִי לַחֹלִין:

ה' הלוקח מים ומלח ופירות המחברים לקרקע או פירות שאינן יכולין להגיע לירושלים. לא קנה מעשר. הלוקח פירות שזגג יחזרו דמים למקומן. מזיד יעלו ויאכלו במקום. ואם אין מקדש ירקבו:

י' הלוקח בהמה שזגג יחזרו דמיה למקומן. מזיד תעלה ותאכל במקום. ואם אין מקדש תקבר על ידי עורה:

י' אין לוקחין עבדים שפחות וקרקעות. ובהמה טמאה מדמי מעשר שני. ואם לקח יאכל כנגדן. אין מביאין קני זבים. וקני זבות. וקני יולדות. חטאות ואשמות מדמי מעשר שני. ואם הביא יאכל כנגדם. זה הכלל כל שהוא חוץ לאכילה ולשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני. יאכל כנגדו:

פרק ב

מעשר שני נתן לאכילה ולשתיה ולסיכה. לאכול דבר שדרכו לאכול. (ולשתות דבר שדרכו לשתות. ולסוד דבר שדרכו לסוד. לא יסוד יין וחמץ. אבל סד הוא את השמן. אין מפטמין שמן של מעשר שני. ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפטם. אבל מפטם הוא את היין. נפל לתוכו דבש ותבלין והשביחו. השבח לפי חשבון. דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני והשביחו. השבח לפי חשבון. עסה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח לשני. זה הכלל כל ששביחו

נָכַר. הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבֹּן וְכָל שְׂאִין שֶׁבַח נָכַר הַשֶּׁבַח
לְשָׁנִי:

ב רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵין סָכִין שְׁמֹן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי
בִּירוּשָׁלַיִם וְחֻכָּמִים מִתִּירִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִם
הֶקֶל בְּתְרוּמָה חֲמוּרָה. לֹא נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֶקֶל. אָמַר
לָהֶם מָה לֹא אִם הֶקֶל בְּתְרוּמָה הַחֲמוּרָה מְקוֹם שֶׁהֶקֶל
בְּכָרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן. נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֶקֶל מְקוֹם שֶׁלֹּא
הֶקֶל בְּכָרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן:

ג תְּלָתָן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי תֹאכֵל צִמְחוֹנִים וְשֵׁל תְרוּמָה בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטֶהְרָה חוּץ מִחִפְּיֶתָהּ. וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטוֹמְאָה חוּץ מִשְׁרִיטָתָהּ:

ד כְּרִשְׁיָנִי מַעֲשֵׁר שְׁנִי יֵאָכְלוּ צִמְחוֹנִים. וְנִכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם
וְיוֹצְאִין גְּטָמָא. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים יִפְדּוּ. וְשֵׁל תְרוּמָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שׁוֹרִין
וְשָׁפִין בְּטֶהְרָה וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
שׁוֹרִין בְּטֶהְרָה וְשָׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה. שְׁמַאי אוֹמֵר
יֵאָכְלוּ צָרִיד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטוֹמְאָה:

ה מַעוֹת חוֹלִין. וּמַעוֹת מַעֲשֵׁר שְׁנִי שְׁנֵת פְּזִירוֹ. מָה שֶׁלֶקֶט
לֶקֶט לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי עַד שִׁישְׁלִים. וְהַשָּׂאָר חוֹלִין. אִם בָּלָל
וְחָפֵן לְפִי חֶשְׁבֹּן. זֶה הַכֹּלל הַמְתַּלְקָטִים לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי.
וְהַנִּבְלָלִין לְפִי חֶשְׁבֹּן:

י סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו. מביא בסלע מעות ואומר סלע של מעשר שני בכל מקום שהיא. מחללת על המעות האלו. ובורר את היפה שבהן ומחללן עליה. מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק. ולא שיתקיים כן אלא חוזר ומחללם על הכסף:

י' בית שמאי אומרים לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב. ובית הלל מתירין. אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן גמליאל ולרבי יהושע את כסף דינרי זהב:

י"ה הפורט סלע ממעות מעשר שני. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על הכסף וחכמים מתירין:

ט' הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר בשלשה דינרים כסף (וברביעית כסף). וברביעית מעות. רבי טרפון אומר ארבעה אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות ויאכל כנגדה:

י' מי שהיו מקצת בגיו טמאין. ומקצתן טהורין. מניח את הסלע ואומר. מה שהטהורים שותים. סלע זו מחללת עליו. נמצאו טהורים וטמאין שותין מכד אחד:

פרק ג

לא יאמר אדם לחבירו. העל את הפירות האלו לירושלים לחלק. אלא אומר לו העלם שנאכלם ונשתם בירושלים. אבל נותנים זה לזה מתנת חנם:

^ב אין לוקחין תרומה בכסף מעשר. מפני שהוא ממעט באכילתו. ורבי שמעון מתיר. אמר להם רבי שמעון מה אם הקל בזבחי שלמים. שהוא מביאן לידי פגול ונותר וטמא. לא נקל בתרומה אמרו לו מה אם הקל בזבחי שלמים שהן מותרין לזרים. נקל בתרומה שהיא אסורה לזרים:

^ג מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך לו. ולחבירו פירות. אומר לחבירו הרי המעות האלו מחללים על פירותיך. נמצא זה אוכל פירותיו בטרהרה. והלה עושה צרכו במעותיו. ולא יאמר בן לעם הארץ אלא בדמאי:

^ד פירות בירושלים ומעות במדינה. אומר הרי המעות ההם מחללין על פירות האלו. מעות בירושלים ופירות במדינה. אומר הרי המעות האלו מחללין על פירות ההם. ובלבד שייעלו הפירות ויאכלו בירושלים:

^ה מעות נכנסות לירושלים ויוצאות. ופירות נכנסין ואינן יוצאים. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הפירות נכנסין ויוצאין:

י פירות שנגמרה מלאכתן. ועברו בתוך ירושלים. יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ושלא נגמרה מלאכתן. סלי ענבים לגת. וסלי תאנים למוקצה. בית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל. על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום. ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן. שבית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום. והדמאי נכנס ויוצא ונפדה:

י אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ. או עומד בחוץ ונוטה לפנים. מכנגד החומה ולפנים כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. בתי הבדים שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ. או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים. בית שמאי אומרים הכל כלפנים. ובית הלל אומרים מכנגד החומה ולפנים כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ:

י הלשכות בנזירות בקדש ופתוחות לחול. תוכן חול וגזותיהן קדש. בנזירות בחול ופתוחות לקדש. תוכן קדש וגזותיהן חול. בנזירות בקדש ובחול. ופתוחות לקדש ולחול. תוכן וגזותיהן מכנגד הקדש ולקדש קדש. מכנגד החול ולחול חול:

^ט מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁנִים לִירוּשָׁלַיִם וְנִטְמָא בֵּין שְׁנִטְמָא בָּאֵב הַטּוֹמְאָה. בֵּין שְׁנִטְמָא בּוֹלֵד הַטּוֹמְאָה. בֵּין בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ. בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים הַכֹּל יִפְדָּה וַיֵּאָכֵל בְּפָנִים. חוּץ מִשְׁנִטְמָא בָּאֵב הַטּוֹמְאָה בַּחוּץ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים הַכֹּל יִפְדָּה וַיֵּאָכֵל בַּחוּץ. חוּץ מִשְׁנִטְמָא בּוֹלֵד הַטּוֹמְאָה בְּפָנִים:

^י הַלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁנִטְמָא. יִפְדָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִקְבֹּר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה. מָה אִם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי עֲצָמוֹ שְׁנִטְמָא. הֲרִי הוּא נִפְדָּה. הַלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁנִטְמָא. אֵינוֹ דִּין שִׁיפְדָּה. אָמַר לָהֶם לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי עֲצָמוֹ. שָׁכַן הוּא נִפְדָּה בְּטָהוֹר בְּרַחוּק מִקּוֹם. תֹּאמְרוּ בַּלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁאֵינוֹ נִפְדָּה בְּטָהוֹר בְּרַחוּק מִקּוֹם:

^{יא} צָבִי שְׁלִקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּמַת. יִקְבֹּר עַל יְדֵי עוֹרוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר יִפְדָּה. לְקַחוּ חֵי וּשְׁחֲטוּ. וְנִטְמָא. יִפְדָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִקְבֹּר. לְקַחוּ שְׁחוּט וְנִטְמָא הֲרִי הוּא כְּפִירוֹת:

^{יב} הַמִּשְׁאֵל קִנְיָנִים לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי. אֵף עַל פִּי שְׁגָפָן לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. זֶלַף לְתוֹכָן סֶתֶם. עַד שֶׁלֹּא גָפָן לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. מִשְׁגָּפָן קָנָה מַעֲשֵׂר. עַד שֶׁלֹּא גָפָן עוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה. וּמִשְׁגָּפָן מְקַדְּשׁוֹת בְּכָל שָׁהֵן. עַד שֶׁלֹּא גָפָן תוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל. וּמִשְׁגָּפָן תוֹרֵם מִכָּל אַחַת וְאַחַת:

^{יג} בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים מִפְּתַח וּמִעֶרְהָ לַגֹּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מִפְּתַח וְאֵינוֹ צָרִיד לַעֲרוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים

בְּמָקוֹם שֶׁדֶרְכָן לַמָּכּוֹר סְתוּמוֹת. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדֶרְכָן
לַמָּכּוֹר פְּתוּחוֹת. לֹא יֵצֵא קִנְקָן לַחֲלוּלִין. אֲבָל אִם רָצָה
לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ לַמָּכּוֹר בְּמִדָּה יֵצֵא קִנְקָן לַחֲלוּלִין. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אִף הָאוֹמֵר לְחַבִּירוֹ חֲבִית זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ.
חוּץ מִקִּנְקָנִים. יֵצֵא קִנְקָן לַחֲלוּלִין:

פרק ד

הַמוֹלִיד פִּירוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִמָּקוֹם הֵיכָר לַמָּקוֹם הַזֶּה.
אוּ מִמָּקוֹם הַזֶּה לַמָּקוֹם הֵיכָר. פּוֹדְהוּ כְּשַׁעַר
מִקְוָמוֹ. הַמְבִיא פִירוֹת מִן הַגֶּרֶן לָעִיר. וְכֵדֵי יֵין מִן הַגֶּת
לָעִיר. הַשֹּׁבֵחַ לַשְּׁנֵי. וְיֵצִיאֹת מִבֵּיתוֹ:

^א פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי כְּשַׁעַר הַזֶּה. כְּמוֹת שֶׁהַחֲנֻנִי לֹקַח.
לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. כְּמוֹת שֶׁהַשְּׁלַחֲנִי פּוֹרֵט וְלֹא כְּמוֹת
שֶׁהוּא מַצְרֵף. וְאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֶבְסָרָה. אֶת שְׁדָמִיו
יְדוּעִים. יִפְדָּה עַל פִּי עַד אֶחָד. וְאֶת שְׁאֵין דָּמִיו יְדוּעִים.
יִפְדָּה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה. כְּגוֹן הַיֵּין שֶׁקָּרַם. וּפִירוֹת שֶׁהִרְקִיבוּ.
וּמַעוֹת שֶׁהִחֲלִיאוּ:

^ב בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר בְּסָלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסָלַע. בַּעַל הַבֵּית
קוֹדֵם. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֲמֵשׁ. בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר בְּסָלַע.
וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסָלַע וְאִסָּר. אֶת שֶׁל סָלַע וְאִסָּר קוֹדֵם.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן. הַפּוֹדָה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ.
מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית. בֵּין שֶׁהוּא שְׁלוֹ. וּבֵין שֶׁנָּתַן לוֹ
בְּמִתְנָה:

י מערימין על מעשר שני. כיצד אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים. לעבדו ולשפחתו העבדים. הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה. אבל לא יאמר בן לבנו ולבתו הקטנים לעבדו ולשפחתו הכנענים. מפני שיידן כידו:

ה היתה עומד בגורן. ואין בידו מעות. אומר לחבירו הרי הפרות האלו נתונים לך במתנה. חוזר ואומר הרי אלו מחללין על מעות שבבית:

י משך ממנו מעשר בסלע. ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתיים. נותן לו סלע ומשתכר בסלע. ומעשר שני שלו. משך ממנו מעשר בשתיים. ולא הספיק לפדותו עד שעמד בסלע. נותן לו סלע מחולין. וסלע של מעשר שני שלו. אם היה עם הארץ. נותן לו מדמאי:

י הפודה מעשר שני ולא קרא שם. רבי יוסי אומר דיו. רבי יהודה אומר צריך לפרש. היה מדבר עם האשה על עסקי גטה וקדושיה. ונתן לה גטה וקדושיה. ולא פירש. רבי יוסי אומר דיו. רבי יהודה אומר צריך לפרש:

ה המניח איסר ואכל עליו חציו. והלך למקום אחר. והרי הוא יוצא בפונדיון. אוכל עליו עוד איסר. המניח פונדיון ואכל עליו חציו. והלך למקום אחר. והרי הוא יוצא באיסר. אוכל עליו עוד פלג. המניח איסר של מעשר שני. אוכל עליו אחד עשר באיסר. ואחד ממאה באיסר. בית

שְׁמָאֵי אוֹמְרִים הַכֹּל עֲשָׂרָהּ וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים בּוֹדָאֵי.
אֶחָד עֶשֶׂר וּבִדְמָאֵי עֲשָׂרָה:

^ט כָּל הַמַּעוֹת הַנִּמְצָאִים הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין אֶפִּילוֹ דִּינָר זָהָב
עִם הַכֶּסֶף וְעִם הַמַּעוֹת מִצָּא בְּתוֹכָן חֶרֶס וְכָתוּב עָלָיו
מַעֲשֵׂר הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר:

^י הַמוֹצֵא כָּלִי וְכָתוּב עָלָיו קֶרֶבֶן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם
הָיָה שֶׁל חֶרֶס הוּא חוֹלִין וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ קֶרֶבֶן וְאִם הָיָה
שֶׁל מִתְּכֶת הוּא קֶרֶבֶן וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹלִין אָמְרוּ לוֹ אֵין
דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת כּוֹנְסִין חוֹלִין לְקֶרֶבֶן:

^{יא} הַמוֹצֵא כָּלִי וְכָתוּב עָלָיו ק' קֶרֶבֶן מ' מַעֲשֵׂר ד' דְּמָאֵי.
^{טז} טָבֵל ת' תְּרוּמָה שֶׁבִשְׁעֵת סָכְנָה הָיוּ כּוֹתְבִין ת' תַּחַת
תְּרוּמָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּלֵם שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם הֵם אָמַר
רַבִּי יוֹסִי אֶפִּילוֹ מִצָּא חֲבִית וְהִיא מְלִיאָה פִּירוֹת וְכָתוּב
עָלֶיהָ תְּרוּמָה הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין שְׁאֲנִי אוֹמֵר אֲשֶׁתִּקְדַּ הֵיתָה
מְלִאָה פִּירוֹת תְּרוּמָה וּפְנָה:

^{יב} הָאוֹמֵר לִבְנוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּזוּיֹת זֹו וּמִצָּא בְּזוּיֹת אַחֲרֵת.
הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין הָיָה שֵׁם מְנָה וּמִצָּא מֵאֲתִים הַשָּׂאֵר חוֹלִין.
מֵאֲתִים וּמִצָּא מְנָה הַכֹּל מַעֲשֵׂר:

פרק ה

כָּרֶם רְבָעִי מְצִינִין אוֹתוֹ בְּקוֹזְזוֹת אֲדָמָה וְשֵׁל עֶרְלָה
 בַּחֲרִסִּית וְשֵׁל קִבְרוֹת בְּסִיד וּמִמָּחָה וְשׁוֹפֵךְ אָמַר
 רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשִׁבְיעִית
 וְהַצְנוּעִים מִנִּיחִין אֶת הַמַּעוֹת וְאוֹמְרִים כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה
 יֵהָא מְחַלֵּל עַל הַמַּעוֹת הָאֵלּוּ:

ב כָּרֶם רְבָעִי הִיא עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם מִהַלֵּךְ יוֹם אֶחָד לְכָל
 צֵד וְאִיזוֹ הִיא תְּחוּמָּה אֵילַת מִן הַדְּרוֹם וְעַקְרֶבֶת מִן
 הַצָּפוֹן לֹד מִן הַמַּעְרָב וְהִירְדֵן מִן הַמְּזָרָח וּמִשְׁרָבוֹ
 הַפִּירוֹת הַתְּקִינוּ שֶׁיֵּהָא נִפְדָּה סָמוּךְ לְחוּמָּה וּתְנָאִי הִיא
 הַדְּבָר שֶׁאִימְתִי שֶׁיִּרְצוּ יַחְזוֹר הַדְּבָר לְכֻמוֹת שֶׁהִיא רַבִּי
 יוֹסִי אוֹמֵר מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיא הַתְּנָאִי הַזֶּה וּתְנָאִי
 הִיא אִימְתִי שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יַחְזוֹר הַדְּבָר לְכֻמוֹת
 שֶׁהִיא:

ג כָּרֶם רְבָעִי בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חֶמֶשׁ וְאֵין לוֹ
 בִּיעוֹר וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יֵשׁ
 לוֹ פָּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן וּבֵית הֵלֵל
 אוֹמְרִים כֻּלּוֹ לָגַת:

ד בִּיצֵד פּוֹדִין גָּטָע רְבָעִי מִנִּיחִין אֶת הַסֵּל עַל פִּי שְׁלֶשָׁה
 וְאוֹמֵר בְּמָה אָדָם רוֹצֶה לְפָדוֹת לוֹ בְּסָלַע עַל מִנַּת לְהוֹצִיא
 יְצִיאֹת מִבֵּיתוֹ וּמִנִּיחִין אֶת הַמַּעוֹת וְאוֹמֵר כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה
 מְחַלֵּל עַל הַמַּעוֹת הָאֵלּוּ בְּכַךְ וּבְכַךְ סָלִים בְּסָלַע:

ה בַּשְּׁבִיעִית פּוֹדֶהוּ בְּשׁוּיָיו. וְאִם הָיָה הַכֹּל מוֹפָקָר. אֵין לוֹ
אֶלָּא שְׂכָר לְקִיטָּה. הַפּוֹדָה נֹטֵעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. מוֹסִיף עָלָיו
חֲמִישִׁיתוֹ. בֵּין שֶׁהוּא שָׁלוֹ. וּבֵין שֶׁנֶּתֵּן לוֹ בַּמַּתָּנָה:

י עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח. שֶׁל רִבְעִית וְשֶׁל
שְׁבִיעִית הָיָה בִיעוּר. בִּיצָד (הָיָה בִיעוּר). נֹתֵנִים תְּרוּמָה
וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לְבָעֲלִים. וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לְבָעֲלִיו. וּמַעֲשֵׂר
עֲנִי לְבָעֲלִיו. וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַכּוֹרִים. מִתְּבַעְרִים בְּכָל מָקוֹם.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַכּוֹרִים נִתְּנִין לַכֹּהֲנִים בַּתְּרוּמָה.
הַתְּבָשִׁיל בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים צִרְיָךְ לְבָעֵר. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים הָרִי הוּא כַּמְבוּעֵר:

י' מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פִּירוֹת בְּזֶמֶן הַזֶּה. וְהִגִּיעָה שַׁעַת הַבִּיעוּר. בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים צִרְיָךְ לְחַלֵּל עַל הַכֶּסֶף. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
אַחַד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאַחַד שֶׁהֵן פִּירוֹת:

י"א אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בַּעֲלֵי בָתִּים
שֶׁבַמְדִּינֹת. מִהֲרוּ וְהִתְקִינוּ אֶת פִּירוֹתֵיכֶם. עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ
שַׁעַת הַבִּיעוּר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד. שְׁכָל הַפִּירוֹת
שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעֹנֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת. פְּטוּרִים מִן הַבִּיעוּר:

ט מִי שֶׁהָיוּ פִּירוֹתָיו רְחוּקִים מִמֶּנּוּ. צִרְיָךְ לַקְרוֹת לָהֶם
שֵׁם. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּין גְּמְלִיאֵל וְהַזְקֵנִים. שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה.
אָמַר רַבִּין גְּמְלִיאֵל עֲשׂוּר שְׁאֲנִי עֲתִיד לָמוּד. נִתּוֹן לִיהוֹשֻׁעַ.
וּמִקּוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ. עֲשׂוּר אַחֵר שְׁאֲנִי עֲתִיד לָמוּד. נִתּוֹן
לְעֲקִיבָא בֶן יוֹסֵף שִׁיזְכָּה בּוֹ לְעֹנִיִּים. וּמִקּוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ.

אמר רבי יהושע עשור שאני עתיד למוד. נתון לאלעזר
בן עזריה ומקומו משכר לו. ונתקבלו זה מזה שכר:

במנחה ביום טוב האחרון היו מתודין. כיצד היה הודוי.
בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני. ונטע רבעי.
נתתיו ללוי. זה מעשר לוי. וגם נתתיו זו תרומה. ותרומת
מעשר. לגר ליתום ולא למנה. זה מעשר עני. הלקט
והשכחה והפאה. אף על פי שאינו מעבבין את הודוי.
מן הבית זו חלה:

י"א ככל מצותך אשר צויתני. הא אם הקדים מעשר
שני לראשון. אינו יכול להתודות. לא עברתי ממצותיך.
לא הפרשתי ממין על שאינו מינו. ולא מן התלוש על
המחבר. ולא מן המחבר על התלוש. ולא מן החדש על
הישן. ולא מן הישן על החדש. ולא שכחתי. ולא שכחתי
מלברכך. ומלהזכיר שמך עליו:

י"ב לא אכלתי באני ממנו. הא אם אכלו באנינות אינו
יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא. הא אם הפרישו
בטומאה אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת. לא
לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת. ולא נתתיו לאוננים
אחרים. שמעתי בקול יי אלהי. הבאתיו לבית הבחירה.
עשיתי ככל אשר צויתני. שמחתי ושמחתי בו:

י"ג השקיפה ממעון קדשך מן השמים. עשינו מה שצויתך
עלינו. אף אתה עשה מה שהבטחתנו. השקיפה ממעון

קִדְשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם. וּבִרְדָּךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבָנִים
וּבְבָנוֹת. וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ בְּטֹל וּבְמָטָר
וּבְזֵלֶדוֹת בְּהֶמָּה. כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב
וּדְבַשׁ. כִּדִּי שֶׁתֵּתֶן טַעַם בִּפְּרִירוֹת:

י"ד מִכָּאֵן אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל וּמִמְזֵרִים מִתּוֹדִים. אָבֵל לֹא גֵרִים.
וְלֹא עֲבָדִים מְשׁוֹחָרְרִים שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בָּאֶרֶץ. רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר אֵף לֹא כֹהֲנִים וְלוֹיִים שְׂלֹא נָטְלוּ חֶלֶק בָּאֶרֶץ. רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ:

טו' יוֹחֲנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הָעֵבֶיר הוֹדִיָּת הַמַּעֲשֶׂר. אֵף הוּא בְּטֹל
אֶת הַמַּעֲזָרִים וְאֵת הַנוֹקְפִים. וְעַד יָמָיו הָיָה פָּטִישׁ מִכָּה
בִּירוּשָׁלַיִם וּבִיָּמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמָאִי: סליק

מסכת חלה

פרק א

חמשה דברים חייבין בחלה. החטים והשעורים.
והבסמים. ושבולת שועל. ושיפון. הרי אלו
חייבין בחלה. ומצטרפין זה עם זה ואסורין בחדש מלפני
הפסח ומלקצור מלפני העומר. ואם השרישו קודם
לעמר העמר מתירן. ואם לאו. אסורין עד שיבא העמר
הבא:

ב האוכל מהם כזית מצה בפסח. יצא ידי חובתו. כזית
חמץ. חייב בהפרת. נתערב אחד מהם בכל המינים. הרי
זה עובר בפסח. הנודר מן הפת ומן התבואה. אסור בהם
(אבל הנודר מן הדגן אסור בכל המינין חוץ מפירות
האילן) דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים הנודר מן הדגן
אינו אסור אלא מהן. וחייבין בחלה ובמעשרות:

ג אלו חייבין בחלה ופטורים מן המעשרות. הלקט
והשכחה. והפאה. וההפקר ומעשר ראשון שנטלה
תרומתו ומעשר שני. והקדש שנפדו. ומותר העמר.
ותבואה שלא הביאה שליש. רבי אליעזר אומר תבואה
שלא הביאה שליש. פטורה מן החלה:

ד אלו חייבין במעשרות ופטורין מן החלה. האורז והדוחן.
והפרגים והשומשמים. והקטניות. ופחות מחמשת

רביעיים בתבואה. הסופגנין. והדבשנין והאסקריטין.
וחלת המשרת והמדמע פטורין מן החלה:

ה עסה שתחלתה סופגנין וסופה סופגנין. פטורה מן
החלה. תחלתה עסה וסופה סופגנין. תחלתה סופגנין.
וסופה עסה. חייבת בחלה. וכן הקנבקאות חייבות:

י המעסה בית שמאי פטורין. ובית הלל מחייבין. החליטה
בית שמאי מחייבין. ובית הלל פטורים. חלות תודה
ורקיקי נזיר עשאן לעצמו פטור. למכור בשוק חייב:

י נחתום שעשה שאור לחלק. חייב בחלה. נשים שנתנו
לנחתום לעשות להם שאור. אם אין בשל אחת מהן
כשעור. פטורה מן החלה:

ח עסת הכלבים. בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבת
בחלה. ומערבין בה. ומשתתפין בה. ומברכין עליה.
ומזמנין עליה. ונעשית ביום טוב ויוצא בה אדם ידי חובתו
בפסח. אם אין הרועין אוכלין ממנה. אינה חייבת בחלה.
ואין מערבין עליה. ואין מזמנין עליה ואינה נעשית ביום
טוב ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בין כך ובין כך
מטמאה טומאת אוכלין:

ט החלה והתרומה חייבין עליה מיתה וחמש. ואסורים
לזרים. והם נכסי כהן. ועולין באחד ומאה. וטעונין רחיצת
ידים. והערב שמש. ואין נוטלין מן הטהור על הטמא.

אֵלָא מִן הַמֶּקֶף. וּמִן הַדְּבָר הַגָּמוּר. הָאוֹמֵר כֹּל גִּרְנִי
תְּרוּמָה. וְכֹל עֲסוֹתֵי חֵלֶה. לֹא אָמַר כָּלוּם. עַד שִׁישִׁיר
מִקְצַת:

פרק ב

פִּירוֹת חוּצָה לָאֶרֶץ שֶׁנִּכְנְסוּ לָאֶרֶץ. חֵיִיבִים בַּחֵלֶה. יֵצְאוּ
מִכָּאן לְשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִחֵיִב. וְרַבִּי עֲקִיבָא
פּוֹטֵר:

^ב עֵפֶר חוּצָה לָאֶרֶץ שֶׁבָּא בְּסַפִּינָה לָאֶרֶץ. חֵיִיבֵת
בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבִשְׂבִיעִית. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזֶמֶן
שֶׁהַסַּפִּינָה גּוֹשְׁשֶׁת. עֶסֶה שְׁנַלְוֶשָׁה בְּמֵי פִירוֹת חֵיִיבֵת
בַּחֵלֶה וְנֶאֱכָלֶת בְּיָדַיִם מְסוּאָבוֹת:

^ג הָאִשָּׁה יּוֹשֶׁבֶת וְקוֹצֶה חֵלֶתָּה עֲרוּמָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָּה
לְכַסּוֹת אֶת עֲצָמָהּ אָבֵל לֹא הָאִישׁ. מִי שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לַעֲשׂוֹת
עֲסָתוֹ בְּטֶהֱרָה יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין. וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה. וְרַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה. וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה קִבִּים. שְׂכָשֶׁם
שֶׁהוּא קוֹרָא לְטֶהוֹרָה. בֶּדֶךְ הוּא קוֹרָא לְטִמְאָה. לִזּוֹ קוֹרָא
חֵלֶה בְּשֵׁם. וְלִזּוֹ קוֹרָא חֵלֶה בְּשֵׁם. אָבֵל קִבִּים אֵין לָהֶם
חֵלֶק בְּשֵׁם:

^ד הָעוֹשֶׂה עֲסָתוֹ קִבִּים. וְנִגְעוּ זֶה בָּזֶה. פְּטוּרִים מִן הַחֵלֶה
עַד שִׁישׁוּכּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַרוּדָה וְנוֹתֵן לִסֵּל.
הִסֵּל מִצָּרְפֶּן לַחֵלֶה:

ה' המפריש חלתו קמח אינו חלה. וגזל ביד כהן. העסה עצמה חייבת בחלה. והקמח אם יש בו פשיעור. חייבת בחלה. ואסורה לזרים. דברי רבי יהושע. אמרו לו מעשה וקפשה זקן זר. אמר להם אף הוא קלקל לעצמו ותקן לאחרים:

י' תמשה רביעים קמח (ועוד) חייבים בחלה. הם ושארן וסבן ומרסנן תמשה רביעים חייבים. נטל מרסנן מתוכן. וחזר לתוכן. הרי אלו פטורין:

י' שיעור החלה. אחד מעשרים וארבעה. העושה עסה לעצמו. והעושה למשתה בנו. אחד מעשרים וארבעה. נחתום שהוא עושה למכור בשוק. וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק. אחד מארבעים ושמנה. נטמאת עסתה שוגגת או אנוסה. אחד מארבעים ושמנה. נטמאת מזידה. אחד מעשרים וארבעה. כדי שלא יהא חוטא נשכר:

ה' רבי אליעזר אומר נטלת מן הטהור על הטמא. ביצד. עסה טהורה ועסה טמאה. נוטל כדי חלה מעסה שלא הורמה חלתה. ונותן פחות מכביצה באמצע כדי שיטול מן המקף. וחכמים אוסרין:

פרק ג

אוֹכְלִין עָרָא מִן הָעֶסָה עַד שְׁתַּגְלָגַל בַּחֲטִים וְתַטְמָטֵם
 בַּשְּׁעוּרִים גְּלָגְלָה בַּחֲטִים וְתַטְמָמָה בַּשְּׁעוּרִים
 הָאוֹכֵל מִמֶּנָּה חַיִּיב מִיתָה כִּיּוֹן שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת אֶת הַמִּים
 מִגְבֶּהֶת חֲלָתָהּ וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יֵהָא שֵׁם חֲמֶשֶׁה רְבִיעִים
 קִמַּח:

^ב נִדְמָמָה עֲסָתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה פְּטוּרָה שֶׁהִמְדָּמַע
 פְּטוּר וּמִשְׁגֻּלְגָּלָה חַיִּיבָתָה נֹלֵד לָהּ סֶפֶק טוּמְאָה עַד שֶׁלֹּא
 גְּלָגְלָה תַעֲשֶׂה בְּטוּמְאָה וּמִשְׁגֻּלְגָּלָה תַעֲשֶׂה בְּטַהֲרָה:

^ג הַקֹּדֶשֶׁה עֲסָתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה וּפְדָאָתָה חַיִּיבָתָה
 מִשְׁגֻּלְגָּלָה וּפְדָאָתָה חַיִּיבָתָה הַקֹּדֶשֶׁתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה
 וְגְלָגְלָה הַגְּזֵבֶר וְאַחֵר כְּךָ פְּדָאָתָה פְּטוּרָה שֶׁבִשְׁשַׁעַת
 חֹבְתָה הִיתָה פְּטוּרָה:

^ד כִּיּוֹצֵא בּוֹ הַמְּקֻדֵּשׁ פִּירוּתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנֶת
 הַמַּעֲשֻׂרוֹת וּפְדָאֵן חַיִּיבִין וּמִשְׁבָּאוּ לְעוֹנֶת הַמַּעֲשֻׂרוֹת
 חַיִּיבִין הַקֹּדֶשֶׁשׁ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וְנִגְמְרָן הַגְּזֵבֶר וְאַחֵר כְּךָ
 פְּדָאֵן פְּטוּרִין שֶׁבִשְׁשַׁעַת חֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִין:

^ה הַנֶּכְרִי שֶׁנָּתַן לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עֶסָה פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה
 נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגַל חַיִּיב וּמִשְׁגֻּלְגָּל פְּטוּר
 הָעוֹשֶׂה עֶסָה עִם הַנֶּכְרִי אִם אֵין בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיעוּר
 חֲלָה פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה:

י גר שנתגזיר והיתה לו עסה. נעשית עד שלא נתגזיר פטור. ומשנתגזיר חייב. ואם ספק חייב. ואין חייבין עליה חמש. רבי עקיבא אומר הכל הולך אחר הקרימה בתנור:

י העושה עסה מן החטים ומן האורז. אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה. ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח. ואם אין בה טעם דגן. אינה חייבת בחלה. ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח:

י"ה הנוטל שאור מעסה שלא הורמה חלתה ונותן לתוך עסה שהורמה חלתה. אם יש לו פרנסה ממקום אחר. מוציא לפי חשבון. ואם לאו. מוציא חלה אחת על הכל:

ט כיוצא בו. זיתי מסיק שנתערבו עם זיתי נקוף. ענבי בציר עם ענבי עוללות. אם יש לו פרנסה ממקום אחר. מוציא לפי חשבון. ואם לאו. מוציא תרומה ותרומת מעשר לכל. והשאר מעשר ומעשר שני לפי חשבון:

י הנוטל שאור מעסת חטים. ונותן לתוך עסת אורז. אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה. ואם לאו פטורה. אם כן למה אמרו הטביל אוסר כל שהוא. מין במינו. ושלא במינו בנותן טעם:

פרק ד

שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי קָבִים וְנִגְעוּ זֶה בְּזֶה אֶפִּילוּ הֵם
מִמֵּין אֶחָד פְּטוּרִים וּבִזְמַן שֶׁהֵם שָׁל אִשָּׁה אַחַת
מִן בְּמִינוֹ חַיִּיב וְשָׁלֹא בְּמִינוֹ פְּטוּר:

אִי זֶה הוּא מִן בְּמִינוֹ הַחֲטִים אֵינָן מַצְטַרְפוֹת עִם הַכֹּל
אַלֵּא עִם הַפְּסָמִים הַשְּׁעוּרִים מַצְטַרְפוֹת עִם הַכֹּל חוּץ מִן
הַחֲטִים רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר שְׂאֵר הַמִּינִים מַצְטַרְפִּין
זֶה עִם זֶה:

א שְׁנֵי קָבִין וְקָב אוֹרֵז אוֹ קָב תְּרוּמָה בְּאֻמָּצָה אֵינָן
מַצְטַרְפִּין דָּבָר שֶׁנֶּטְלָה חֲלָתוֹ בְּאֻמָּצָה מַצְטַרְפִּין שְׁכָבָר
נִתְחַיֵּיב בַּחֲלָה:

ד קָב חֲדָשׁ וְקָב יָשָׁן שֶׁנִּשְׁכּוּ זֶה בְּזֶה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר
יִטּוֹל מִן הָאֻמָּצָה וְחֻכָּמִים אוֹסְרִים הַנּוֹטֵל חֲלָה מִן הַקָּב
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֲלָה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינָה חֲלָה:

ה שְׁנֵי קָבִין שֶׁנֶּטְלָה חֲלָתוֹ שֶׁל זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְשֶׁל זֶה בְּפָנָי
עֲצָמוֹ חֲזָר וְעָשָׂאן עֶסֶה אַחַת רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר וְחֻכָּמִים
מַחֲיִיבִין נִמְצָא חֲמָרוֹ קוּלוֹ:

ו נּוֹטֵל אָדָם כִּדֵּי חֲלָה מֵעֶסֶה שְׁלֹא הוֹרְמָה חֲלָתָהּ
לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטִהְרָה לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ חֲלָת
דְּמָאֵי עַד שֶׁתִּסְרַח שֶׁחֲלָת דְּמָאֵי נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל
הַטְּמֵא וְשָׁלֹא מִן הַמֶּקֶר:

י' ישראל שהיו אריסין לגזים בסוריא. רבי אליעזר מחייב פירותיהם במעשרות ובשביעית. ורבן גמליאל פטר. רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא. ורבי אליעזר אומר חלה אחת. אחזו קולו של רבן גמליאל. וקולו של רבי אליעזר. חזרו לנהוג כדברי רבן גמליאל בשתי דרכים:

ח רבן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה. מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת. מכזיב עד הנָהָר ועד אַמְנָה שתי חלות. אחת לאור ואחת לפהן. של אור יש לה שיעור. ושל פהן אין לה שיעור. מן הנָהָר ומן אַמְנָה ולפנים שתי חלות. אחת לאור ואחת לפהן. של אור אין לה שיעור. ושל פהן יש לה שיעור. וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות לגדות ולילדות. ונאכלת עם הזר על השלחן ונתנת לכל כהן:

ט ואלו נתנין לכל כהן. החרמים והבכורות. ופדיון הבן. ופדיון פטר חמור. הזרוע והלחיים והקבה. וראשית הגז. ושמן שרפה. וקדשי המקדש. והבכורים. רבי יהודה אוסר בבכורים. פרשיני תרומה. רבי עקיבא מתיר. וחכמים אוסרים:

י' נתאי איש תקוע הביא חלות מבתר. ולא קבלו ממנו. אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא. ולא קבלו מהם. אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קודם

עֲצָרְתָּ וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם מִפְּנֵי הַכְּתוּב שֶׁבִּתְּוֹרָה וְחֵג הַקָּצִיר
בְּבוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶה:

י"א בֶּן אֲנָטִינוּס הֵעֲלָה בְּכוֹרוֹת מִבֶּבֶל וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בְּבוּרֵי יֵין וְשֶׁמֶן. וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
אֵף הוּא הֵעֲלָה אֶת בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן
בִּירוּשָׁלַיִם וְהִחֲזִירוּהוּ שְׁלֹא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אֲרִיסְטוֹן
הֵבִיא בְּבוּרָיו מֵאַפְמָיָא וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ הַקּוֹנֶה
בְּסוּרֵיָא כְּקוֹנֶה בַּפְּרוֹר שֶׁבִירוּשָׁלַיִם: סליק

מסכת ערלה

פרק א

הַנוֹטֵעַ לְסִיגָא וְלַקְזוֹרוֹת פֶּטוּר מִהָעֶרְלָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
אֶפִּילוּ אָמַר הַפְּנִימִי לְמֵאכֹל וְהַחִיצוֹן לְסִיגָא
הַפְּנִימִי חַיִּיב וְהַחִיצוֹן פֶּטוּר:

בַּעֲת שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ מִצָּאוּ נְטוּעַ פֶּטוּר נִטְעוּ אֶף
עַל פִּי שְׁלֹא כִּבְשׁוּ חַיִּיב הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים חַיִּיב רַבִּי יְהוּדָה
פּוֹטֵר הַנוֹטֵעַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהַנֶּכְרִי שֶׁנִּטְעַע וְהַגְזֵלָן
שֶׁנִּטְעַע וְהַנוֹטֵעַ בְּסַפִּינָה וְהַעוֹלָה מֵאֵלִיו חַיִּיב בְּעֶרְלָה:

ג אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְהִסְלַע עֲמוּ שֶׁטְפוּ נָהָר וְהִסְלַע עֲמוּ אִם
יָכוֹל לַחְיוֹת פֶּטוּר וְאִם לֹא חַיִּיב נֶעְקַר הִסְלַע מִצְדּוֹ אוֹ
שֶׁזָּעַזְעוּתוֹ הַמַּחְרִישָׁה אוֹ שֶׁזָּעַזְעוּ וְעָשְׂאוּ בַּעֲפָר אִם יָכוֹל
לַחְיוֹת פֶּטוּר וְאִם לֹא חַיִּיב:

ד אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְנִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ שֶׁרֶשׁ פֶּטוּר וְכַמָּה יֵהָא
הַשֶּׁרֶשׁ רֶבֶן שֶׁמַּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרִתּוֹתָא כְּמַחֲטָא שֶׁל מִתּוּחַ:

ה אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וּבּוֹ בְּרִיכָה וְהוּא חֵיָה מִמָּנָה חֲזָרָה הַזְקָנָה
לְהִיּוֹת כְּבָרִיכָה הַבְּרִיכָה שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה וְנִפְסְקָה מוֹנָה
מִשְׁעָה שֶׁנִּפְסְקָה סְפּוּק הַגִּפְּנִים וְסְפּוּק עַל גִּבִּי סְפּוּק
אֶף עַל פִּי שֶׁהַבְּרִיכָן בְּאֶרֶץ מוֹתֵר רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִקּוֹם

שְׂכַחָה יָפָה מוֹתֵר וּמִקּוֹם שְׂכַחָה רָע אָסוּר. (וְכֵן) בְּרִיכָה
שֶׁנִּפְסְקָה וְהִיא מְלֵאָה פִּירוֹת. אִם הוֹסִיף בְּמֵאֲתִים אָסוּר:

י גְּטִיעָה שֶׁל עֵרְלָה. וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּגִטִּיעוֹת.
הֲרִי זֶה לֹא יִלְקוּט. וְאִם לָקַט יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתִים. וּבִלְבָד
שֶׁלֹא יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵף יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט
וַיַּעֲלוּ בְּאַחַד וּמֵאֲתִים.

י הָעֵלִים וְהַלּוּלָבִים. וּמִי גִפְנִים. וּסְמָדֵר מוֹתָרִים בְּעֵרְלָה.
וּבִרְבָּעִי וּבִנְזִיר. וְאָסוּרִים בְּאַשְׁרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַסְּמָדֵר
אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַמַּעֲמִיד
בְּשֶׁרֶף הָעֵרְלָה אָסוּר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמַּעֲתִי בִּפְּירוֹשׁ.
שֶׁהַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרֶף הָעֵלִים. בְּשֶׁרֶף הָעֵקָרִים מוֹתֵר. בְּשֶׁרֶף
הַפָּגִים אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהֵם פְּרִי:

י"ג עֲגוּקָלוֹת וְהַחֲרָצִנִּים וְהַזִּגִּים. וְהַתָּמָד שֶׁלָּהֶם. קְלִיפֵי
רְמוֹן וְהַנֶּזֶן שֶׁלּוֹ. קְלִיפֵי אֶגְזוֹזִים וְהַגִּרְעִינִים. אָסוּרִים
בְּעֵרְלָה. וּבְאַשְׁרָה. וּבִנְזִיר. וּמוֹתָרִין בִּרְבָּעִי וְהַנּוֹבְלוֹת כָּלֶם
אָסוּרוֹת:

ט רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עֵרְלָה. וְאִין נוֹטְעִין אֶגְזוֹז
שֶׁל עֵרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי. וְאִין מְרַכִּיבִין בְּכַפְּיוֹת שֶׁל
עֵרְלָה:

פרק ב

הַתְּרוּמָה • (וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וְדָאִי •) וּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי • הַחֲלָה וְהַבְּכוּרִים • עוֹלִים
בְּאַחַד וּמֵאָה • וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה • וְצָרִיד לְהָרִים • הָעֶרְלָה
וְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם • עוֹלִים בְּאַחַד וּמֵאֲתַים • וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה •
וְאֵין צָרִיד לְהָרִים • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵינֶן מִצְטָרְפִין • רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִצְטָרְפִין בְּנוֹתָן טַעַם • אֲבָל לֹא לְאַסּוּר:

בַּתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה •
כִּי־צִד • סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה • וְאַחֵר כֶּךָ נִפְלוּ
שְׁלֹשָׁה קַבִּין עֶרְלָה • אוֹ שְׁלֹשָׁה קַבִּין כֻּלָּאֵי הַכֶּרֶם • זֶה הִיא
שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה:

גַּ הָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכֻּלָּאִים • וְהַכֻּלָּאִים אֶת הָעֶרְלָה •
וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה • כִּי־צִד • סָאָה עֶרְלָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאֲתַים •
וְאַחֵר כֶּךָ נִפְלָה סָאָה וְעוֹד עֶרְלָה • אוֹ סָאָה וְעוֹד שֶׁל כֻּלָּאֵי
הַכֶּרֶם • זֶה הִיא שֶׁהָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכֻּלָּאִים • וְהַכֻּלָּאִים
אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה:

דַּ כָּל הַמְּחֻמָּץ • וְהַמִּתְבַּל • וְהַמְדַּמֵּעַ • בַּתְּרוּמָה וּבָעֶרְלָה •
וּבְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּר • בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף מְטֵמֵא •
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים לְעוֹלָם אֵינֶן מְטֵמֵא עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ
כִּבְיָצָה:

ה דוֹסְתָאֵי אִישׁ כֹּפֵר יִתְמָהּ הִיא מִתְלַמִּידֵי בֵּית שְׁמַאי.
וְאָמַר שְׁמַעְתִּי מִשְׁמַאי הַזֶּקֶן שֶׁאָמַר לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטִמָּא
עַד שִׁיהֶא בּוֹ כְּבִיצָה:

י וּלְמָה אָמְרוּ כָּל הַמַּחֲמֵץ וְהַמֶּתֶבֶל וְהַמְדַּמֶּעַ לְהַחֲמִיר.
מִן בְּמִינוֹ לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר מִן בְּשֵׁאֵינוֹ מִינוֹ כִּיצַד שְׁאוֹר
שֶׁל חֲטִים שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עֵיסַת חֲטִים וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ.
בֵּין שֵׁשׁ בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵינוֹ בּוֹ לַעֲלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה אֲסוּר אֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה בֵּין שֵׁשׁ
בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ בֵּין שֵׁאֵין בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ אֲסוּר:

יז לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר מִן בְּשֵׁאֵינוֹ מִינוֹ כִּיצַד כְּגוֹן גְּרִיסִין
שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ עִם עֲדָשִׁים וַיֵּשׁ בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם בֵּין שֵׁשׁ
בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד
וּמֵאָה אֲסוּר אֵין בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם בֵּין שֵׁשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה מוֹתֵר:

יח שְׁאוֹר שֶׁל חוֹלִין שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עֶסֶה וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ.
וְאַחֵר כֶּךָ נִפְּל שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי
הַכֶּרֶם וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ אֲסוּר:

ט שְׁאוֹר שֶׁל חוֹלִין שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ עֶסֶה וְחֻמְצָה וְאַחֵר כֶּךָ
נִפְּל שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וַיֵּשׁ
בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ אֲסוּר רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִיר:

י תבלין שנים ושלשה שמות ממין אחד או משלשה אסור ומצטרפין רבי שמעון אומר שנים ושלשה שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אינן מצטרפין:

יא שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ נצטרפו וחמצו רבי אליעזר אומר אחר האחרון אני בא וחכמים אומרים בין שנפל (שאור) בתחלה בין בסוף לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ:

יב יועזר איש הבירה היה מתלמידי בית שמאי ואמר שאלתי את רבן גמליאל הזקן עומד בשער המזרח ואמר לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ:

יג כלים שסכן בשמן טמא וחזר וסכן בשמן טהור או שסכן בשמן טהור וחזר וסכן בשמן טמא רבי אליעזר אומר אחר הראשון אני בא וחכמים אומרים אחר האחרון:

יד שאור של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו לתוך עסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו אסור לזרים ומותר לכהנים רבי שמעון מתיר לזרים ולכהנים:

טו תבלין של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו בקדירה לא באלו כדי לתבל ולא באלו כדי לתבל ונצטרפו ותבלו:

אָסור לְזָרִים. וּמוֹתֵר לִכְהֻנִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר לְזָרִים
וּלְכַהֲנִים:

י' חֲתִיכָה שֶׁל קֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים. שֶׁל פָּגוּל. וְשֶׁל נֹתֵר. (וְשֶׁל
טָמֵא.) שְׁנֵת־בְּשָׁלוֹ עִם הַחֲתִיכוֹת. אָסור לְזָרִים. וּמוֹתֵר
לִכְהֻנִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר לְזָרִים וּלְכַהֲנִים:

י"ב בֶּשֶׂר קֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים. וּבֶשֶׂר קֳדָשִׁים קָלִים שְׁנֵת־בְּשָׁלוֹ עִם
בֶּשֶׂר הַתְּאֻוָּה. אָסור לְטָמֵאִים. וּמוֹתֵר לְטְהוֹרִים:

פרק ג

בְּגָד שֶׁצָּבְעוּ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה. יִדְלַק. נִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים. כָּלם
יִדְלְקוּ. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יַעֲלֶה
בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ב' הַצּוֹבֵעַ מֵלֹא הִסִּיט בְּקִלְפֵי עֵרְלָה וְאַרְגּוֹ בְּבִגְד. וְאִין יָדוּעַ
אֵיזָה הוּא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יִדְלַק הַבִּגְד. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ג' הָאוֹרֵג מֵלֹא הִסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוּר בְּבִגְד. יִדְלַק
הַבִּגְד. וּמִשְׁעַר הַנְּזִיר. וּמִפֶּטֶר חֲמוּר. בִּשְׁק. יִדְלַק הַשֶּׁק.
וּבִמְקַדְשֵׁין מְקַדְשֵׁין כָּל שֶׁהוּא:

ד' תִּבְשִׁיל שֶׁבְּשָׁלוֹ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה. יִדְלַק. נִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים.
יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ה תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה ואפה בו את הפת
תדלק הפת נתערבה באחרות תעלה באחד ומאתים:

י מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו
באחרים (ואחרים באחרים) כלם ידלקו דברי רבי מאיר
וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים:

י שהיה רבי מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש
וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד
ורבי עקיבא אומר שבעה ואלו הם אגוזי פרך ורמוני
בדן וחביות סתומות וחולפות תרדין וקלסי כרוב
ודלעת יננית רבי עקיבא אומר אף בכרות של בעל
הבית הראוי לערלה ערלה לכלאי הכרם כלאי הכרם:

ח (ביצד) נתפצעו האגוזים נתפרדו הרמונים נתפתחו
החביות נתחתכו הדלועים נתפרסו הכרות יעלו
באחד ומאתים:

ט ספק ערלה בארץ ישראל אסור ובסוריא מותר
ובחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט
כרם נטוע ירק וירק נמכר חוצה לו בארץ ישראל אסור
ובסוריא מותר ובחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא
ילקוט ביד החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה
הלכה והכלאים מדברי סופרים: סליק

מסכת בכורים

פרק א

י"ש מביאין בכורים וקורין מביאין ולא קורין ויש
שאינן מביאין אלו שאינן מביאין הנוטע לתוך שלו
והבריד לתוך של יחיד או לתוך של רבים וכן המבריד
מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו הנוטע
לתוך שלו והבריד לתוך שלו ודרך היחיד ודרך הרבים
באמצע הרי זה אינו מביא רבי יהודה אומר כזה מביא:

ב מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר ראשית בכורי
אדמתך עד שיהיו כל הגדולין מאדמתך האריסין
והחכורות והסקריקון והגזלן אין מביאין מאותו הטעם
משום שנאמר ראשית בכורי אדמתך:

ג אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים לא מתמרים
שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינן
מן המובחר אין מביאין בכורים קודם לעצרת אנשי הר
צבועים הביאו בכוריהם קודם לעצרת ולא קבלו מהם
מפני הכתוב שבתורה וחק הקציר בכורי מעשיך אשר
תזרע בשדה:

ד אלו מביאין ולא קורין הגר מביא ואינו קורא שאינו
יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו ואם היתה
אמו מישראל מביא וקורא וכשהוא מתפלל בינו לבין

עֲצָמוּ. אֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל. וְכָשֶׁהוּא בְּבֵית הַכְּנָסֶת.
אֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם. וְאִם הִיתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֹמֵר
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

ה' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אֹמֵר. אִשָּׁה בֵּת גֵּרִים לֹא תִנָּשֵׂא
לְכַהֲנָה עַד שֶׁתֵּהָא אִמָּה מִיִּשְׂרָאֵל. אֶחָד גֵּרִים. וְאֶחָד
עֲבָדִים מְשֻׁחָרְרִים. וְאֶפְּלוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת. עַד שֶׁתֵּהָא
אִמָּן מִיִּשְׂרָאֵל. הָאֶפֹּטְרוֹפּוֹס וְהַשְּׁלִיחַ. וְהָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה.
וְטוֹמָטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין. שְׂאִינָן יִכּוּלִין
לֵאמֹר. אֲשֶׁר נִתְּנָה לִי הַשֵּׁם:

י' הַקּוֹנֶה שְׁתֵּי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שָׁל חֲבִירָיו. מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא.
רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. יָבֵשׁ הַמַּעֲיָן. נִקְצֵץ הָאֵילָן.
מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. מַעְצֶרֶת
וְעַד הַחֵג מְבִיא וְקוֹרֵא. מִן הַחֵג וְעַד חֲנֻכָּה. מְבִיא וְאִינוּ
קוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִירָא אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא:

י' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו. וּמִכֹּר שְׂדֵהוּ. מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא. וְהַשְּׁנִי.
מֵאוֹתוֹ הַמִּין אִינוּ מְבִיא. מִמֵּין אַחֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר אֵף מֵאוֹתוֹ הַמִּין מְבִיא וְקוֹרֵא:

ה' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו. גִּבְזָזוּ. גִּמְזָזוּ. גִּנְגְּבוּ. גִּנְגְּבוּ. אוֹ שְׁנֵטְמָאוּ.
מְבִיא אַחֲרֵים תַּחְתֵּיהֶם וְאִינוּ קוֹרֵא. וְהַשְּׁנִיִּים אֵינָן חֲזִבִין
עֲלֵיהֶם חֲמֵשׁ. נְטֵמָאוּ בְּעֶזְרָה נּוֹפֵץ וְאִינוּ קוֹרֵא:

^ט ומנין שהוא חייב באחריותו עד שיביאם להר הבית.
שנאמר ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי אלהיך.
מלמד שחייב באחריותו עד שיביאם להר הבית. הרי
שהביא ממין אחד וקרא וחזר והביא ממין אחר אינו
קורא:

^י ואלו מביאין וקורין מן העצרת ועד החג. משבעת
המינים מפירות שבהרים. מתמרות שבעמקים. ומזיתי
שמן. מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין
בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

^{יא} הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא.
רבי מאיר אומר אפילו שנים. קנה אילן וקרקעו מביא
וקורא. רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות וחכירות
מביאין וקורין:

יום ה

פרק ב

הַתְּרוּמָה וְהַבְּכוּרִים חִיבִים עָלֵיהֶם מִיתָה וְחֻמֶּשׁ.
וְאֲסוּרִים לְזָרִים וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן וְעוֹלִין בְּאֶחָד
וּמֵאָה וְטַעוֹנִים רְחִיצַת יָדִים וְהַעֲרַב הַשֶּׁמֶשׁ הָרִי אֵלּוּ
בַּתְּרוּמָה וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּמַּעֲשֵׂר:

^ב יֵשׁ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה שֶׁהַמַּעֲשֵׂר
וְהַבְּכוּרִים טַעוֹנִים הִבָּאת מְקוֹם וְטַעוֹנִים וְדוּי וְאֲסוּרִין
לְאוֹנֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר וְחִיבִין בְּבִיעוּר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן
פוֹטֵר וְאֲסוּרִין כָּל שֶׁהֵן מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם וְגִדּוּלֵיהֶן
אֲסוּרִים מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם אִף לְזָרִים וְלִבְהֶמָה רַבִּי
שִׁמְעוֹן מַתִּיר הָרִי אֵלּוּ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן
בַּתְּרוּמָה:

^ג יֵשׁ בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים.
שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר אוֹסְרִין אֶת הַגּוֹרֵן וְיֵשׁ לָהֶם שִׁיעוּר.
וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפִּירוֹת בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשִׁלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת.
וּבְאַרְיִסִין וּבַחֲכוּרוֹת וּבַסְקָרְקוֹן וּבַגּוֹזֵל הָרִי אֵלּוּ בַּתְּרוּמָה
וּבַמַּעֲשֵׂר מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים:

^ד וְיֵשׁ בַּבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר.
שֶׁהַבְּכוּרִים נִקְנִין בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שִׁדְהוּ

בבֹּרִים. וְחֵיב בְּאַחֲרֵיהֶם. וְטֻעֲנִים קֶרֶבֶן. וְשִׁיר. וְתִנּוּפָה.
וְלִינָה:

ה' תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁוה לַבֹּרִים בְּשִׁתֵּי דִרְכִּים. וְלִתְרוּמָה
בְּשִׁתֵּי דִרְכִּים. נְטִלַת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְשֵׁלֹא מִן
הַמֶּקֶף כַּבֹּרִים. וְאוֹסֶרֶת אֶת הַגּוֹרֵן. וְיֵשׁ לָהּ שִׁיעוֹר
בְּתִרּוּמָה:

י' אֶתְרוּג שָׁוה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דִרְכִּים. וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ אֶחָד.
שָׁוה לְאֵילָן בְּעֶרְלָה. וּבִרְבִיעִי וּבִשְׁבִיעִית. וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ
אֶחָד שְׁבַעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ דְּבָרִי רֶבֶן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שָׁוה לְאֵילָן בְּכָל דָּבָר:

י' דָּם מִהֲלָכִי שְׁתִּים שָׁוה לְדָם בְּהֶמָּה. לְהַכְשִׁיר אֶת
הַזֵּרְעִים. וְדָם הַשֶּׁרֶץ אֵין חֵיבִין עָלָיו:

ח' כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דִרְכִּים שָׁוה לַחֲתִיהָ. וְיֵשׁ בּוֹ דִרְכִּים שָׁוה
לְבֶהֱמָה. וְיֵשׁ בּוֹ דִרְכִּים שָׁוה לְבֶהֱמָה וְלַחֲתִיהָ. וְיֵשׁ בּוֹ
דִרְכִּים שְׂאִינוֹ שָׁוה. לֹא לְבֶהֱמָה. וְלֹא לַחֲתִיהָ:

ט' כִּיצַד שָׁוה לַחֲתִיהָ. דָּמוֹ טָעוֹן כֶּסֶּי כָּדָם חֲתִיהָ. וְאֵין שׁוֹחֲטִין
אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם שָׁחֲטוּ אֵין מַכְסִין אֶת דָּמוֹ. וְחִלְבוֹ
מִטָּמֵא בְּטוֹמְאָת נִבְלָה כַּחֲתִיהָ. וְטוֹמְאָתוֹ בְּסָפֵק. וְאֵין פּוֹדִין
בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר:

י' כִּיצַד שָׁוה לְבֶהֱמָה. חִלְבוֹ אֲסוּר כְּחִלְבֵי בְּהֶמָּה. וְאֵין חֵיבִין
עָלָיו כֶּרֶת. וְאִינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לֶאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם.

וּחִיב בְּזֵרוּעַ וּלְחַיִּים וְקִבָּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר שֶׁהַמוֹצִיא
מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרָאִיָּה:

^א כִּיצַד אֵינוֹ שָׁוה לֹא לַחֲתִיה וְלֹא לַבֵּהמָה אָסוּר מִשּׁוּם
כָּלָאִים עִם הַחֲתִיה וְעִם הַבֵּהמָה הַכּוֹתֵב חֲתָנוּ וּבִהמָתָו
לְבָנוֹ לֹא כָתֵב לוֹ אֶת הַכּוֹי אִם אָמַר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה
חֲתִיה אוֹ בֵּהמָה הָרִי הוּא נָזִיר וְשֶׁאֵר כָּל דְּרָכָיו שׁוּיִם לַחֲתִיה
וְלַבֵּהמָה וְטָעוֹן שְׁחִיטָה כְּזֶה וְכִזֶּה וּמִטְמֵא מִשּׁוּם גְּבֻלָּה
וּמִשּׁוּם אֶבֶר מִן הַחֵי כְּזֶה וְכִזֶּה:

פרק ג

כִּיצַד מִפְּרִישֵׁין הַבְּכוּרִים יוֹרֵד אָדָם בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ וְרוֹאֶה
תָּאנָה שֶׁבְּכָרָה אֲשָׁכּוּל שֶׁבְּכָר רִמּוֹן שֶׁבְּכָר
קוֹשְׁרוֹ בְּגָמִי וְאוֹמֵר הָרִי אֵלּוֹ בְּכוּרִים רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר
אֵף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם בְּכוּרִים מֵאַחֵר שִׁיתְּלָשׁוּ
מִן הַקֶּרֶקַע:

^ב כִּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבְּכוּרִים כָּל הָעִירוֹת שֶׁבְּמַעֲמָד
מִתְכַּנְסוֹת לָעִיר שֶׁל מַעֲמָד וְלִנְיָן בְּרַחוּבָה שֶׁל עִיר וְלֹא
הָיוּ נִכְנָסִין לְבָתִּים וְלִמְשָׁכִים הָיָה הַמְמוֹנָה אוֹמֵר קוֹמוּ
וְנַעֲלָה צִיּוֹן אֶל (בֵּית) יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

^ג הַקְּרוֹבִים מְבִיאִין הַתָּאנִים וְהָעֲנָבִים וְהַרְחוֹקִים מְבִיאִין
גְּרוּגָרוֹת וְצִמּוּקִים וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לַפְּנֵיהֶם וְקִרְנָיו מְצַפּוֹת
זֶהָב וְעֵטֶרֶת שֶׁל זֵית בְּרֹאשׁוֹ הַחֲלִיל מִכָּה לַפְּנֵיהֶם עַד

שְׁמַגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. שָׁלְחוּ
לַפְּנֵיהֶם וְעָטְרוּ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. הַפָּחוֹת הַסְּגָנִים וְהַגִּזְבָּרִים.
יוֹצְאִים לִקְרֹאתָם. לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים הָיוּ יוֹצְאִים. וְכָל
בְּעָלֵי אוֹמְנוֹת שְׁבִירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים לַפְּנֵיהֶם. וְשׂוֹאֲלִין
בְּשִׁלּוֹמָם. אַחֲיָנוּ. אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם פְּלוֹנִי בָאתָם לְשָׁלוֹם:

ד' הַחֲלִיל מִכָּה לַפְּנֵיהֶם עַד שְׁמַגִּיעִין לָהֶר הַבֵּית. הִגִּיעוּ לָהֶר
הַבֵּית. אֶפִּילוֹ אֲגָרִיפָס הַמֶּלֶךְ. נוֹטֵל הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ. וְנִכְנָס
עַד שְׁמַגִּיעַ לַעֲזָרָה. הִגִּיעַ לַעֲזָרָה וְדָבְרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר.
אֲרוֹמָמָךְ יי כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׁמַּחְתָּ אֲבִי לִי:

ה' הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים הָיוּ עוֹלוֹת. וּמָה שְׁבִידָם
נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים:

י' עוֹדְהוּ הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ קוֹרֵא מִהֲגִדְתִּי הַיּוֹם לַיְי אֱלֹהֶיךָ
עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפֶּרֶשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אֲרָמִי עוֹבֵד
אָבִי. הִגִּיעַ לְאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי. מוֹרִיד הַסֵּל מֵעַל כְּתָפוֹ.
וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו. וְכֵהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמְנִיפוֹ. וְקוֹרֵא
מֵאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי. עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפֶּרֶשָׁה. וּמְנִיחוֹ
בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְהַשְׁתַּחֲוָה וְיֹצֵא:

י' בְּרֵאשׁוֹנָה כָּל מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְקִרּוֹת קוֹרֵא. וְכָל מִי שֶׁאִינוֹ
יּוֹדֵעַ לְקִרּוֹת. מִקְרִין אוֹתוֹ. נִמְנָעוּ מִלְּהִבִּיא. הִתְקִינוּ שֶׁיְהִי
מִקְרִין אֶת מִי שִׁיּוֹדֵעַ. וְאֶת מִי שֶׁאִינוֹ יּוֹדֵעַ:

ח העשירים מביאין בבוריהם בקלותות של כסף וזהב.
והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה.
והסלים והבורים נתנים לכהנים:

ט רבי שמעון (בן גנס) אומר מעטרין את הבורים.
חוץ משבעת המינים. רבי עקיבא אומר אין מעטרין את
הבורים אלא משבעת המינים:

י רבי שמעון אומר שלשה מדות בבורים. הבורים.
ותוספת הבורים. ועטור הבורים. תוספת הבורים
מין במינו. ועטור הבורים מין בשאינו מינו. תוספת
הבורים נאכלת בטירה. ופטורה מן הדמאי. ועטור
הבורים חייב בדמאי:

יא אימתי אמרו תוספת הבורים בבורים. בזמן שהיא
מן הארץ. ואם אינה באה מן הארץ. אינה בבורים:

יב למה אמרו הבורים כגכסי כהן שהוא קונה מהם
עבדים וקרקעות. ובהמה טמאה. ובעל חוב נוטלן בחובו.
ואשה בכתובתה כספר תורה. ורבי יהודה אומר אין
נותנין אותם אלא לחבר בטובה. וחכמים אומרים נותנין
אותם לאנשי משמר. והם מחלקין ביניהם. כקדשי
המקדש:

ברייתא

אֲנִדְרוּגִינוֹס יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים
 שְׁוֶה לְנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים
 וְלְנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים אֵינּוּ שְׁוֶה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא
 לְנָשִׁים:

ב כִּיצַד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים מְטָמָא בְּלוּבָן כְּאֲנָשִׁים וְנוֹשֵׂא אֶבֶל
 לֹא נִשָּׂא כְּאֲנָשִׁים וְאֵינּוּ מִתְיַחַד עִם הַנָּשִׁים כְּאֲנָשִׁים וְאֵינּוּ
 נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת כְּאֲנָשִׁים וּמִתְעַטֵּף וּמִסְתַּפֵּר כְּאֲנָשִׁים
 וְעוֹבֵר עַל בֵּל תְּקִיף וְעַל בֵּל תִּשְׁחִית וְעַל בֵּל תִּטְמָא
 לְמֵתִים כְּאֲנָשִׁים וְחַיִּב בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמֻרוֹת בַּתּוֹרָה
 כְּאֲנָשִׁים:

ג כִּיצַד שְׁוֶה לְנָשִׁים מְטָמָא בְּאֹדֶם כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ מִתְיַחַד
 עִם הָאֲנָשִׁים כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ זוֹקֵק לִיְבוּם כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ חוֹלֵק
 עִם הַבָּנִים כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים כְּנָשִׁים
 וְאֵינּוּ מֵאֲכִיל בַּתְּרוּמָה כְּנָשִׁים וּפְסוּל לְכָל עֲדוֹת שְׁבִתוֹרָה
 כְּנָשִׁים וְאֵם גִּבְעַל בַּעֲבִירָה כְּנָשִׁים וְנִפְסָל מִן הַכֹּהֲנָה
 כְּנָשִׁים:

ד כִּיצַד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים וְלְנָשִׁים חִיבִים עַל מִכְתּוֹ וְעַל
 קָלָלָתוֹ וְעַל גִּזְקוֹ כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְהַהוֹרְגוֹ שׁוֹגֵג גּוֹלָה
 וּמִזִּיד נִהְרֵג כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו דָּם טָמֵא
 וְדָם טָהוֹר כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וּמִבִּיאָה עָלָיו קֶרֶבֶן כְּאֲנָשִׁים
 וְכְנָשִׁים וְחוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי הַגָּבוּל כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְנוֹחַל

בְּכֹל הַנְּחָלוֹת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה
אִישׁ וְאִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר:

ה' בִּיצַד אֵינוֹ שְׁזָה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים. אֵין חִיבִין
עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּקְדָשָׁיו לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים. וְלֹא
שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים. וְאֵינוֹ
נִעְרָךְ לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים. וְאֵינוֹ גִּמְכָּר לְעֶבֶד עֲבָרִי
לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים. וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה לֹא אִישׁ
וְלֹא אִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֲנִדְרוֹגִינוֹס בְּרִיָּה
בְּפָנֶי עֲצָמָה הוּא וְלֹא יִכְלוּ חֲכָמִים לְהַכְרִיעַ עָלָיו. אִם הוּא
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה. אֲבָל טוֹמְטוֹם אֵינוֹ בֶּן פְּעֻמִּים שֶׁהוּא אִישׁ.
פְּעֻמִּים שֶׁהוּא אִשָּׁה: סליק

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתיני:

ברוך אתה יהוה למדי חקיך:

חתימת חלק ראשון מהמשנה

לְהוֹדוֹת לְהִלָּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר וּלְנִצָּחַ עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת
וּתְשַׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשְׁי עֲבָדְךָ מְשִׁיחְךָ: בַּעֲצָתְךָ תִּנָּחֵנִי וְאַחֵר כְּבוֹד
תִּקְחָנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עֲוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ וְלֹא
יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ: אֲשֶׁרִי הִגֵּבֶר אֲשֶׁר תִּיִסְרֶנּוּ יְיָ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנוּ:
וְאֲנִי בַחֲסִדְךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעָתְךָ אֲשִׁירָה לִי כִי גָמַל עָלַי: שׁוּשׁ
אֲשִׁישׁ בֵּי תִגְלִי נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי יֵשַׁע מַעֲלֵל צִדְקָה
יַעֲטֵנִי כְּחַתָּן יִכְהֶן פָּאֵר וְכַכְּלָה תַעֲבֹדָה כְּלִיָּה: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ
כִּי לֹא עֲזָבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה: שְׁמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל
יִשְׂרָאֵל לְבִ: גֵּר לְרִגְלֵי דְבָרְךָ וְאִזּוֹר לְנִתִּיבָתִי: אֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וְתָהִי לִי
לִישׁוּעָה:

ואומר השיר שהיו הלויים אומרים על הדוכן בכל יום

ביציאתו מבית המדרש אומר

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי שְׁשֻׁמַּתְךָ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא
שְׁמַתְךָ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קִרְיָנוֹת שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים אֲנִי מְשֻׁכִּים
לְדַבְּרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְּרִים בְּטָלִים אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים
אֲנִי עֹמֵל וּמִקְבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר אֲנִי רֵץ וְהֵם
רֹצִים אֲנִי רֵץ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רֹצִים לְבָאֵר שַׁחַת שְׁנֶאֱמַר וְאַתָּה
אֱלֹהִים תוֹרְדֵם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנִשִּׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יִחָצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי
אֶבְטַח בְּךָ:

תם ונשלם ספר ראשון
שבחי תודה לאל עליון

